

Evangélikus

Közlöny

A Magyarországi
Evangélikus Egyház
hivatalos lapja
1.ÉVFOLYAM 1.SZÁM

Köszöntő

Az Evangélikus Közlöny első számának megjelenésekor szeretettel köszöntöm mindazokat, akik – reményeink szerint – örömmel fogadják és haszonnal olvassák majd egyházi sajtónk új kiadványát. Nem szokás közlönyben köszönteni, de ez is jelzi, hogy az egyházban kicsit ez is más és reméljük több lesz, mint törvények és határozatok gyűjteménye. Persze ez sem kevés. A közlönyből mindazok, akiknek napi munkájához ez szükséges és mindazok, akik érdeklődnek, tudomást szerezhetnek az új törvényekről, jogszabályokról, ezek módosításáról, egyházi testületek határozatairól. De itt jelennek meg majd a közgyűlési jelentések teljes terjedelemben, a pályázati kiírások, személyi változások, kinevezések, felmentések, a közegyházi élet és a Zsinat hírei. Természetesen mindazok az információk gyülekezeti és egyházmegyei eseményekről területi és országos konferenciákról, amelyek közlését kérik. Fontos lesz a gazdasági élet tényeinek a megjelentetése. A közös munkánkat, megnövekedett feladataink jobb ellátását segítheti elő az információk gazdag áramoltatása. A nyitottság, a nagyobb nyilvánosság, az egyházi élet átláthatósága is hozzájárulhat a bizalom erősödéséhez egyházunkban.

Dr. Frenkl Róbert

TARTALOMJEGYZÉK

DÉLI EGYHÁZKERÜLET <i>Presbitériumi ülés 1998. április 24-én</i>	3. oldal
ÉSZAKI EGYHÁZKERÜLET <i>Presbitériumi ülés 1998. április 28-án</i>	8. oldal
ORSZÁGOS EGYHÁZ (Feltügylői, püspök-elnöki, jelentés) <i>Presbitériumi ülés 1998. május 5-én</i>	11. oldal
DÉLI EGYHÁZKERÜLET <i>Presbitériumi és közgyűlés 1998. november 17-én</i>	17. oldal
ÉSZAKI EGYHÁZKERÜLET <i>Presbitériumi és közgyűlés 1998. november 20-án</i>	21. oldal
ORSZÁGOS KÖZGYŰLÉS (Feltügylői, püspök-elnöki, püspöki jelentés) <i>1998. december 2-án</i>	25. oldal
MAGYARORSZÁGI EVANGÉLIKUS EGYHÁZ ZSINATA. <i>Hatálybaléptetett törvények</i>	31. oldal
MEGÁLLAPODÁS <i>A Magyar Köztársaság Kormánya és a Magyarországi Evangélikus Egyház között</i>	33. oldal
MEGÁLLAPODÁS <i>pedagógiai szakmai szolgáltatások országos megszervezésére</i>	35. oldal

Szerkeszti az Országos Egyház Elnöksége

A szerkesztésért felelős: dr. Frenkl Róbert országos felügyelő.

ISSN 1419-7103

Kiadja az Evangélikus Sajtóosztály.

Felelős kiadó: Tóth-Szöllős Mihály

Szerkesztőség és kiadóhivatal: 1085 Budapest, Üllői út 24.

Telefon/Fax: 317-1108, 317-5478.

DÉLI EGYHÁZKERÜLET

Presbitériumi ülés 1998. április 24-én

FELÜGYELŐI JELENTÉS

Tisztelt Egyházkerületi Presbitérium! Kedves Testvéreim!

Az egyházkerületi presbitérium mostani ülésére készülve, miután elgondoltam miről is kellene szót ejteni, elővettem az egy évvel ezelőtti jelentésemet, s megdöbbenéssel láttam, mennyi mindent kellene abból megismételni. A tapasztalat azt mutatja, hogy annak a jelentésnek is az lett a sorsa, hogy elhangzása után nagy része következmények nélkül maradt, elfelejtődött. Egy évvel ezelőtti ülésünkön került például néhány példányban kiosztásra az a helység-névtár, mely Magyarország minden önálló települését tartalmazta, megadva azt, hogy egyházilag melyik egyházközséghez tartoznak vagy tartoznának az ott lakó evangélikusok. Az egyházmegyék elnökségeit kértem a szükséges kiegészítések elvégzésére, a korrekciók közlésére. Senkitől sem kaptam választ, pedig hiányok, átfedések a Déli Egyházkerülethez tartozó egyházközségek esetén is vannak. Most újra itt van ez a besorolás azzal, hogy a közigazgatásilag nem önálló települések közül csak azokat hagytam meg, melyek valamelyik egyházközség nevében előfordulnak. Kérni fogom annak határozatban való kimondását, hogy minden egyházmegye június 30-ig nyilatkozzon a területén lévő települések besorolásával kapcsolatban.

A települések besorolása mellett az egyházkerület név- és címtárának elkészítése is régóta húzódó feladatunk. Több menet ellenére még mindig sok tisztségviselő neve és címe maradt ki, s a szórványok felsorolásánál sincs még meg a teljes összhang a települések besorolásával.

A jelenleg általam ismert adatokkal, a lélekszámokat a legújabb jelentésekből véve, elkészült egy újabb változat, szintén annyi példányban, hogy minden egyházmegye kaphasson egyet. Ezzel kapcsolatban is kérem azt a határozatot, hogy a javításokat, kiegészítéseket június 30-ig kelljen elkészíteni.

Ugyancsak tavaly került bemutatásra a Somogy-Zalai Egyházmegye lelkészei által készített tervezet a lelkészi naplóra, ami ott már használatban is van. Jó lenne hallani, érkeztek-e s milyen észrevételek, esetleges javítási javaslatok a többi egyházmegyéből, vagy az ülés után erről is elfeledkezett mindenki.

Ezek a tapasztalatok arra indítanak, változtassunk azon a renden, hogy a délelőtti ülés nagyrészt a jelentések felolvasásával telik el, mert így valóban alig marad idő a teendők megbeszélésére. Ennek megfelelően igyekszem röviden foglalni össze mondanivalómat.

1. Az egyházközségek 1997. évi jelentései

A presbitérium tavaszi ülésére tartozik hagyományosan az előző évi egyházközségi, egyházmegyei jelentések megbeszélése. Idén erre most nem kerül sor, mert egy egyház-megyéből még nem érkeztek be a statisztikai adatok, két másikból is olyan későn, hogy nem lehetett elkészíteni a szokásos táblázatokat. Erre már csak az őszi ülésen kerül sor. Annyi azonban látható az eddig bejötték átnézéséből is, erre is utaltak a bevezetőben elmondott szavaim, hogy szinte pontosan ugyanazok a hibák fordulnak elő most is, mint az elmúlt években, s amikre tavalyi jelentésemben – egyébként az adatlapokhoz készített kiegészítő útmutatóban is – külön felhívtam a figyelmet.

Még mindig nem jutottunk oda el, hogy a presbitériumban is sokszorosan megtárgyalt, a zsinat által törvényesített egyházközségi beosztás szerint érkezzenek a jelentések, egyházközségenként egy íven. Ez nemcsak az összesítést nehezíti, hanem arra is utal, hogy egyházközségi szinten bármiféle átrendezés rendkívül lassan tudatosodik a lelkészekben és a hívekben is.

Akkor is elmondtam, hogy az esperesektől nem összeadási gyakorlatok végzését várjuk, hanem azt, hogy ellenőrizzék, helyesen vannak-e kitöltve a lapok. A helyesség alatt azt értem, hogy nem maradtak-e üresen rovatok, tévedésből vagy helytelen értelmezésből fakadóan nem jelennek-e meg nyilvánvalóan rossz adatok. A hitoktatással kapcsolatban még mindig sokszor a heti óraszámot adják meg az éves helyett. Más esetekben a bibliaórára járók átlagos száma helyett az év folyamán a bibliaórán összesen részt vevők teljes számát adták meg. Vajon véletlen-e, hogy egy gyülekezetből a lelkész elleni panaszokat tartalmazó levél érkezik (mint névtelen levéllel nincs mit kezdeni), mely az istentisztelet gyér látogatottságát is felemlíti, az adatlapon pedig kitöltetlenül marad az istentiszteleten résztvevők átlagos számának megadására szolgáló rovat?

Az egyházközségek elég jelentős részében, kis gyülekezetek esetében is, ugyanazokat a lélekszámadatokat jelentik már évek óta a lelkészek. Ez nemcsak a nyilvántartott lélekszámra, hanem a választói névjegyzékben szereplők számára is vonatkozik, mintha nem lenne lényeges különbség a keresztelesek és temetések száma között. Néhány esetben pedig csak egy számot közölnek, mintha nem lenne különbség a nyilvántartott lélekszám és a választói névjegyzékben szereplők száma között, pedig az utóbbiba a törvény szerint csak a nagykorú egyházközségi tagokat szabadna figyelembe venni. Egy másik furcsaság, ez is szintén visszatérő jelenség, hogy a zsinati felmérés során a szórványokban településenkénti bontásban megadott lélekszámról sokan elfeledkeznek az éves jelentésekben, mintha eleve leírnák őket.

Ilyenkor mindig az a veszély, hogy a presbitérium ülésén a vita lélekszámvitává fajul, pedig nem ez a célom, hanem az, hogy próbáljunk meg szembenézni a tényekkel, s a levont tanulságok alapján tenni is valamit.

2. Az egyházi szolgálat kérdései

A jelentés írásakor is magam előtt láttam a múlt vasárnapi Deák téri konfirmációi istentiszteletet és fülembe csengett a lelkész szava: lesz-e, aki utánunk belül a helyünkre a templomba? Egy olyan alkalommal hangzott ez el, amikor hat konfirmandus volt mindössze, kevesebb, mint ahány hetven (!) évvel ezelőtt konfirmált vett úrvacsorát. Hol vannak a többiek, akiket feltehetően ennél jóval nagyobb számban kereszteltek meg 12-13 évvel ezelőtt? A belváros különleges demográfiai helyzete a magyarázat, vagy az, hogy nem tudjuk a fiatalokat elérni? Ez a korosztály már a rendszerváltozás után kezdett iskolába járni, s járhatott félelem nélkül hitoktatásra is. Ők miért nem hallották meg azt, a Timóteushoz írott levélből való ígét: „Te azért, fiam, erősödjél meg a kegyelemben, mely a Krisztus Jézusban van.”

Mi magunk, akik szintén rászorulunk a kegyelemre és a megerősítésre, megtettünk-e mindent, ami tőlünk tellett, azért, hogy ebben a kegyelemben mások is megerősödhessenek? Talán nem is baj, hogy nem készülhetett el a jelentések összesítése, a sok szám nem kábítja el a presbitérium tagjait, s talán inkább tudunk figyelni arra, számok nélkül is, vagy erre az egy számra, a hat konfirmandusra gondolva, hogyan is alakul egyházunk szolgálata. Amit én az egyházkerület szintjén megoldható és megoldandó feladatnak látok, az

az, hogy azt gondoljuk végig, hogyan lehet meglévő erőinket úgy osztani be, hogy az egyház szolgálata minél több emberhez eljusson.

Szíven ütött, amikor a megszünt Csongrád-Szolnoki Egyházmegye utolsó egyházmegyei felügyelője elmondta, hogy ma egész Szolnok megyében nem lakik egyetlen evangélikus lelkész sem. Ennek következményeként már eddig is oly mértékű leépülés következett be, hogy emberileg szinte reménytelennek látszik néhány, a zsinati rend szerint önállóan nyilvánított egyházközség önállóságának a fenntartása. Nagyon fontosnak érezném, hogy az egyházmegyétek tekintsék át újra – már a néhány év múlva várható lelkészszámra tekintve –, hol lenne szükség a szolgálat megerősítésére, új szolgálati területek nyitására. Hajlamosak vagyunk sokat beszélni arról, hány püspök kellene, s hogyan kellene beosztani közöttük a munkát. Beszéljünk most inkább arról, hogyan kellene az alapoknál, a gyülekezetek szintjén kezdve megújítani a szolgálatot, hogy az minél több embert érjen el.

3. Iskoláink helyzete

Az ülés délutáni részében részletesebben foglalkozunk majd az iskolákkal. Itt röviden csak exponálni szeretném a problémákat. Ezek egy része anyagi természetű. Minden ígért, törvényi kötelezettség ellenére egyházi iskoláink még mindig nem kapták meg a kormánytól a nekik járó részt. Ez nemcsak az evangélikus iskolákat érinti, hanem minden egyházi iskolát, s ennek megfelelően a megoldást is közösen kell megtalálni, hiszen ha a kiegészítő támogatás nem érkezik meg, csődhelyzet következhet be az egyházi iskolák többségében.

Bármennyire súlyos is a helyzet, nem reménytelen, hiszen éppen a választások előtt a törvényes kötelezettség ilyen nyilvánvaló megsértését talán nem vállalja föl a kormányzat. Ennél talán súlyosabbak, mert ez már a mi belső ügyünk, a személyi problémák. Két gimnáziumunkban is új igazgató kinevezése esedékes. A Fásorral kapcsolatban régről erednek a feszültségek. Néhány éve éppen az igazgató kinevezésének előkészítése során éreztem úgy, hogy tartahatatlanná vált helyzetem az iskola igazgatótanácsában. Mostanra viszont már a tanári kar elégedetlensége lett olyan mértékűvé az igazgatóval szemben, hogy a tanév közben, április elsejétől az egyik tanárt kellett az igazgatói teendőket ellátásával megbízni. Békéscsabán más a helyzet. Ott a gimnázium igazgatója jelentette be, hogy megpályázta Szegeden egy főiskolai tanszék vezetését, s ezért a tanév végével megvált az iskolától. Őszintén meg kell mondani, hogy a döntés hátterében nem egyszerűen egy másik, esetleg nagyobb presztízsiúnak látszó állás vonzereje van, hanem az is, hogy az igazgató nem tudott gyökeret eresztetni a helyi egyházközség igazgatólelkészével régóta tartó feszült viszony miatt.

Egyik esetben sem lesz könnyű feladat annak a megtalálása, aki az egészen más jellegű feszültségekkel terhes helyzetben vállalja a vezetést egy teljes, hat éves időre.

4. Az új zsinatról

A hat éves ciklus múlt évi lezárása után ez év februárjában újra összeült, megváltozott összetételben a zsinat, hogy az átmeneti két és fél évben szükséges törvényalkotási feladatokat elvégezze. Lényegében még csak a tisztikar megválasztása történt meg, s egy olyan törvénymódosítás elfogadása, miszerint az egyházmegyei, egyházkerületi és országos egyházi tisztségviselők mandátuma 2000. december 31-ig meghosszabbodik, az egyházközségekben pedig akkor, ha nyárig nem jelentik be, hogy – a ciklus leteltével, ha rövid időre is – szabályos választást kívánnak tartani. Kissé problémásnak látom, hogy nem a 2000-ben esedékes általános tisztújításig történt a hosszabbítás, hiszen abban az évben nyárig

meg kell választani és be is kellene iktatni az egyházmegyétek új tisztségviselőit, az egyházkerületekét pedig október 15-éig, ez azonban majd annak az évnél a baja lesz. Valószínűleg addig még úgyis újra hozzá kell nyúlni az átmeneti időszakot szabályozó XI. törvényhez, mert több ponton nehezen értelmezhető a mai helyzet.

Ebből a rendezetlenségből adódott az a konfliktus is, ami miatt úgy éreztem, nem tudok részt venni a zsinat ülésén. Nem szeretnék belemenni a részletekbe – azok az Evangélikus Élet április 5-ei számában „Különvélemény a zsinat alakuló üléséről” címmel megjelenő cikkemben olvashatók voltak –, csak néhány szóban foglalnám össze az eseményeket. Az országos egyház választott küldötteként vettem volna részt a zsinaton. A jelölést azért fogadtam el, mert a törvény úgy rendelkezett, hogy az egyházkerületeknek közvetlenül nem lesz képviselője, csak az egyházmegyéknél és az országos egyháznak. Az első ülésen egy szerintem jogilag és erkölcsileg is kérdéses szavazással a zsinati tagok úgy döntöttek, hogy választott küldötteként mandátumom érvénytelen, viszont az országos elnökség tagjaként jogom van hivatalból részt venni a zsinaton. Mivel ezt az értelmezést én nem tudtam elfogadni, hiszen ez ellentmond a tényeknek, sőt a zsinatnak a tisztségviselők mandátumának meghosszabbításáról szóló – igaz utóbb hozott, de tervezetként már ismert – határozatának is, a jelenlegi helyzetben a májusi ülészenek sem tudok részt venni.

Az egyházkerület presbitériumát azért kell tájékoztatnom erről, mert amennyiben a zsinati szavazás eredményét tekinti valaki a helyes törvényértelmezésnek, akkor az a tény, hogy a zsinat ülésén nem veszek részt, hivatalomból fakadó kötelességem elmulasztása, ami miatt felelősségre vagyok vonható. Azt persze nem tudom, hogy melyik egyházkerületi vagy országos egyházi testület jogosult erre, hiszen a konfliktus éppen abból adódik, hogy nem az egyházkerület felügyelőjeként kellene jelen lennem, hanem az országos elnökség tagjaként, ami pedig, szerintem, nem vagyok.

Éppen e miatt a probléma miatt magam nem kérem, hogy ezt részleteiben tárgyaljuk meg. Csak a tájékoztatást tartottam kötelességemnek. Ha viszont bárki a tárgyalást kívánja, állok elébe, akkor is, ha viselkedésemet elítélő javaslatot kíván előterjeszteni.

5. Püspöki körlevél

A májusi választásokhoz közeledve nehéz lenne elkerülni, hogy ilyen vagy olyan formában ne kerüljön az szóba. A történelmi egyházak sorában az evangélikus egyház püspökei is körlevélben fordultak a hívekhez, hogy tekintsék lelkiismereti kötelességüknek a részvételt. Abban, hogy nem az országos elnökség írta alá, nyilvánvalóan szerepet játszott, hogy az országos felügyelő az egyik országos listán szerepel.

Minden választás nagy erőpróba. Magyarországon, a még mindig csak formálódó demokráciában különösen is az. Ezért is van nagy jelentősége, hogy a választási ígéretek mögött a hiteles embereket keressük meg, akik nemcsak szóban hirdetik a családok támogatását, ígérik a nemzet jövőjét jelentő gyermekek védelmét mindenfajta szenny ellen, a gazdasági és a közéletben az immoralitás terjedésének megakadályozását, hanem akik helyett életük példája beszél. Fontos lehet az, hogy ez vagy az a párt milyen gazdaságpolitikát folytat majd. A mai magyar viszonyok között azonban még fontosabb az, hogy abból az erkölcsi válságból, ahova a legvidámabb barakk korszaka juttatott, s ahova mintha tovább süllyedtünk volna az elmúlt években, ki tudunk-e lábalni. Az egyházaknak ebben komoly szerepük lehet. Ehhez is szükséges az, amit Pál apostoltól már idéztem: „Te azért, fiam, erősödjél meg a kegyelemben, mely a Krisztus Jézusban van.” Kérem jelentésem elfogadását.

Dr. Súlyom Jenő

DÉLI EGYHÁZKERÜLET

Presbitériumi ülés 1998. április 24-én

PÜSPÖKI JELENTÉS

Tisztelt Egyházkerületi Presbitérium!

A régi legenda szerint kereszt jelent meg Konstantinus császár előtt, „In hoc signo vinces” – „E jelben győzni fogsz!” Következők azután a kereszt jelében megélt, megharcolt és sokszor e jelre szégyent is hozó évszázadok.

J. W. Goethe Faustjában a kincstárnok, aki éppen átélte a papírpénz születését, így szól a császárhoz: „E jelben íme mindenki boldog lesz!” A korábban mindenekfelett szentnek tartott ostya helyett megjelent a „szent” pénzérme! Korunkra jellemző módon úgy lépünk át a kétezredik éven, hogy ez utóbbi vált az emberiség vezető jelképévé.

Egyházi életet szervezni, gyülekezeti alkalmakat készíteni, új adminisztrációs rendet fabrikálni, mindezt a kereszt jelében tesszük. Hányszor cseréljük át mégis reménységünket egyházban és egyházon kívül a spirituálisból a materiálisba, amikor azt gondoljuk, hogy még az egyházban is mindent a pénz irányít! Isteni küldetésben élni azt jelenti, hogy a kereszt hatalmát, Krisztus emberi érdemszerző, azért megfizető emberi cselekedetek nélküli szeretet-áldozatát hirdetjük. Harcolni kell a krisztusi jelképek győzelméért a materiálisok felett az egyházban is! Ez a harc nem rajtunk kívül, a társadalomban a „Zeitgeist”, a „Korszellem” ereje ellen folyik, hanem ez a küzdelem a lelkünk mélyén, a mentalitásunkban, a zsigereinkben dúl. Különösen is jelentős ennek hangsúlyozása, amikor az előző évekhez viszonyítva egyházunknak jóval kevesebb az anyagi ereje és nőnek a problémáink.

1. A felsorolt eseményekből hadd emeljek ki néhányat:

a./ December 13-án szenteltük fel Budapest-Cinkotán az új Missziói Központot. Visszakaptuk a gyülekezet régi iskoláját és több terv is született annak hasznosítására. Végül a finn-svéd-norvég-dán misszió és egyházunk fele-felerészben adott anyagi támogatásával elkészült az irodát, stúdiót, vendégszobákat és szolgálati lakást magába foglaló, jól sikerült tervezésű és kivitelezésű központ. A vendégszobák még nincsenek berendezve. A függetlenített országos missziói felelős, Gáncs Péter lelkész a kerületi és egyházmezei missziói felelősökkel együtt innen szervezi a missziós napokat és evangélizációkat, itt történik a rádiós missziói adások felvétele és sokszorosítása. Aki a presbitérium tagjai közül még nem látta ezt a létesítményt, feltétlenül meg kell látogatnia minél előbb! A rádióprogramok helyi-területi adókon keresztül kerülnek sugárzásra. Gáncs Péter szerkeszti a Missziói Magazin nevű, szép kiállítású folyóiratunkat is. A Központ munkája felöleli az egész Kárpátmedence magyarul tudó népét, tekintet nélkül az országhatárookra.

b./ Február 21-én Lakitelken, a Népfőiskolán rendeztük meg országos Ordass-emléknapunkat. Mártír püspökünk húsz évvel ezelőtt halt meg és a Népfőiskola egyházi emléknapjai sorában Mindszenty József és Apor Vilmos katolikus egyházi megemlékezése után és Ravasz László református és az unitárius egyház emléknapja előtt. Érdekes tény, hogy mindegyik felsorolt emléknap közül a legnagyobb érdeklődést az evangélikusok mutatták. Jó szervezéssel éppen az emléknap előtt jelent meg Szépfalusi István bécsi lelkészünk szerkesztésében Ordass Lajos műveinek negyedik kötete, 1948-as bírósági perének teljes anyaga.

Megdöbbenő dokumentum a kötet! A nagy gondossággal és a kor egyéb eseményeire is utaló részletek feltárásával az akkori ál-

lamhatalom iskoláinkat államosítani akaró szándékát ellenző püspök sorsát szemléletes közelbe hozzák a koncepciók per jegyzőkönyvei, hiszen a bíró maga fel akarta menteni a vádlottat, de felsőbb utasításra kénytelen volt elítélni. Néhány korabeli írás és levél másolata Rákosi Mátyás, Gerő Ernő, Mihályfi Ernő vagy mások anyagából világítja meg egyházunk és népünk kiszolgáltatottságát. Hadd idézzem Rákosi kézírásos utasítását egy püspökválasztásról Kristóf elvtárs számára: „A mi elvtársaink ott, ahol erre módjuk van, gondoskodjanak arról, hogy Dezséryt megválasszák, ahogy ez Darvas megválasztásánál történt. (1950. május 8.)

A lakitelki rendezvényen előadást tartottak: Dr. Boleratzky Lóránt, dr. Pósfay György Genfből és Szépfalusi István Bécsből. A délutáni kerekasztal-vita, a kérdések és feleletek nagy érdeklődés mellett folytak. Egyházunk külön kiadványt kíván megjelentetni az emléknap anyagából, fényképekkel és sajtószemlével.

Külön kell megemlítenem, hogy az Ordass Lajos Baráti Kör néhány tagja 1998. január 27-én egy nyilatkozatot jelentetett meg 16 aláírással és ebben Ordass püspök emlékéhez méltatlannak tartják, hogy a választások küszöbén egy politikai párthoz kötődő alapítvány rendezi a megemlékezést. A kör tagjai – sajnos már megszokott módon – rágalmozásokkal és valótlan állításokkal támadják egyházunk vezetőségét. A felhívás fogadtatását és egyben az Ordass Kör befolyását mutatja az a tény, hogy a főelőadást Lakitelken dr. Boleratzky Lóránt professzor, az Ordass Lajos Baráti Kör elnöke tartotta és a jelen levő kerekasztal résztvevő között számos más tag is megtalálható volt, közöttük elsősorban Ordass Lajos két lánya és veje. Ezek után megkérdezhetjük: Quo vadis Ordass Kör?

c./ Március 7-én Kecskeméten, április 4-én pedig Kiskörösrön került sor Idősek napközi otthona és a Jó Pásztor Szeretethon felszentelésére, mindkettő Bács-Kiskun Egyházmegyénkhez tartozik. Eddig egy diakónia intézmény sem volt az egyházmegyében, most egyszerre kettővel gyarapodott. Gratulálunk!

Talán nem kell ebben a körben hangsúlyozni, mennyire fontos, hogy hitünk és reménységünk a szeretet konkrét cselekedeteiben is kifejezésre találjon. A szociológiai felmérések Európában és hazánkban azt mutatják, hogy az egyházak diakóniai tevékenységét értékelik a legmagasabbra az emberek, ezt veszi észre először a társadalom, mint „nota ecclesiae” (az egyház jele.)

2. Törvényhozó zsinatunk új ülészaka, 1998. febr. 28. és márc. 14.

Előző évi felügyelői és püspöki jelentéseinkből ismerős a hat évi tartó zsinati munka értékelése. A most induló új szakasz elé azal a reménységgel tekintek, hogy talán sikerülni fog józan helyzetértékelésre bírni a törvényalkotókat és több felelősséget fölmutatni a jövő irányába. Az elmúlt szakasz törvényalkotásából sajnos éppen ezek a tényezők hiányoztak, hiszen józan felelősséggel nem alkotott volna a zsinat olyan rendelkezéseket, amelyeket jelen egyházi állapotunk nemismerése és személyi és anyagi lehetőségeink túlbecsülése jellemez. Hadd csatoljam a zsinathoz is beadott jelentésemet egyházunk anyagi helyzetéről tájékoztatásul. Az elmúlt hetek kormánytal történő tárgyalásai azt mutatták, hogy ha a jelenlegi törvényi rendelkezések állami részről nem változnak és ugyanúgy nem kapjuk meg teljes összegben azokat a közoktatási, felsőoktatási és szociális támogatásokat, amelyek a törvény szerint járnak, akkor egyházunkat a többi magyar történelmi egyházzal együtt komoly anyagi válság fenyegeti. Mai ülésünkön részletes anyagi beszámólót is hallunk és kitérünk az ingatlanrendezés kér-

déseire, különös tekintettel a természetbeni visszaadás vagy a pénzbeli kártalanítás mellett most 1998. január 1-től bevezetett harmadik lehetőségre, az ún. járadék – megoldásra. Ezek az összefüggések majd a legközelebbi országos presbitéri ülésen, 1998. május 5-én kerülnek megtárgyalásra, azonban a kerületet érintő ügyekben elkezdhetjük az együttgondolkodást.

Még egy zsinatot érintő kérdésre hívom fel a figyelmet. A mai ülés meghívójában rutinszerűen odakerült az új törvényi helyre való hivatkozás, ET 1997. IV.81.§. A valóság azonban az, hogy ma még az ET 1966.II.87.§. alapján vagyunk együtt, mert nem történt meg a új kerületi választás, sőt az ismert kihirdetett zsinati törvény alapján az egyes egyházi testületek mandátuma meghosszabbítást nyert.

Néhány vonatkozásban azonban mégis érezhető az új törvényi szabályozás bevezetése, így például a lelkészek státusza dolgában. Az új szabályozás szerint ugyanis a rendelkezési állomány megszűnik és aki nincs státuszban, az nem tekinthető evangélikus lelkésznek. A lelkészek után pedig az egyház köteles fizetni személyenként az egészségbiztosítási – és nyugdíj járulékot. A vonatkozó részletes szabályrendelet az elsők között készül majd el a lelkészi hivatalok ügyrendjére és adminisztrációs határidőire vonatkozó rendelettel együtt. Sok bosszúság adódik ugyanis abból, hogy néhány lelkészünk semmibe veszi a megadott határidőket és a jelentéseket csak nagy késésekkel lehet tőlük megkapni.

3. Egyházközségi-gyülekezeti struktúránk átgondolása.

Évek óta foglalkozunk egyházi struktúránk megújításával, főleg a zsinati törvényalkotás összefüggésében. Az elmúlt hat év hibája az volt, hogy felülről, a kerületek felől kívánták megújítani és megváltoztatni a struktúrát, holott a kérdések visszavezetnek bennünket az alapokhoz, a bázishoz. A házépítést sem lehet felülről kezdeni.

Jövőkön átgondolását, a következő században végzett szolgálataink tervezését ott kell kezdenünk, hogy megvizsgáljuk jelenlegi egyházközségeinket. Fájdalmas valóságként éljük át, hogy az elmúlt évtizedekben nagyon sok korábbi önálló gyülekezet, önálló lelkészi hely összevonásra került. 1956-ban 415 lelkészünk volt, ma kereken 330 van. Az összevonások oka azonban nem csak a lelkészhiány volt, hanem az ezzel együtt a kisebb gyülekezeteknél bekövetkezett anyagi elerőtlenedés. Amikor egy-egy gyülekezet már nem tudja a lelkészét eltartani létszámcsökkenés, urbanizáció stb. következtében, akkor az összevonás együtt járt a szolgálatok leépítésével és a lelki-anyagi téren való elerőtlenedéssel.

Vannak azonban olyan városok, központok, ahol a lelkészi szolgálatot mindenképpen fent kell tartanunk. Ilyen például Szolnok, megyeszékhely mivolta és nagy szóránya miatt vagy Kiskunhalas a körzeti kórház miatt. A jelenlegi statisztikai adatok alapján és egyházmegyéenként kell megállapítani azt, hogy melyek azok a helyek, ahol a lelkészi állást mindenképpen fent kell tartanunk. Vajon például Tiszaföldvár és Szentes nem választható-e újra kétfelé, hogy mindegyik önálló legyen? Akadnak azután olyan helyek is, ahol új központ, új lelkészi állás szervezése látszik ígéretesnek, így például Telekgerendáson. Ehhez a tervezéshez kell kapcsolódnia a speciális szolgálatok területén működő lelkészek beosztásának (önálló hitoktatók, táborigazgatók és kórházi lelkészség, börtönpsztorációs szolgálat, stb.) . Az így kialakult rend határozza majd meg a lelkészi és egyéb szolgálati lakások előteremtését.

Javasolom, hogy a Presbitérium rendelje el az egyházmegyékben ezt a felmérést úgy, hogy őszi presbitéri ülésünkön kapjunk visszajelzést a gyülekezetekre nézve. Tudom, hogy néhány évvel ezelőtt volt ilyen kezdeményezés, azonban azt hiszem, csak akkor lesz majd végleges a listánk, ha egy-egy lelkészi munkaközösségi ülést erre szánunk az egyházmegyékben és arra ellátogatnak az országos vezetők és szakemberek.

Országos szinten szükségünk van azután a gyülekezeti felmérésekén kívül az intézmények iránti kereslet felmérésére is. Amikor ugyanis nagy áldozattal és a környező gyülekezetek kárpótlási juttatásainak felhasználásával például Tótkomlóson egyházunk egyik legnagyobb diakóniai intézményét építettük fel, nem hagyhatjuk,

hogy az hosszú ideig türesen, vagy féltüresen álljon. Úgy látom, hogy a kereslet ezen a vidéken mintha túlbecsülték volna a tervezők!

Szükséges végül az is, hogy személyi téren is felmérést végezzünk, mert vannak gyülekezetek, amelyek meg kívánnak szabadulni a lelkésztől és mást keresnek, azután pedig egyre nehezebb lesz elhelyeznünk gyülekezeti szolgálatba az egyedülálló női lelkészeket. Ezért kérjük a Teológiát, hogy lelkészi képzésre arányosan kevesebb női hallgatót vegyenek fel és akiket felvettek, azok számára ajánljanak és szervezzenek valamilyen speciális képzést is (tanítói, tanári, egészségügyi, adminisztrációs területek).

Mindezen felmérések együtt haladhatnak az anyagi tervezéssel, mert amint tudjuk, nagyon rövid idő áll rendelkezésünkre, hogy egyházunk megpróbálja a saját lábára állni. 2001 után az 1% SZJA juttatások nem fogják azt az összeget jelenteni, mint ma az államilag garantált támogatás, jelenleg 293 millió. Ebből az összegből él a központi és a kerületi adminisztráció, a speciális munkaágak, a külügy, stb. Mivel a bajor testvéregyházi szerződés is akkor jár le öt év után és nem képzelhető el, hogy a következő időben is olyan jelentős segítséget kapjunk, mint most, komoly anyagi problémák elé nézünk. Újra hivatkozom a zsinathoz beadott anyagiokról szóló összefoglalásra, ahol kimondtam, hogy a zsinat által törvényileg rögzített új országos egyházi struktúra (három egyházkerület, kétszeresére emelt létszámú testületek kerületi és országos szinten, kiépített új országos munkaágak, stb.) bevezetésére és üzemeltetésére egyházunknak jelenleg és a következő években nincs anyagi fedezete. Józan és felelős tervezésre van szükség és ennek a helye mindenütt a presbitérium és a közgyűlés, hiszen a zsinat nincs abban a helyzetben, hogy felelősen számot kelljen adnia az anyagi és személyi kérdésekről.

Visszaulatok itt a bevezető gondolatokra. Nem szabad engednünk, hogy a materiális oldal győzzön az egyházban a spirituális fölött! Tehát az egyház propriuma, az evangélium prioritása föl nem adható! Azonban a gyakorlati egyházi életben nem szabad teljesen megfedkezünk a spirituális mellett az anyagi valóságról sem! Amennyire igaz, hogy „nemcsak kenyérral él az ember” (Mt 4,4), ugyanannyira igaz, hogy „méltó a munkás a maga bérére” (1 Tim 5,18).

4. Választások 1998

Végül hadd térjek ki röviden a hazánkban kialakult egyházi helyzetre a választásokkal kapcsolatban. Miniszterelnökünk nagyhehen, április 8-án fogadta a négy történelmi felekezet vezetőit. Meglepetés volt a kérése, hogy az egyházak tegyenek többet a közérkölc javításáért, mert nagyon rosszak ebből a szempontból is a közállapotok hazánkban. Az iskolai és egyéb állami anyagi támogatásokkal kapcsolatban az egyházak panaszára válaszul, – hogy nem kapjuk meg rendszeresen azt, amit törvényileg vagy szerződésben megígért a kormány, – vizsgálatot rendelt el.

A találkozástól függetlenül az egyes egyházak külön-külön pástorlevélben szólították fel híveiket a választások közeledtével politikai felelősségük gyakorlására. Egyházunk körlevelét a mellékletben megtalálhatjuk és mellette a többi egyház nyilatkozatát értékelő újságírói elemzést is.

Öröm számomra, hogy a református egyházzal ellentétben nálunk mindössze egy lelkész indul pártlistán a választásokon. Újra megerősítjük korábbi véleményünket, hogy egyházunk igenis politizál, azaz keresi a köz javát, a nemzet javát, de nem pártpolitizál, tehát nem csatlakozik egyik vagy másik párthoz, mert ezzel megosztaná híveit. Hangsúlyozzuk azonban, hogy minden hívünk lelkiismeretes gondolja át, kire szavaz és ehhez adtunk néhány útmutató tanácsot.

Még annyit kívánok megjegyezni, hogy 1994-ben a nagyobb egyházak együttes felhívást bocsátottak ki a választás alkalmából. Most 1998-ban erre nem volt lehetőség és elsősorban azért, mert a református egyház korábbi zsinati elnöke, Hegedűs Lóránt dunamelléki püspök és családja elkötelezetten és szenvedélyesen a

MIÉP támogatását vállalták fel és két lelkes gyermek képviselő-jelöltként indul ezen a listán.

A mai politikai helyzetben elmondhatjuk, hogy 150 évvel Széchenyi után is még mindig kevés a tőle követelt „kiművelt emberfő” hazánkban, és ez igaz erkölcsi valamint politikai értelemben is, nemcsak az iskolázottság terén. A politikai sárdobálás, a közéleti hazudozás és korrupció mindennapos tapasztalatai nem beletörődésre, hanem, felelős változtatásokra hívnak fel.

Az elmúlt időszakra nézve is köszönöm felügyelőtársam munkáját, segítségét, támogatását.

Köszönöm a kerületi tisztségviselők és a hivatal munkatársai segítségét. A mai nap igéjével zárom jelentésem: „Isten azt akarja, hogy minden ember üdvözljön és eljusson az igazság megismerésére” (1Tim 2,4). Ebben a szolgálatban állunk, hogy ez teljesülhessen. Így legyen!

D. Dr. Harmati Béla

ÉSZAKI EGYHÁZKERÜLET

Presbitériumi ülés 1998. április 28-án

PÜSPÖKI JELENTÉS

Április havi igénk így szól: „Bár a szívünk elítél, Isten mégis nagyobb a mi szívünkénél.” (I Jn. 3,20) és ismer mindent.

Az Újszövetség egyik legtitokzatosabb igéje. Feltételezi a melanchthoni megrettent lelkiismeret működését, amikor az ember önmagát vádolja elkövetett vétkei és meg nem tett jó cselekedetei, tehát mulasztásai miatt.

Amikor egy esztendő munkájára tekintünk vissza, aligha tehetjük másként, mint Isten előtt állva önmagunkat kérdezzük: nem bűneink érték utol minket, nem mulasztásaink következménye egy-egy gyülekezet lelki elesettsége, szellemi sivársága és gyenge anyagi helyzete? Hiszen a három dimenzió átfedi egymást.

Nehézséget abban látok, hogy több lelkész és presbiter lelkiismerete nem vádolja a mulasztásért szívüket. Miként lehetne felrúzni őket az álomból, a restség és az apátia álmából?

Ez az ige azonban nemcsak elítél, nemcsak megkérdés és önvizsgálatra indít, hanem vigasztal és bátorít is. Azokat akarja erősíteni, akik komolyan veszik Isten előtti felelősségüket és önmagukat vádoló szívvel állnak elé, hogy meghallják, Isten több és nagyobb a megrettent szív nyugtalanságánál, a csupán számon kérő szigorú Pedagógusnál. Ő ismer és megért mindent.

Ismeri örökölt természetünk gyengéit, ismeri sokszor könnyelműen kimondott elhatározásunkat, ismeri restségünk és kényelmünk emberi rugóit, ismeri hiányainkat és kifogásainkat, a kor visszahúzó és megfélemlítő, bénító és leverő hangulatát. Ismeri gondjainkat a családban és megoldhatatlannak tűnő feladatainkat. Ismeri bizonytalanságunk bizonyosságát, jövőt tervezni akaró tehetetlenségünket de hallja imádságunkat is: Tartsd távol tőlünk Uram haragod, könnyörülj megértő szeretettel elesett egyházadon!

I. Az 1997. esztendő eseményei és eredményei egyaránt arra a belső felismerésre készítették, hogy Egyházkerületünk Presbitériuma előtt ezen az ülésen szolgálatunk három területéről szóljak kiemelt hangsúllyal:

a/ A gyermekek és az ifjúság között végzett szolgálat. – A leg-halásabb feladatok egyike nyitott szívek, nyiladozó értelmű gyerekek között Istenről, hitről, Jézus Krisztusról szólni. Am mégis a legnehezebb szolgálat egyike. Az első nehézség, hogy elérjük, megkapjuk őket.

Új helyzetünkben hatalmas segítség, ha óvodában, iskolában várnak ránk és megtarthatjuk az órát. Ez azonban nem mindig van így. Iskolákkal való kapcsolat, szülők között végzett látogatás feltétele az eredményes gyermekmunkának.

E nélkül azonban nincs jövője a gyülekezetnek, az egyháznak. Gyermekmunka nélkül nincs utánpótlás. Amit ugyanis a legkorábban elvettünk a következő nemzedék lelkébe, az fakad életre, szökken szárba és terem megannyi gyümölcsöt – Jézus ígérete szerint.

Ha azonban pusztán a keresztelesek számát vetjük egybe, míg 1991-ben 2127 keresztelesek voltak egyházunkban, addig 1997-ben mindössze 1394. Egyharmaddal, 733-mal kevesebb.

Hasonlóan csökken a konfirmandusok száma is. 1991: 1483 1997: 1186

Növekedett viszont – reméljük nemcsak statisztikailag – a hitoktatásban résztvevők száma: 1992: 8446 1997: 10 096.

Fontos, hogy ezen órák komoly tartalmat nyerjenek és érdekes alkalmak legyenek a hitoktató és a gyermekek Krisztusra találásának.

Érdemes a konfirmáció tradicionális, de nagy lehetőséget kínáló alkalmára is odairányítani figyelmünket.

Míg 1991-ben 1483 ifjú járult először az Úr oltárához, tavaly már ez a szám 1186-ra csökkent, 297-tel kevesebb, mint 6 évvel ezelőtt. Feltűnően alacsony ez a szám Hajdú-Szabolcsban és Borsod – Heves megyében.

Természetes-e, hogy a szabadság évtizedében még mindig kevesebbet konfirmálunk, mint amennyit megkereszteltünk. Nem a számok bővületében élek, de hol marad a missziói felelősség megnyilatkozása gyülekezeteinkben, ha nem éppen ezen a területen! Aki ugyanis nem konfirmál, kicsi esélyt hagy magának, hogy Krisztust megismerje s ily módon a gyülekezet építő tagjává váljék.

Szemügyre kell vennünk még az ifjúsági munkát gyülekezeteinkben. Feledhetetlenül szép alkalom volt a paksi találkozó evangélikusságunk számára. Itt hangzott el az a javaslat, hogy legyen minden gyülekezetünkben ifjúsági munka! Ennek már eddig sem volt akadály. Legfeljebb a lelkész, esetleg az ifjúság hiánya.

Érdemes számba vennünk, hogy ez a munka milyen tendenciát mutat egyházkerületünkben a statisztikai adatok tükrében:

1991.-ben volt 382 ifjúsági csoport, 1997.-ben 241 (ifjúsági és gyermek biblia óra)

Örvendetek az egyházmegyei összejövetelek, az országos rendezvények, mint amilyen 1998-ban is lesz Bodajkon.

Együttvéve azonban azt kell megállapítanunk, hogy a kívánt növekedés nem mutatkozik egyházkerületünkben, sem kivételesen, sem tendenciájában, egyetlen munkaterületen sem, amit gyermekek és ifjúság között végzünk. Pedig az egyház természetéhez az tartozik, hogy az Úr szüntelen növeli az üdvözülők számát. Akkor, ha mi is készek vagyunk a szolgálatra. Talán még jobban, mint eddig.

b/ Lelkipásztori munka. – Nem tartozik a látványos feladatok közé. Olykor nehezebb, mint az igehirdetés. Míg az utóbbira fel lehet készülni, addig a látogatásnál váratlan kérdések hangzanak el. Vizsgálják a lelkész empátiából éppúgy, mint bibliaismeretből vagy dogmatikából. Válaszaira is rögtön érkezik reakció. Esetleg ellenkezés.

A beszélgetés eredményességét is nehéz érzékelni. Mégis rendkívül fontos.

Örök kérdése a gyülekezeti lelkésznek: kiket keressek föl? A gyülekezet belső magjához tartozó leghűségesebbeket, akik különböző gondokkal küszködnek? Vagy talán a cérnaszállal éppen hogy a gyülekezethez kapcsolódó szekularizáltakat?

Ha tanácsolhatok bárkit, úgy vélem, hogy a belső kör mintegy 40 %-ban viheti el látogatási energiánkat, míg a nagyobb időszázalék mindenképp a gyülekezet periferiáján élőköt illeti. Ez juttatja kifejezésre a látogatásban missziói szándékunkat. S ez akkor is igaz, ha nem is gondolhatunk arra, hogy minden látogatásnak kézzel fogható „haszna” mutatkoznék. Arra azonban igen, hogy a cura pastoralis önmagában érték és szolgálat. A meglátogatott átélte, egyháza, papja gondolt rá.

A statisztika itt is elgondolkodtat bennünket. Míg 1991-ben 100 körüli lelkész volt kerületünkben, a látogatások száma közel 28 ezer volt. 1997-ben 169 lelkéssel mindössze 24 és félezer a látogatások száma. Három és félezerrel csökkent, a lelkészek száma 40 %-kal növekedett.

Legyen ez a számsor lelkiismeret-ébresztő egyházmegyéinkben!

c/ Tömegtájékoztatói eszközök igénybevétele és kulturális alkalmak. –

Aligha vonható kétségbe, hogy a rádió, televízió és a nyomtatott betű szolgálata a gyülekezetépítés fontos és sajátos formája. Jó, hogy minden második hétfőn fél óra a magyar evangélikus egyházé a Kossuth rádióban.

Felhívják-e erre a lelkészek a figyelmet?

Jó, hogy havonta van evangélikus Örömhír a televízióban. Nézik-e híveink országszerte? Ezen műsorok nézettségét is mérik. Társadalmi támogatottság híján nem lehet helyet és időt nyerni a tömegtájékoztatóban.

Gyülekezeti lapjaink száma örvendetesen növekszik. Fontos eszköz a lelkész kezében tájékoztatásra, beszámolókra.

Van-e minden gyülekezetben?

Vagy már az Evangélikus Élet című hetilapunkat is visszaküldjük, nehogy valaki megvásárolhassa. Egyetlen országos és „hivatalos” lapunk. Egyik lelkészünk fegyelmire méltó tette volt, hogy egész egyházmegyét bojkottra hívott az újsággal szemben.

Kulturális alkalmaink az egyházzene, irodalom, képzőművészet szép darabjait hivatottak ismertté tenni a gyülekezetben és azon kívül is. Az elmúlt évben 190 ilyen rendezvény volt. (gyülekezeti est, egyházzenei áhítat, szeretetvendégség) Érdemes ezen alkalmaink missziói vonzását is értékelni.

Hányan szoknak oda a templomunkba, hányan jönnek oda esküdni, hányan érzik szükségét a meditációnak és a csendnek?

Társadalmi és egyházi image-unk megjelenítése sem közömbös. Már van olyan lelkészünk, aki végigjárva a történelmi felekezeteiket, bennünket választottak, katolikus keresztlevéllel. Talán híveink között is születnek hasonló döntések.

Gyermek és ifjúsági munka, családlátogatás, médiumokban helytállás, vélem, ezen áll vagy bukik – emberileg – az egyház, az egyes gyülekezetek jövője.

A statisztikai adatok azt jelzik, ezen a téren állunk leggyengébben. Ezért vettem e három területet reflektorfény alá.

Örülnék, ha a kerületi presbitérium tagjai, esperes és felügyelő testvéreim tovább gondolkodnának saját egyházmegyéjükre vonatkoztatva feladataikat és elmondanák a legközelebbi lelkészgyűlésen javasolataikat.

II. Elvégzett szolgálataimról a mellékletek beszámolnak részleteiben.

104 napot töltöttem vidéken a 260 munkanaphoz képest.

Több mint 50 gyülekezetben jártam különböző alkalmakkor. Már ennek az évnek a krónikájához tartozik, hogy Sopronban és Győrött canonica visitatiót tartottam munkatársaimmal együtt, melynek szükségét visszaigazolták. Őszintén remélem, hogy ezt a szép szolgálatot tovább végezhetem.

A bekövetkezett változásokat munkatársaim összeállították. A statisztikai adatok alapján mutatkozó gyülekezeti szolgálat értékeléséről Sárkány Tibor mb. püspöki titkár úr számol be, amely püspöki jelentésem mellékletét képezi.

Külön megemlítem, hogy kerületünk teológiai hallgatói közül az V.; IV.; és I. évfolyambeliekkel három alkalommal találkoztam székházunkban és egy-egy délutánt átbeszélgettünk a szolgálatról, s egyházunk időszerű kérdéseiről. A jövődől lelkészek jó benyomást keltettek.

III. Társadalmi kérdések.

– A közelgő választások során híveink tájékoztatása szükséges.

Bölcs pásztori munka, a szabad döntés lehetőségének tiszteletben tartásával kínálja azt a lehetőséget, hogy mindenki elgondolkozhat, az eddigiek folytatását kívánja-e a kontinuitás jegyében, vagy változást kíván egy jobb felsőbbbség reményében. Ennek megfelelően lehet pártot választani a jobb – vagy a baloldalon.

– A Bős-Nagymaros vízierőmű megépítése a múltban vízváltó karaktert kapott a történelem sorsfordulóján. Jelentősége ma sem kisebb. Nem hitbéli döntést, hanem szakmai, ill. politikai döntést kell kiérlelnie a magyar társadalomnak, remélt népszavazással.

– Nemzetünk fogyása mellett aligha lehet szó nélkül elmenni. Egy Pápa nagyságú várossal kevesbedik évente az ország. Több faktorú segítséggel lehet ezt a fogyó trendet megváltoztatni egy nemzedéknyi idő eltelte alatt bevezetett kedvező támogatási intézkedésekkel.

– Legalább annyira fontos, hogy a médiumok műsorpolitikáját a társadalom egésze inspirálja, s ne csak kevesek kiváltsága legyen a legnagyobb nevelő hatást kifejtő televízió műsorpolitikájának meghatározása.

– Nem váltotta be a katolikus egyház és a magyar állam között megkötött Konkordátum a hozzáfűzött reményeket. Számunkra kifejezetten kedvezőtlen, 100 milliós hiányt mutató.

Részleteiről tovább kell beszélünk.

IV. Néhány belső aktuális kérdés felvetése.

a/ Négy fizetési táblázatot készítettünk el ajánlasként a presbitérium számára, miután ennek kívánsága többször felmerült. Megvitatása ezen ülés feladata.

Ha el tudunk fogadni egy javaslatot, felterjeszhetjük az országos presbitérium ülése elé.

A táblázatban szereplő összegek magukban foglalják a lelkészlakás fűtési, víz és világítási költségeit, de a hitoktatás díját nem, s a stólát sem.

A gyülekezet jogosult a fenti összegeknél magasabb díjazást adni. Az összegek nettó summákként értendők.

b/ Felmerült az egyházi iskolákban hittant tanító lelkészek jogi státuszának rendezése.

Alkalmazhatók tanárként vagy pedig megőrzik ordinált lelkészi jellegüket? Ugyancsak országosan elvi rendezést igénylő feladat. Előterjesztésünket mellékeljük.

c/ Örvendetes, hogy kerületünkben ez éven és a jövőben 33 ifjú lelkész végez. Elhelyezésük csak úgy biztosítható, ha a 65. életévüket betöltött lelkészeket megkérjük, megérdemelt nyugdíjuk igénybevitelére. E helyen kérem az Esperes Urakat a törvény betartására és a vonatkozó gyülekezetek presbitériumainak döntéshozatalára. A nyugdíjazással kapcsolatos törvény értelmezésre szorul.

d/ Egyházi ingatlanaink rendezése újabb lehetőséggel bővült. A járadékvalasztás érdekében a 10 legtöbb ingatlannal rendelkező gyülekezet Elnökségével tárgyalást folytattunk. Valamennyi gyülekezet állásfoglalása szükséges. Döntési határidő: ez év június 30.

e/ Olyan inflációs világban, mint a miénk, nem lehet nem szólni az anyagi kérdésekről.

Azok a gyülekezetek, ahol e kérdést nem tartják állandó jelleggel napirenden, nem tudnak a jövőben létezni. Országos- és kerületi segély-lehetőségeink jelentősen csökkenhetnek. Felelős tervezést és tudatos nevelést igényel e témakör, türelemmel. A templomba ritkán járók megszólítása elengedhetetlen.

Bécsben jártunk lelkészkonferencián a múlt héten budapesti lelkészekként. Elvittek bennünket három bérházkolosszushoz, melyben együtt 15 ezer ember él. Itt kezdett gyülekezet alapításba egy lángoló hitű 35 éves lelkész, el nem fogyó energiával, látogatással, programokkal, csalódásokkal, egy ablaktalan nagy teremben, ahol a levegő-mozgás is gondot jelent. De már keresztelt is ebben a teremben, ahol minket is fogadtak.

Templomtelekről álmodnak és Istenhajlékról. A sokkal erősebb katolikus egyház már megépítette saját templomát. De az evangélikusok sem adják fel. Ilyen a holnap egyházának építése.

Nálunk is tovább kell folytatni a gyülekezetépítés legszebb és legnehezebb szolgálatát. Igaz, hogy a gyülekezetekben él Isten népe, ahol hirdették az ige és a szentségeket megbecsülik és élnek vele. Minden más egyházi intézménynek is szükséges e szolgálatot segíteni.

Ezen a helyen is Isten kegyelmét keresve emlékezem meg Bálint László budai esperes, óbudai lelkész testvéremről, aki Egyházkerületünk GAS előadója volt. Életének 49. évében tért Urához. Legyen áldás elvégzett szolgálatán és a vigasztalás Istene vegye körül árván maradt családját!

„Végül, testvéreim, örüljétek, állítsátok helyre a jó rendet magatok között, fogadjátok el az intést, jussatok egyetértésre, éljétek békeességben, akkor a szeretet és a békeesség Istene veletek lesz.” (II. Kor 13,11)

Bizalommal kérem jelentésem szíves elfogadását.

D. Szebik Imre

AZ ÉSZAKI EGYHÁZKERÜLET PRESBITÉRIUMÁNAK FELTERJESZTÉSEI AZ ORSZÁGOS PRESBITÉRIUM HOZ:

I.

„Egyes gyülekezetek és lelkészek közegyházi tartozásainak – (Országos Egyház, Nyugdíjosztály, Sajtóosztály stb. felé) – csökkentése érdekében kérjük határozatba foglalni, hogy az a gyülekezet vagy lelkész, amelyiknek tartozása van, nem kaphat semmilyen segílyt, hitoktatási óradíjat, s erről értesíteni kell az adott gyülekezet felügyelőjét is.”

II.

„Az Északi Evangélikus Egyházkerület Presbitériuma javasolja, hogy a lelkészi kar spirituális színtentartása, töltekezése érdekében évente legyen egyházkerületenként lelkészi csendesnap, amelynek megszervezését előkészítő bizottság végzi.”

III.

„Megtárgyalván a gyülekezetek anyagi helyzetét, annak érdekében, hogy az állami támogatás csökkenése és az infláció ellenére templomaink fenntarthatók, a lelkészi szolgálat biztosítható legyen, felhívjuk a gyülekezeti Presbitériumok figyelmét annak elhatározására, hogy a személyenkénti egyházfenntartói járulék minimálisan a jövedelem 1 %-a, nyugdíjasok esetében legalább havi 200,-Ft, dolgozók esetében legalább havi 500,-Ft legyen.

Ezt a határozatot a presbitériumok ismertessék híveikkel, különösen azokkal, akik nem vesznek rendszeresen részt a gyülekezet életében, tehervállalásában..”

IV.

„Az Északi Evangélikus Egyházkerület ajánlásként – a gyülekezetek tájékoztatására – terjeszti az Országos Presbitérium elé a lelkészek kor szerinti fizetésminimumának a közalkalmazotti bérezést követő, a lelkészlakás víz-, villany, fűtés költségét is magában foglaló táblázatát.

Életkor	Havibér
23-26 éves	35 000,- Ft
27-30 éves	38 000,- Ft.
31-35 éves	42 000,- Ft
36-40 éves	47 000,- Ft
41-45 éves	52 000,- Ft.
46-50 éves	56 000,- Ft
51-55 éves	60 000,- Ft
56-60 éves	65 000,- Ft
61-65 éves	70 000,- Ft.

Ezek a fizetés-ajánlások az 1998. évi állapotra érvényesek, a következő években az aktuális infláció szerint korrigálhatók.”

V.

Közismert, hogy az Országos Presbitérium, mint országos egy-

házi önkormányzati testület, még nem alkotta meg a hitoktatás rendjét szabályozó jogforrását.

Ezt a kötelezettséget számára a V. törvény II./16. § írja elő, amely szerint „a hitoktatás rendjét az országos egyházi önkormányzati testület szabályrendeletben írja elő, amely a hitoktatás tantervéről, tankönyveiről, taneszközeiről, a hitoktatás szakmai feltételeiről és felügyeletéről, valamint költségeinek fedezéséről rendelkezik”.

A törvény idézett szakaszának tartalmi vizsgálatával valószínűsíthető, hogy az Országos Presbitériumnak a szabályrendelet megalkotásához hosszabb időszakra lesz szüksége.

A szabályrendelet megszületéséig is azonban biztosítani kellene, hogy azok a lelkésztestvéreink, akik az iskolai hitoktatást kvázi főállásban látják el és nem szolgálnak gyülekezetben, ne veszítsék el lelkészi jellegüket.

Nagyon könnyen előfordulhat ugyanis olyan eset, hogy a közalkalmazotti lét lelkésztestvéreink számára az adott pillanatban vonzóbbnak tűnhet, mint az egyházi szolgálatban maradás. Ebben az esetben egyházunk elveszítené lelkészét, ami meggyőződésünk szerint sem egyházunk, sem pedig az érintett lelkész érdekét nem szolgálja.

Ezért az Északi Evangélikus Egyházkerület Presbitériuma a lelkészképzéssel rendelkező, hittantanári feladatokat ellátó lelkészek egyházban való megtartása érdekében az alábbi előterjesztéssel fordul az Országos Presbitérium felé és kéri az általa elfogadott állásfoglalás-tervezet lehetőség szerinti elfogadását:

Országos Presbitérium /1998. sz. állásfoglalása:

Az Országos Presbitérium a V. törvény 16. §.-ban előírt szabályrendeletének megalkotásáig az evangélikus teológiai diplomával rendelkező, hitoktatási feladatokat ellátó lelkészek vonatkozásában az alábbi állásfoglalást teszi közzé:

1. Az állásfoglalás hatálya kiterjed minden olyan evangélikus lelkészre, aki hitoktatási feladatát az illetékes püspök intézkedése nyomán végzi.

2. Ezen lelkészek egyházi mivoltukat és jogállásukat nem veszítik el és továbbra is vonatkoznak rájuk az egyházi törvénykönyvekben meghatározottak.

3. Közalkalmazotti jogviszonyt csak olyan feltételekkel létesíthetnek, amely nem akadályozza lelkészi jogállásuk megőrzését.

4. Személyi javadalmasításukról az illetékes igazgató határoz.

5. A lelkész köteles szerződés-tervezetét illetékes püspökének, annak aláírása előtt legalább 15 nappal megküldeni. A szerződés a püspök jóváhagyása után írható alá.

6. A püspök jogosult a szerződés módosítására kötelezni a lelkészt, amennyiben a megállapodás-tervezet, a kinevezési okirat tartalma sérti jelen állásfoglalás 3. pontját.

ORSZÁGOS EGYHÁZ

Presbitériumi ülés 1998. május 5-én

FELÜGYELŐI JELENTÉS

Igen tisztelt Országos Presbitérium! Kedves Testvéreim!

Jelentéseimben többnyire egyház és állam, egyház és társadalom kapcsolatával, valamint az egyházi élet néhány kérdésével, kitéve a Zsinat, az oktatásügy és a sajtó problémáival foglalkozom. Ma több esemény, feladat is igényli ezt a megközelítést Ehhez járul, hogy felnövekvőben, színrelépőben van az a nemzedék, amelynek már nincsenek meghatározó élményei a létező szocializmusról, ezért is természetesnek veszi az egyház szabadságát, ami nem jelenti azt, hogy kötődik is az egyházhoz. De semmiképpen nem a múlthoz viszonyítja a mai egyházi életet. Ezért sem fogékony a hagyományosnak nevezhető egyházpolitikai konfliktusokra, annál kritikusabb a jelennel. Ez helyeselhető, hiszen már zajlik a nemzedékváltás az egyházban is, ami a következő évtizedben meghatározó lesz. A folyamatban nemcsak az egyház működőképességét, hanem a munka minőségét is meg kell őrizni. Ennél is érzékenyebb kérdés a nemzedékek együttműködése. Rövidesen színre lép egy fiatal lelkész nemzedék, lényegében megoldva az idősebb lelkészhiányt. Mennyiségi tekintetben feltétlenül. De ettől még magas marad a hívek átlagéletkora, hiányzik a középnemzedék, kevés a fiatal. Meg kell őrizni az egyház egységét nemzedéki értelemben is, segíteni kell abban, hogy ne szakadjunk a fiatalok és az idősök egyházává.

Mindehhez értékes információkkal szolgál az egyházak mozgásterével foglalkozó, főleg szociológiai szempontú, nemrég jelentet meg tanulmánykötet. Ebből kitűnik, hogy a működés lehetősége valóban szabad, korlátlan, de nemcsak és nem elsősorban a tárgyi feltételek határozzák be, hanem a különböző társadalmi csoportok viszonyulása az egyházakhoz.

Feltétlenül pozitívként értékelhetjük közvetlenül a harmadik szabad választások előtt, hogy a társadalomban és nálunk az egyházban különösen, lényegesen békésebb a légkör, mint 1990-ben, vagy 1994-ben volt. Bizonyos, ami az egyházat illeti, hogy ebben az idevágó új törvény hatása is benne van. Ez nyugvópontra juttatta, elrendezte a vitákat, intézkedve mind a lelkészek, mind a nem lelkészek politikai szerepvállalásával kapcsolatban. Ismeretes, hogy a lelkészek, ha képviselők lesznek, a ciklus idejére rendelkezési állományba kell vonuljanak – paróchosok átadva a paróchiát – míg a nem lelkész tisztségviselők bejelentési kötelezettséggel tartoznak az őket megválasztó testületnek. Az ősszel sorra kerülő helyhatósági választásnál nincs megkötés, sőt buzdítjuk híveinket, lelkészeinket, vállaljanak feladatot a helyi társadalomban.

Sokan, olykor nálunk is, nehezen látják be, hogy véget ért a Nagy Konstantinus-i korszak. Elvben helyeslik egyház és állam szétválasztását, főleg az állami befolyás csökkentését, de nem idegen tőlük, hogy az egyház azért, mint hatalmi tényező jelenjen meg az állami életben. Ez a nem is annyira rejtett törekvés nyilvánult meg az egyházak parlamenti képviselőinek felvetésekor, amire a kisebbségi ügy adott apropót. Később az indítvány a második kamara létrehozásává szelődött, de nézetem szerint az egyházaknak itt is legfeljebb résztvevőknek, nem kezdeményezőknél kell lenniük.

A választásokhoz tartozik, hogy sikerült meggyőzni a televíziókat, nomeg a pártokat arról, hogy helytelen, anakronisztikus lenne, ha pártpolitikusok „egyházpolitikai” vitát folytatnának.

A társadalom aggasztó erkölcsi helyzete, a minimális konszen-

zusok hiánya a közkerölcs terén már a nagypolitika aggodalmát is – jobb későn, mint soha – kivívta.

Az elmúlt időszakban szinte rendszeressé vált, hogy a miniszterelnök mintegy félénként fogadta a történelmi egyházak vezetőit. Legutóbb április 8-án. Itt állami oldalról az egyházak szerepvállalásának a szükségessége a társadalom erkölcsi helyzetének a javításában, a családi étellel összefüggő eszmék erősítésében kapta a legnagyobb hangsúlyt. Ugyanakkor a kormányfő késznek mutatkozott az új egyházfinanszírozási törvénycsomag végrehajtásával kapcsolatos egyházi észrevételek érdemi vizsgálatára. A következő parlamenti ciklus igen lényeges lesz e tekintetben, hiszen egyrészt ekkor lesz lehetőség az esetleg szükségessé váló módosításokra, másrészt 2001-ben meg kell vizsgálni mennyiben vált be az egy százalékos rendszer, hogyan tovább. Felelősek vagyunk utódainkért. Emberileg, anyagilag, a most kialakuló helyzet hosszútávon meghatározó folyamatokat. Fel kell tételezni az állam jószándékát már csak azért is, mert az egyházak társadalmi szolgálatát tekintve az érdekek találkoznak.

Az egyház valóságos elválása az államtól – anyagi tekintetben is – jelentős pozitívum, de vannak, éppen a közkerőlcscsel összefüggésben, sajátos gondok ellentmondások. Ezek közül a hitoktatás kérdését emelem ki, mint amelyet tartalmilag és a finanszírozást tekintve is tovább kell tárgyalnunk. A közkerölcs építésében igen nagy jelentőségű a hitoktatás. Ennek a közoktatás peremére szorítása nem fogadható el. Már pedig ez a folyamat kezdődött meg. Nem kívánok itt a kérdés részleteivel foglalkozni, csak jelentem az Országos Presbitériumnak, az egyház népének, hogy eltökéltek vagyunk, annak kell lennünk, a hitoktatás színvonalának megtartásában, fejlesztésében. Ne értse senki félre, nem kezdünk kultúrharcot, de egyrészt mozgósítjuk belső erőforrásainkat, másrészt megkíséreljük az oktatási kormányzat, a politikai döntéshozók meggyőzését arról, hogy elsősorban nem egyházi, hanem társadalmi érdek, hogy a hitoktatás a közoktatás szerves része legyen, maradjon. A fiatalok, a nemzet jövőjének az érdeke, természetesen tiszteletben tartva a világnézeti szabadságot, a családok, a szülők döntését.

Ebben az összefüggésben, tehát a közkerölcs, a szociális kérdések, a hitoktatás összefüggésében tárgyalom az egyházi sajtó ügyét. Egyfelől nem lebecsülhetők az eredmények. Megújult formában és reméljük egyre inkább megújult tartalommal jelenik meg az Evangélikus Élet. Hasonlóan értékelhető a fiatal lelkész nemzedék színrelépése kapcsán fokozott jelentőséggel bíró Lelkipásztor. Elismerést szerzett a magyar szellemi életben a Credo, meghonosodott a Hang, a fiatalok lapja, örömdetesen sok gyülekezet, egyházmegye él a nyomdatechnika fejlődése révén könnyebbé vált lapkiadással, időszaki kiadványok megjelentetésével. A sokaság, a gazdagság nem is tekinthető át pontosan és ezt igen pozitíven kell értékeljük, hiszen főleg a gyülekezeti újságok feltehetőleg konkrét csoportokat céloznak meg, igényeket elégítenek ki.

Jelen vagyunk az elektronikus médiumokban is, elsősorban a hívek által túlnyomó többségben tetszéssel fogadott és immár várt Örömhír és az információújtásban is lényeges rádióműsor révén.

A másik oldalon a legnagyobb hiányosság, hogy nem tudunk eléggé jelen lenni az országos sajtóban, véleményünket megfelelően kifejezésre juttatni társadalmi, közéleti, etikai kérdésekben. Ennek is sokféle oka van, mégis ami rajtunk múlik és feltétlenül szerepet játszik, hogy több korábbi határozat ellenére még mindig nincs sajtóreferenstünk, szövívőnk. Nincs olyan sajtóirodánk, amely a médiumokkal folyamatos kapcsolatban lenne, képes lenne gyorsan és megbízhatóan elhelyezni a sajtóban hivatalos és félhivatalos

egyházi állásfoglalásokat, illetve egyházi emberek írásait, véleményét. Mindössze egy sajtótájékoztatót tartottunk, az új Zsinat megalakulása előtt. Ezen is kiderült, hogy sokkal több országos nyilvánosságot érdemlő üzenetünk van, mint amennyivel a sajtóban jelen vagyunk.

E kérdéskör kapcsán, csupán illusztrációként a szociáletikához, sajtóhoz, talán a hitoktatáshoz is, emlétem a dávidi abortusz ügyet. Ebben azt tartottam és tartom a legfontosabbnak, bármennyire jó, hogy nálunk a legutóbbi években nem volt háborúskodás abortuszügyben, jó, hogy csökkent a művi terhességmegszakítások száma, mégis elviselhetetlen és súlyos egészségkárosodással is fenyeget a szó testi-lelki értelmében, hogy 1997-ben is megközelítette a nyolcvanezeret a beavatkozások száma. Azaz az ügy kapcsán ha már ügy lett, szólhattunk volna a nemzet egészségéről, illetve arról a súlyos gondról, amit a népeségfogyás jelent.

Az egyház belső életének a fejlesztése, a tisztességes tájékoztatás, az egyház társadalmi szolgálata a maga teljességében, egyaránt további erőfeszítéseket igényelnek tőlünk a sajtó javításában. Erre is vonatkozik jelentésem mottója, az új, a szükséges tartalom feszíti a kereteket, hiszen ezek, mind örvendetes változás ellenére, magukon hordozzák az elmúlt évtizedek emlékét. És tudjuk, hogy a korlátozások a sajtóban teljes körűek voltak.

Tisztelt Országos Presbitérium! Az egyházi közéletet tekintve az elmúlt félév legjelentősebb eseménye kétségkívül az új Zsinat megalakulása volt. Nem ment feszültség nélkül, azért sem, mert a vitatott kérdésben – az egyházkerületi felügyelők jogállása – jogi és politikai szempontok keveredtek, csatáztak. Nyugvópontra teljesen csak akkor – reméljük a közeljövőben – kerül az ügy, ha a Zsinat teljes egyértelműséggel rögzíti az egyházkerületi felügyelők egyházi elnökségi és zsinati tagságát.

– Ettől eltekintve bizakodva tekinthetünk az új Zsinatra, a szükséges folyamatosságot és a megújulás lehetőségét egyaránt tükrözi az összetétel. Bizakodásra ad okot a zsinati tisztikar megválasztása is. Ugyanakkor már az eddigiek is igazolják annak a vitának a jogosságát, amely a korábbi tanácskozáson az úgynevezett permanens Zsinat kérdésében lezajlott. Nem kétséges, hogy a gyorsan változó világ igényli a választott, összehívható törvényhozó Zsinatot, amit jelen esetben a jogharmónizáció, a törvények finomítása is indokol. De óhatatlanul jelentkezik – mindkét oldalról – a törvényhozás és a végrehajtás keveredése, ami idegen a lutheránus egyház-kormányzástól. Nevezetesen a Zsinatnak lehetősége van aktuális egyházvezetési kérdésekben úgy módosítani a vonatkozó törvényt, hogy ezzel – formailag nem lépve túl kompetenciáját – kényszerpályára állítja az egyházvezetést. A másik oldalon a végrehajtás gyakorolhat nyomást a Zsinatra a neki nem tetsző törvények megváltoztatása érdekében. Józan együttműködéssel mindkét veszély elhárítható, sőt kölcsönösen előnyre fordítható. De tisztában kell lenni ezzel a csapdával, ezért is kell ismételt hangsúlyozni, – akár a világi törvényhozásban – hogy az előző ciklusban elfogadott alapvető törvényeket, ha csak egészen új szempontok nem merültek fel, nem szabad újratárgyalni, ha nem akarunk teljes jogbizonytalanságot. Az egyházban ez talán még lényegesebb, hiszen itt csak konszenzuson, morális tényezőkön alapul a jogkövető magatartás. Sajnos az egyházi bíráskodással kapcsolatos gondok – annak minden demokratizálása ellenére, vagy talán azzal is összefüggésben – jelzik, hogy új úton járunk, nem lesz könnyű a legjobb törvényeket sem egyértelműen elfogadottá tenni, hiszen ezek szükségszerűen többségi alapon születnek.

Ezek a gondolatok elvezetnek az Országos Presbitérium által küldött, az 1998-2001-es átmeneti időszak feladataival, jogértelmezési és strukturális kérdésekkel foglalkozó bizottság munkájához. A bizottság és albizottságai is többször üléseztek, elsősorban a feladatok feltárása, meghatározása, illetve az új Zsinat előkészítésében való közreműködés érdekében. Ez utóbbi teendő jelentette a jogértelmezési kérdéseket, melyeket – ezen a szinten – az említett kivétellel sikerült jól megoldani.

Az igazi feladat természetesen az új, az úgynevezett háromkerü-

letes struktúrára való felkészülés, ennek a vezénylése. A Zsinat munkájának a megkezdése után már erre is fordíthatunk energiát. Addig a bizottsági munka lényegében arra szorítkozott, hogy az új struktúrára áttérés anyagi korlátait hangsúlyozta. Elképzelésünk szerint elsősorban az érintett egyházmezőkkel kívánunk konzultálni arról, hogyan látják a spirituális tevékenységet, a munkaágakat, az anyagi erőforrásokat tekintve azon kerület működését, amelyhez tartoznának. Szükséges állást foglalni az egyházkerület központjával kapcsolatban is.

Az eddigi rövid idő alatt csak öt egyházmezőből érkezett írásbeli visszajelzés, de a jellemző megfontolások, állásfoglalások jól kirajzolódnak. Nagyon érdekes és megerősíti a korábbi Zsinat változtatási igényét, hogy akiknek fenntartásaik vannak a javasolt új modellel szemben, azok sem a jelenlegi struktúrát támogatják. Sőt, az ellenvetések lényege, nem is annyira a háromkerületre, mint a kerületre irányul. Azaz az elemzésekből kiderül, hogy a mi egyházunkban az elmúlt évtizedekben az egyházkerület, mint a valóságos munka szervezeti, integráló formája háttérbe szorult. Ezért is vélednek többen úgy, miért kellene egy leszálló ágba került formát megújítani, fejleszteni. Érdemben ezzel szemben a dunántúliak véleménye áll, akik bíznak abban, hogy a tradícióknak megfelelően, egy győri székhelyű Dunántúli Egyházkerület érdemben megújíthatja az egyházi életet. A keleti oldal, különösen a Nyugat-Békesi Egyházmező viszont sokkal inkább híve a fővárosi székhelyű kerülethez tartozásnak, fokozott egyházmezői hatáskörrel, munkalehetőségekkel. Érthető, hogy az elemzésekben ismét felmerült a háromszintes, regionális, főesperesi modell, amelyben egy megváltozott funkciójú országos püspök szerepel. Demográfiailag, hosszabb távon csaknem bizonyosra vehető e modell bevezetése, a korábbi Zsinaton azonban, éppen a kerületi szinthez ragaszkodók miatt, a változtatásnak ez a vitatható formája kapott csak végül többséget. Ezért kell ezt előkészítenünk.

A következő félév meghatározó lesz etekintetben, hiszen 1999-ben már a végrehajtásra kerül a hangsúly, a következő decemberi presbitéri ülés határozata alapján.

Számomra nem kétséges, hogy még a jelenlegi egyházkormányzás, süllyal az Országos Presbitérium felelőssége azon szerkezeti szervezeti változások előkészítése és keresztülteltele, amelyek az új törvényekből következnek és a jobb működést célozzák. Mindenki hangsúlyozza, hogy a struktúra másodlagos, önmagában igen, de a hatékony működés szempontjából meghatározó. Ma az egyház – szervezetileg – egészen mást jelent, mint akárcsak tíz évvel ezelőtt. Iskolarendszerünk, számos új szociális intézményünk, missziói központunk van, a világi alkalmazottak száma messze meghaladja a lelkészekét. Gyökeresen megváltozott az államhoz, a külföldhöz való viszonyunk, egészen más számok jellemzik gazdálkodásunkat. Nem is szólva a világi és egyházi jogi környezet gyors változásáról. Lassan akár abszurdnak is minősíthető – és csak pozitív és negatív fejlett alkalmazkodási mechanizmusoknak köszönhető –, hogy ilyen átalakulás közben az alapstruktúra változatlan. Ez nem a stabilitás, hanem a defenzivitás jele, aminek révén fokozatosan elmaradunk lehetőségeinktől. Világi intézményrendszerek irányításához más döntés-előkészítés, szakértői munka tartozik, mint a gyülekezeti élethez. Nem is annyira a szervezetet, mint a munkástílust haladta meg az idő, de úgy látszik, hogy szervezeti változtatás nélkül nem lehetséges a tartalmi előbbrelépés. Természetesen az anyagi tényezők számbavétele az előkészítés fontos része, de ezek eszközt jelentenek, a vita egyik kulcspontja éppen ezek hatékony felhasználása lesz.

A Zsinat maga határoz majd arról, mennyire tartja szükségesnek a rendszeres ülésezés, a feladatok számbavétele, a bizottsági munka érdemi eredményei alapján.

Az oktatási-nevelési kérdésekről. Az Oktatási Osztály igen szép, tartalmas beszámolója jelzi az Országos Presbitérium számára, ha talán megkésve is, de mégis még időben sikerült az Országos Iroda ütöképes egységévé kiépíteni ezt a részleget, amelyet feltétlenül igényel oktatási intézményeink rendszere. Itt is megköszönöm az

osztály munkáját, amely nagyban hozzájárult ahhoz, együttműködve az iskolák igazgatóival, hogy iskoláink időre elkészültek a Nemzeti Alaptanterv bevezetésével kapcsolatos teendőkkel és a szakértői véleményekkel ellátott pedagógiai programokat, iskolai tanterveket jóváhagyásra benyújtották az Országos Presbitériumhoz. Javasolom ezek elfogadását.

Amennyire örvedetes az evangélikus iskolarendszer mennyiségi és minőségi fejlődése – közel 600 pedagógus tanít intézményekben, közel 6000 gyermeket, mind a pedagógusok, mind a diákok kb. negyven százaléka evangélikus – annyira természetes, hogy ez számos, eddig nem, vagy kevésbé ismert problémát is jelent. Erre céloztam a előbbiekben. Az oktatás vonalán már kiépült egyfajta szakmai struktúra, működik az oktatási-nevelési bizottság, mégis a konfliktusok többnyire közvetlenül a vezetőknél, főként a püspököknél jelentkeznek, megkerülve a törvényben rögzített mechanizmusokat, jellemzően a fenntartót képviselő igazgatótanácsokat.

Az sem helyes, korábban is felvettem azt, hogy az egyházi elnökségi tagok választott tagjai iskolák igazgató tanácsának. Összemosódnak a döntési szintek. Nem formai kérdés ez. Ha egy elnökségi tag, főként az egyházkerület püspöke meghatározó szerepet játszik egy, a törvény szerint nagy hatáskörrel bíró igazgató, vagy a fenntartót képviselő Igazgatótanács döntésében, akkor nemcsak a törvényesség sérül, hanem elvész a felelősség, nem alakul ki az egészséges működés.

Arra is többször rámutattam, ha nem minimalizálható is az érintett vezető szerepe, mégis meghatározóbb az egyház ilyen irányú szocializációja. Egyszerűen kifejezve, maradvány az iskoláknál, konfliktus esetén nem az Igazgatótanácshoz, az Oktatási Bizottsághoz, vagy az Országos Iroda Oktatási Osztályához fordulnak, hanem a püspökhöz. Így történt ez legutóbb is a Budapesti Evangélikus Gimnázium legújabb vezetési válságánál. Tanárok, szülők jelentkeztek különböző információkkal, hiába próbáltuk a folyamatot, ezúttal több ízben is, az úgymond törvényes útra terelni. Végül első fokon az egyházi elnökségnek kellett intézkedni, ezt követte az Igazgatótanács ülése, a végső döntést az Országos Presbitériumnak kell meghoznia. Az országos elnökség az iskolában kialakult szakmai és anyagi helyzetre tekintettel rendkívüli felmondással élt az igazgatóval szemben április 1-én, egyben megbízott igazgatót nevezett ki 1998. augusztus 31-ig. Szükséges e döntések megerősítése, illetve pályázat kiírása az állás végleges betöltésére.

A konfliktusok az élet velejárói, meg kell tanulni szakszerű és jogszerű kezelést.

Az egyházi iskolarendszer már eddig is megbecsülést vívott ki

magának az oktatásügyben. Iskoláinkban továbbra is a túljelentkezés a jellemző. Meg kell őriznünk, sőt javítanunk kell ezt a színvonalat.

Az oktatási rendszer meghatározó, hatásában az egyházi élet egészére kiterjedő része az Evangélikus Hitstudományi Egyetem. Büszkék lehetünk arra, hogy minden ismert múltbeli és jelenbeli nehézség ellenére teológiánk versenyképes a magyar felsőoktatásban. Reméljük ezt megerősíti a most folyó akkreditációs folyamat is. Bizonyos, hogy az intézmény jelentősége, szerepe tovább nő, fokozott figyelmet, törődést igényel, érdemel.

Végül ki kell térjek az ingatlanügyek rendezésével kapcsolatos változatlanul fennálló problémára. Nevezetesen arra, hogy az egyházi ingatlanvagyon jelentős része járadékalapul szolgál, melynek fontos szerepe van az egyház gazdálkodásában. Azonban a vagyon egy része gyülekezeti tulajdon. Ha viszont a gyülekezetek megkapják a vagyonuk után keletkező teljes – négy és fél százalék – járadékot, nem lesz fedezete a közös kiadásoknak. A legnagyobb vagyonnal rendelkező gyülekezetek képviselőivel tartott megbeszélésen egy kétharmad/egyharmad arányú járadékmegosztás kompromisszum körvonalai alakultak ki, tehát a gyülekezetek három százalékot kapnának. E téren további egyeztetés szükséges. Ez az ügy is mutatja a változások dinamikáját, gondjait, a szakértői munka szükségességét.

Nemrég került sor a IV. Országos Mentálhygienés Napra, amelynek plenáris ülésén az egyházak szerepvállalásáról, spirituális és mentálhygiéne kapcsolatáról tartottam előadást. Örömmel tapasztaltam, hogy több lelkészünk – és bizonyára nem lelkész híveink is – részt vett az alkalmon. Többen tanulnak a postgraduális mentálhygienés képzésen is. Fontos ez hiszen nem vonhatjuk ki magunkat a magyar nép egészségi állapotával összefüggő gondok vállalása, a megoldásban részvétel alól. Különösen foglalkoznunk kell a családi élet kérdéseivel, a népességfogyás okaival, a felnövekvő nemzedék gondjaival. Erősíteniünk kell a bizottsági munkát, gondoskodnunk kell arról, hogy az energiák, beleértve a Zsinat jelentős energiáit egy irányban hassanak, erősítsék egymást. Foglalkoznunk kell azokkal a prioritásokkal, amelyek a következő évtized munkáját meg kell határozni, ezeknek programmá kell szervezödniük, amelyben gyülekezetek, munkaágak, lelkészek és nem lelkészek egyaránt megtalálják helyüket, teendőiket. Így lehet reményünk arra, hogy eleget tegyünk hivatásunknak, küldetésünknek. Kérem jelentésem elfogadását és a jelzett ügyekben a határozatok meghozatalát.

Dr. Frenkl Róbert

ORSZÁGOS EGYHÁZ

Presbitériumi ülés 1998. május 5-én

PÜSPÖK-ELNÖKI JELENTÉS

Tisztelt Presbitérium!

A megemlékezések éve az idei 1998. esztendő. Másfélszázadnyi idő távlatából csodáljuk a márciusi ifjakat és emlegetjük büszkén Kossuth, Petőfi, Görgey és mások alakjához kapcsolódva evangélikus egyházunk részvételét a reformkor és szabadságharc küzdelmeiben. Hol is dőltek el a dolgok 1848-ban, kérdezhetjük? Talán a feudális rend eltörlése, az első felelős magyar kormány megalakítása, a sajtószabadság területén? Vagy talán inkább a gazdasági fellendülés, a Széchenyi és mások kezdeményezte mezőgazdasági, ipari, folyószabályozási, vasútépítési programok terén? Vagy a csatamezőkön, a szabadságharc nagyszerű győzelmei, majd a nemzetközi osztrák-orosz túlerő okozta vereségek következtében?

Kérdezhetjük korunkra nézve: ma hol dőlnek el a dolgok? Talán a gazdaságban, a Parlamentben, a kormányhivatalok adminisztrációjában, a bankok és nemzetközi vállalatok keretei között vagy talán az egyes pártokon belül? Hát egyházunkban hol dőlnek el a dolgok, a gyülekezetekben, az egyházmegyékben, intézményeinkben, a törvényhozó zsinaton vagy az egyházi adminisztrációs gyűléseken?

A felsoroltak mind fontosak voltak a múlt és döntőek lehetnek a jelen összefüggéseiben. Itt és most azonban azt szeretném hangsúlyozni, hogy a dolgok elsősorban az emberekben belül, a humán faktoroknál dőlnek el és nem a külső körülményeknél.

Hol dőltek el a dolgok 1848-ban és hol dőlnek el ma a társadalmunkban és egyházunkban? Elsősorban a fejekben, az emberekben, a hozzáállásban, a mentalitásban, a jövőbelátó, az áldozatra is képes ember- és hazaszeretben, az értéket alkotni képes hitben. Ezért válik minden kor számára fontossá a jézusi ige: „Nemcsak kenyérrel él az ember!”

A fejekben, a szívekben, a nemzet lelkiségében óriási tartalékok rejtőztek a múlt század közepén. A Széchenyi által kiadott jelszó a „kiművelt emberfők” biztosítása, kinevelése volt, és ehhez tegyük hozzá, hogy ez a „kiművelés” magában hordozta a bibliai-jézusi erkölcsi értékek terén való gyakorlatot is. Vajon ma milyen erkölcsi tartalékokat, milyen spiritualitást tudunk felmutatni és tovább adni a következő nemzedékeknek?

Oktatási-nevelési egyházi intézményeink újra indítása, a „kiművelt emberfők” fontosságát jelentik. Hiszen az emberek rosszindulata olykor-olykor alábbhagyhat, de a butaság, tájékoztatatlanság, szűklátókörűség megmarad! Az egyházi iskolák nem a magyar iskolarendszer „klerikális NAT (Nemzeti Alaptanterv)” szerinti átformálásra készülnek. A dialektikus és történelmi materializmus után hazánkban eluralkodó vulgármaterializmus és konzum-etika ellenében azonban fontosnak tartjuk a bibliai-erkölcsi spiritualitást. Foglalkoznia kellene azután az egyháznak a gyermekek szüleivel is, azokkal a nemzedékekkel, akik legjobb esetben is „vallásosak, de a maguk módján”. Végül a „kiművelt emberfők” iránti felelősségünk velejárója, hogy többet törődjünk a tömegtájékoztató, a sajtó, a rádió és televízió lehetőségeivel.

Ha mindezt végiggondoljuk a társadalmi és egyházi közállapotokra és benne mulasztásainkra, sokszor megtapasztalt tehetetlenségünkre és erőnk elégtelen voltára nézve, akkor elmondhatjuk, hogy „a haza veszélyben van”, és azt is: „egyházunk veszélyben van”.

1. Egyházi alapstruktúránk kérdései

A legutóbbi évtizedekben sokszor szoltunk az egyházi struktú-

ráról. Zsinati és zsinaton kívüli elemzések történtek és egyházpolitikai csatározások folytak. Fontosnak tartom összefoglalni a sokszor eltérő szóhasználat és mögötte meghúzódó egyházpolitikai érdekek ellenében a következőket:

Az Újszövetség úgy tanúskodik a Szentlélek munkája nyomán pünkösöd után létrejött egyházzól, mint amelyik Krisztus személyén és a róla való tanúskodáson áll vagy bukik. Az egyház emberek közössége, akik elhívták a „communio sanctorum”, a „szentek közössége” tagjaiként, másrészt pedig a „notae ecclesiae”, (az egyház ismertetőjelei), az evangélium hirdetése és a szentségek kiszolgáltatásának helye és így lesz az egyház Krisztus teste. Az egyház tehát „monarchikus”, „theokratikus” és „krisztokratikus” és nem olyan demokratikus közösség, ahol népszavazás dönti el a többségi vélemény szerint, mi legyen a közösség célja, mint valamilyen egyesületnél vagy részvénytársaságnál. Az alapvető struktúra, szervezet ezért az egyházban a gyülekezet, mint az ige és a szentségek helye és ehhez kapcsolódik az egyházközség, mint jogi szervezet. Ezen alapstruktúra nem változik és minden egyéb egyházi struktúra erre épül. Milyen formában épülnek egymásra a gyülekezetek közösségei, mint egyházmegyék vagy egyházkerületek, az másodlagos kérdés. Az összes gyülekezetre ráépülő strukturális elemnek az alapstruktúra segítése a célja, adminisztrációval, oktatással, lelkesítéssel, ökumenikus kapcsolatokkal, stb.

Az előzőkből következik, hogy struktúránk kérdéseit akkor tudjuk igazán átgondolni, ha a gyülekezeteknél kezdjük. Eleven hitű gyülekezeti közösségeket kell kialakítanunk, ahol az emberek találkoznak az igével és szentségekben Istennel és egymással, szeretet és szolgálatkészség köti őket össze. Ehhez kapcsolódóan vonjuk bele az anyagi szempont, hogy a gyülekezeteknek el kell tartaniuk magukat és segíteni kell a többi gyülekezet közül a rászorulókat és az országos munkaágakat, amelyek nem egy-egy gyülekezet feladatai csupán.

Féltékenyültnék látszik minden olyan strukturális gondolkodás, amelyik „felülről” indul és kerületek felől akarja meghatározni, mit kell tennünk. Nem értem, miért lenne „defenzivitás” a változó világban ehhez az egyházi megszokott munkastílushoz ragaszkodni. Aki végigtekint az egyház életén a legutóbbi évtizedben, az láthatja, hogy az egyszemélyi püspöki vagy főtitkári és esperesi döntések helyett ma testületek határoznak és fokozatosan vonjuk bele a nemlelkészeket a különböző munkaágakba. A problémák, kérések gyülekezeti szintről indulnak, egyházmegyei-esperesi szinten kerülnek véleményezésre és elintézésre, majd ha szükséges, kerületi-püspöki szinten vagy értelemszerűen országos szinten kerülnek megválaszolásra. Óriási előny ez a munkamódszer (szubszidiaritás) és az ügyek lehetőleg gyors központosítása más egyházak megosztott, kisebb részekre bontott adminisztrációjával szemben.

Ott vannak ma a nehézségek, hogy nincs elegendő szakértő ügyintéző az esperesek és a püspökök mellett, akik segíteni és helyettesíteni tudnák őket. Még most is ott tartunk, hogy egyik püspöknek sincs püspöki titkára, kerületi lelkesze, és alig van esperes, aki mellett segédlelkész vagy adminisztrátor található. A struktúra jó működésének feltétele, hogy nem a főnökök, hanem a szakértő munkavégzők számát kell növelni. Tehát nem megoldás, ha három vagy négy püspöke lesz az egyháznak, de ugyanakkor nincs mellettük megfelelő apparátus! Néhány kérdésre még ezzel kapcsolatban visszatérünk a zsinat összefüggésében.

2. Ökumenikus elkötelezettségünk...

Hadd emeljek ki az Ökumenikus összefüggésekből négy témát:

2.1/ A február 18-án megrendezett Ökumenikus Tanulmányi Nap gazdag programjának jellegzetessége volt, hogy ebben helyet kaptak a megemlékezések: Az ökumené Magyarországon (dr. Harmati Béla), Római katolikus szempontok (dr. Ladocsi Gáspár), Kisegyházi szempontok (Hecker Frigyes) és Ortodox szempontok (dr. Berki Feriz). Az Egyházak Világtanácsának ötven évére emlékezett a Harareban (Zimbabwe) tartandó decemberi világggyűlés előtt dr. Hafenscher Károly. A genfi központ szempontjait dr. Thom Best ismertette.

Délután az un. jubileumi év, az adósságok egykori és mostani elengedéseinek kérdéseit elemezték szakemberek az Ószövetség (dr. Karasszon István), az Újszövetség (dr. Almási Tibor) és a világgazdaság szempontjából (dr. Bod Péter Ákos).

A színvonalas előadások szövegükben megjelennek majd a Theológiai Szemlében, a rendezvény ökumenikus hangulatát viszont alig tudják visszaadni. Ladocsi katolikus tábori püspök fogalmazta meg találatlan a lényegét: ötven év alatt minden tért haza hazánkban, de még mindig az a feladat, hogy jobban megismerjük egymást. Több szeretet, tisztelet szükséges és szakítás az olyan előítéletekkel, amikor mi kívánjuk meghatározni, hogy „a másik felekezet” tulajdonképpen mit is tanít. Ebbe az összefüggésbe tartozik bele a Lutheránus Világszövetség és a Vatikán megigazulásról szóló közös nyilatkozatához kapott hozzászólások közül néhány, például Adámi László nyáregyházi lelkészé, aki az EKE nevében is írt.

A másik vitapont az un. jubileumi évvel összefüggő EVT-tervek sora volt. A magam álláspontja az, hogy bizonytalan ószövetségi helyekre alapozódó és magában Izraelben sem gyakorolt előírás olyan mai átvállalása, hogy ezen az alapon az un. első világ országai engedjék el az un. harmadik világ adósságait, nem megfelelő ökumenikus program, még akkor sem, ha Genf ajánlja. A bibliailag bizonytalan és összefüggéseiben naiv gazdasági program nem méltó az ökumenéhez! Lehet viszont olyan programokat támogatnunk, amelyek nem keverik a bibliikumot az ökonómiával, a hitvallást a bankok szabályozásával, hanem például az Egyesült Nemzetek Szervezete 1974-es Új Gazdasági Világrendről (New Economic Order) tartott közgyűlési határozatainak felelevenítésével megpróbálnak nyomást gyakorolni a hitelezőkre, hogy segítsék az adósságból a saját erejükből soha ki nem jutó országokat.

2.2./ Négy eseményt összekapcsolva szólnom kell ökumenikus testvéregyházi lehetőségeinkről. Időrendi sorrendben említve a következőkre gondolok: Március 10.: Szlovák liturgiai konferencia Budapesten, március 23.: látogatás a Vajdasági Magyar Esperességben, március 26-29.: bajor delegáció nálunk és végül április 25-27.: Bécsi Egyháztanács-beiktatás.

Amennyire igaz, hogy a jelen és a jövő egyháza csak ökumenikus nyitottságú és együttműködésre kész egyház lehet, és ha nem, akkor gettóba zárja magát, ugyanannyira igaz, hogy az igazi termékeny kapcsolatok a bilaterális viszonyban élhetők meg. A Szlovákiai és a Vajdasági Evangélikus Egyházakkal megkötött testvéregyházi szerződéseink alapján hallgatók jönnek és mennek Teológiánkon és a felvidéki és vajdasági magyar gyülekezetek népe is sok segítséget kap. Különösen is szükséges a támogatás a Vajdaságban, ahol az elmúlt évtizedekben a többségi oldal megszüntette az egykor önálló magyar egyház függetlenségét. Ma nincs lelkészük a szolgálatot végző esperesen kívül.

Európa átrendeződésével kapcsolatban másutt is, így Svédországban, Németországban és Ausztriában magyar gyülekezetek anyagi és egyházjogi léte veszélyben van. Lehetséges, hogy magyarországi egyházunknak anyagi és szervezési-egyházjogi területen támaszt kell majd nyújtania ezeknek a gyülekezeteknek. Segítséget jelenthet az Európai Közösség nagyobb egységén belül kialakuló egyházi együttműködés és a bajor egyházzal ápolat különlegesen jó kapcsolat.

Amint a legutóbbi április végén Memmingenben tartott bajor zsinatra kiküldött képviselőnk, dr. Görög Tibor arról megbizonyosodott, a von Loewenich püspökkel nálunk járt öttagú küldöttség igen jó élményekkel távozott budapesti, bonyhádi és paksi látoga-

tásaikról. A tőlünk sokkal nagyobb bajor egyház egyházunknak a mai társadalmi helyzetben megmutatkozó rugalmasságát, a múlt elmaradásainak leküzdésére tett erőfeszítéseket, a jövő elképzelések tervszerűségét és a teológiai tisztázásra való készséget emeli ki, mint számukra értékes vonást. Mi magunk sokkal pesszimistábbnak és rosszabbnak látjuk a saját helyzetünket sokszor!

2.3./ Meg kell említenem, hogy gondjaink voltak és vannak a Protestáns Tábori Lelkészi Szolgálat területén. Ezt külön kell tárgyalnunk és egyrészt kézbe adjuk a szolgálati jelentést, másrészt pedig Szalay Tamás püspökhelyettest arra kértem, hogy szóban is számoljon be. Magam a szolgálat legnagyobb problémájának azt érzem, hogy az abban résztvevő református lelkészek nagy része nem veszi az ökumenikus, református-evangélikus és katolikus összefüggéseket komolyan, és valamiféle „kálvinista identitásvédelem” címén például nem hajlandók együttes, ökumenikus szolgálatokat, istentiszteleteket tartani, hanem csak külön a reformátust. Mintha közös szolgálatra nem lenne példa az ökumenikus imahét alkalmain!

2.4./ Örömmel számolhatok be arról, hogy a katolikus püspöki konferenciával együtt, mint Ökumenikus Tanács kiadott felhívásunk, „Értéket a képernyőre!” széles visszhangot eredményezett. A szöveget mellékeljük, kérem a Presbitérium tagjait, hogy támogassák a felhívást, terjesszék és ismertessék.

3. Egyházunk és az állam

Amint arról már előre is bejelentést tettünk, a kormány 1997-ben nemzetközi szerződést kötött a Vatikánnal a katolikus egyház anyagi és közjogi kérdéseiről. Ezen megegyezés után új törvényeket alkotott a Parlament és ezek a protestáns egyházakkal és a többi felekezettel való megegyezés nélkül léptek életbe. A meghozott rendelkezések komoly anyagi hátrányt jelentenek egyházunknak és a többi egyháznak is, hiszen 1998. január 1-től kezdve nem kapjuk a hittanoktatási óradíjat – 1997-ben 68,9 millió – valamint a nyugdíj- és egészségbiztosítási támogatást, 1997-ben 26,8 millió. A hiányzó 95,7 milliót az ún. egyházi ingatlanok után kérhető „járadék” hivatott fedezni. Ez azonban olyan ingatlanok után jár többnyire, amelyek egy-egy egyházközség tulajdonai, mint önálló jogi személy, tehát nem fordítható minden további nélkül az országos egyház céljaira. Különben is furcsa eljárás, hogy az eddig kapott összegek helyett a saját vagyonunkból szeretne kifizetni a kormány.

A másik gond, hogy a legutóbbi években még sohasem kaptuk meg és ma sem kapjuk meg azokat a közoktatási és felsőoktatási támogatásokat, amelyek a vonatkozó rendeletek, törvények és szerződések szerint járnának. 1998. április 8-án tárgyaltunk a miniszterelnökkel és akkor megemlítettem, hogy különösen is bántó, hogy az 1996. aug. 27-én az MKM államtitkára által megígért és még abban az évben megkapott 950 millió felett a négy iskolafenntartó felekezetnek az ún. közoktatási megállapodásból még esedékes 550 millió forintot az ígért szerint az 1997. évi költségvetésből kellett volna megkapni, de eddig ebből még semmit sem láttunk. A katolikus egyház 11 pontos összeállítást nyújtott be a kormánynak arról, hol térnek el a törvények és a rendelkezések a Vatikánnal kötött megállapodásban foglaltaktól.

A kormányfő arra kérte az egyházakat, hogy törekedjenek a közérköcs javításán, mert rossz a helyzet hazánkban. Az egyházi munkához szükséges hitoktatási óradíjat és iskolai támogatást azonban ugyanakkor a Művelődési és Közoktatási Minisztérium elvonta.

Tiltakozásunk eredménye az volt, hogy a miniszterelnök külön államtitkári bizottságot állítatott fel a kérdés egy hónapon belül történő kivizsgálására. Ez a határidő a héten jár le!

Ebbe a kérdéskörbe tartozik bele az egyházak választással kapcsolatos magatartása. 1994-ben ökumenikus együttes nyilatkozat született, most az egyes egyházak maguk fordultak híveikhez. A mellékletben megtalálható a kiadott püspöki körlevél és egy kommentár hozzá az újságokból. A nyílt politizálást a hivatalos pásztorlevelek elkerülték, de annak hangot adták, hogy az elmúlt időszakra nézve az egyházak a kormány politikájával és egyházpolitikájával nincsenek megelégedve.

4. Zsinatunk és strukturális kérdéseink.

A törvényhozó zsinat hat éves működéséről szóló véleményemet a Presbitérium az 1998. évi Lelkipásztor hasábjairól ismerheti meg. Az időközben elkezdődött újabb zsinati forduló nehézségei rögtön az első ülésen megmutatták, hogy a törvények között van félreérthető, és ezért feltétlenül helyesbítendő. Az új struktúra bevezetésével kapcsolatosan pedig az új zsinathoz beterjesztettem azt a jelentést, amelyet szintén megtalálnak a mellékletben. Ennek legfontosabb pontja az, hogy „a törvényekben elhatározott egyházi struktúra bevezetéséhez és üzemeltetéséhez a szükséges anyagi eszközök jelenleg nem állnak rendelkezésünkre.”

Javaslom, hogy az Országos Presbitérium határozatában hívja fel a zsinatot arra, hogy az új struktúra bevezetését halassa el három évvel, tehát 2001. január 1. helyett 2004. január 1. legyen a határidő. Az állami támogatás törvényes rendje szerint ugyanis 2001 után már csak azt az összeget kapja meg az egyház, amit 1% SZJA összegekből az állampolgárok az egyháznak ajánlottak. Ugyanakkor 2000-ben lejár az ötesztendő bajor testvéregyházi szerződés és minden bizonnyal egyházunk a következő időszakban nem fog olyan nagyarányú támogatást kapni, mint eddig. Szükséges tehát, hogy az anyagi lehetőségeinket alaposan számba vegyük. Ehhez pedig idő kell!

Javaslom ugyancsak, hogy az Országos Presbitérium határozatban hívja fel a zsinatot arra, hogy vizsgálja meg az új struktúra elemeit abból a szempontból, hogyan lehet takarékosabb adminisztrációt tervezni. A javaslat tartalmazza, hogy a közgyűlések és presbitériumok tagjainak létszámát csökkenteni kell, különösen is az Országos Közgyűlés létszámát, amelyik száznál is nagyobb tagsággal nem munkaképes nagyságú testületté válna.

Javaslom ugyancsak, hogy az Országos Presbitérium határozatban hívja fel a zsinatot arra, hogy az Országos Presbitérium elmúlt években bevált munkatapasztalatai szerint módosítsák a közgyűlések és a presbitériumok közötti feladatmegosztást minden egyházi adminisztratív szinten. Korábban ugyanis az 1966-os törvények szerint a presbitériumok vállára volt terhelve a feladatok zöme, most az 1997-es törvényekben viszont a közgyűlések vannak túlterhelve. Ésszerű lenne egy olyan feladatmegosztás, amelyik mindkét testület munkavégzési lehetőségeire nagyobb figyelemmel gondol.

Javaslom, hogy az egyházi bírósági törvénnyel kapcsolatban olyan változtatásokat kérjen határozatilag az Országos Presbitérium a zsinattól, hogy minden egyházi alkalmazott az egyházi bíróságok illetékességi körébe tartozhasson, még az egyházi oktatási intézmények alkalmazottai is.

5. Ordass-emléknap

1998. február 21-én a Lakitelki Népfőiskola rendezésében került sor az országos Ordass-emléknapra. Húsz évvel ezelőtt halt meg mártír püspökünk és már 1996. decemberében emléktáblát állítottunk budapesti lakóháza homlokzatára. A Népfőiskola egyházi emléknapjai sorában Mindszenty József és Apor Vilmos katolikus megemlékezései után és Ravasz László református és az unitárius egyház emléknapja előtt került erre sor. Mindegyik emléknap között a legnagyobb érdeklődést kiváltó az evangélikus volt! Jó szervezéssel éppen az emléknap előtt jelent meg Szépfalusi István bécsi lelkészünk szerkesztésében Ordass Lajos műveinek negyedik kötete, az 1948-as bírósági koncepció perének teljes anyaga.

Megdöbbenő dokumentum a kötet! Maga a bíró is fel akarta menteni a vádlottat, akit nem a konstruált valutaügyben, hanem azért ítélték el tulajdonképpen, mert ellene állt az egyházi iskolák államosításának. Korabeli dokumentumok Rákosi Mátyás, Gerő Ernő, Mihályfi Ernő és a Kommunista Párt titkos anyagából rávilágítanak népünk és egyházunk akkori kiszolgáltatott sorsára. Hadd idézzük Rákosi kézírásos utasítását Kristóf elvtárs számára: „A mi elvtársaink ott, ahol erre módjuk van, gondoskodjanak arról, hogy Dezséryt megválasszák, ahogy ez Darvas megválasztásánál történt.” (1950. május 8.)

A lakitelki rendezvényen dr. Boleratzky Lóránt, dr. Pósfay György és Szépfalusi István tartottak előadást. A délutáni kerekasztal-vita, a kérdések és feleletek nagy érdeklődés mellett folytak. Egyházunk külön kiadványt kíván megjelentetni az emléknap anyagából, fényképekkel és sajtószemlével.

Megemlítem, hogy az Ordass Lajos Baráti Kör néhány tagja 1998. január 27-én egy nyilatkozatot jelentetett meg 16 aláírással és ebben Ordass püspök emlékéhez méltatlannak tartják, hogy a választások küszöbén egy politikai párthoz kötődő alapítvány rendezi az emlékezést. Az irat az OLBK-tól már sajnos megszokott módon rágalmazásokkal és valótlán állításokkal támadja egyházunk vezetőségét. A felhívás fogadtatását és egyben az OLBK befolyását jól mutatja az a tény, hogy a főelőadó Lakitelken az Ordass Lajos Baráti Kör elnöke, dr. Boleratzky Lóránt volt és a kerekasztal résztvevő között számos más OLBK tag is jelen volt, közöttük elsősorban Ordass Lajos két lánya és veje. Ezek után megkérdezhetjük: Quo vadis Ordass Kör? Bizony, egyházpolitikai összefüggésekben is hiányzik még olykor a szükséges „ki-művelt emberfő”!

D. Dr. Harmati Béla

DÉLI EGYHÁZKERÜLET

Presbitériumi és közgyűlés 1998. november 17-én

FELÜGYELŐI JELENTÉS

Tisztelt Egyházkerületi Közgyűlés! Kedves Testvéreim!

Másfél-két évvel vagyunk a törvényileg kiszabott határidő előtt, amikor az egész országban az egyházközsegektől az egyházmegyék-ken és az egyházkerületeken át az országos egyházig általános tisztújítással át kell térnünk az új területi beosztásnak megfelelő egyházi szervezetre.

Van ugyan olyan elképzelés, hogy a millenniumi évre való tekintettel esetleg egy évvel későbbre kellene halasztani a választásokat, cserében viszont az egymásra épülő szinteken a szükség-szerűen egymást követő fordulókat valamivel szorosabb határidővel következhetnének. Jelenleg azonban az átmeneti időszakról való gondolkodásunkban a 2000. év végét kell annak lezárásának tekintenünk. Látszólag sok idő van még addig. A választásokat előkészítő jelölő-bizottságokat is majd csak egy év múlva, az akkor esedékes közgyűléseken kell megválasztani. Az viszont, hogy végül is milyen szervezeti felépítése lesz egyházunknak, s abban mi lesz az egyházkerület szerepe, lényegesen befolyásolhatja az átmeneti időt is.

1997 során a három egyházkerület határát úgy határozták meg, hogy sem a Déli, sem az Északi Egyházkerületnek nem adódott volna természetes jogutóda. Annál kevésbé, mert csak egy egyházkerületi székhely maradhatott volna Budapesten. Az egyházkerületi határok legutóbbi átrajzolása után azonban szinte természetes, hogy kissé változó határok között ugyan, de lényegében megmarad a Déli és Északi Egyházkerület, s egy új keletkezik, a Dunántúli. Ez utóbbihoz kerülne Délről a Somogy-Zalai Egyházmegye, Északról pedig a Győr-Soproni, Vasi, Veszprémi és Fejér-Komáromi Egyházmegyék. Végül, hogy az Északi Egyházkerület lélekszámban és gyülekezetek számában ne legyen aránytalanul kisebb, mint a másik kettő, bár valószínűleg így is mindkét mutató szerint a legkisebb lesz, az Észak-Pestmegyei Egyházmegye oda kerülne át Délről.

A vitáknak még nincsen vége. Az eddigi döntésekről még rövid közlemény sem jelent meg. Sok felesleges feszültséget lehetne azonban elkerülni, ha a jövő év elején megalkotandó törvény kimondaná, hogy kissé módosított határok között ugyan, de jogfolytonosan marad fenn – hacsak jobb nevet nem talál valaki – a Déli és Északi Egyházkerület. Itt nem kellene előzetes tanácskozásokat összehívni az egyházkerület megalakulásának előkészítésére, vitát folytatni a székhelyről.

Természetes azonban, hogy az általános tisztújításra ezekben az egyház-kerületekben is sor kerülne, ebben az esetben a püspök kivételével, hiszen a választott egyházi tisztségviselők mandátumának 2000. december 31-ei határidővel való megszűnéséről szóló törvény róluk nem tesz említést.

Abban a reményben, hogy erőinket nem egyházpolitikai harcok fogják lekötöni, hanem az átmeneti időben is egyházi szolgálat lényege lesz közös gondolkodásunk és munkánk közép-pontjában, jelentésben mint nem lelkesi vezető az egyházkerület helyzetéről szeretnék beszélni az 1997. évi jelentések tükrében, ezen belül is kiemelten a lelkesi szolgálat biztosításának személyi kérdéseivel, az evangélikus egyház és az állam kapcsolatáról kötendő megállapodásról, illetve a testvéregyházi kapcsolatokról az erdélyi magyar evangélikus gyülekezetekkel.

1. Egyházközseink az 1997. évi statisztikák tükrében

Mivel a presbitérium tavaszi ülésére nem érkezett be minden gyülekezeti jelentés az elmúlt évről, ezek bemutatása most történik. Itt említem meg, hogy bár bizonyos késéssel ugyan, de végül minden egyházmegyéből beérkeztek a név- és címtár pontosításához tavasszal kért adatok, noha még mindig nem teljes az összeállítás. (A püspöki hivatal munkatársai segítségével minden esperes számára külön lapon összeírtuk azoknak a helységeknek a nevét, melyeknek szórványként való besorolása eddig még nem történt meg. Kérem, hogy lehetőleg egy hónapon belül kapjuk meg a javítást. Most történik az egyeztetés, hogy a névtárba is jól történt meg az adatok bevitele.) A megfelelő kiegészítésekkel ez év végére talán végre elkészül a Déli Egyházkerületre egy, az Evangélikus Naptárban megjelenőnél sokkal részletesebb névtár.

Lényegében magyarokodás nélkül, egy-két rövid megjegyzéssel szeretném közreadni a népmozgalmi, gyülekezeti szolgálati és pénzügyi adatok összesítését egyházmegyék szerint, illetve néhány jellegzetes számot minden egyházközsegre. Ezek a jelentés mellékletében található. A korábban elmondott általános, az adatszolgáltatás pontosságára vonatkozó megjegyzéseimet, amiket szinte minden évben újra és újra el lehetne mondani, most nem ismétlem meg.

A számokból kiolvasható, hogy az egyházkerület 110 egyházközsegből 14 olyan volt, ahol a keresztelesek száma meghaladta a temetésekét. Sajnos mindenhol máshol a fogyás a jellemző. Azok közül, ahol ily módon nőtt a gyülekezeti lélekszám, két helyet név szerint külön is érdemes megemlíteni. Az egyik Dunaújváros, a másik Szolnok. Két olyan hely, ahol éppen, bár különböző okok miatt, de problémák vannak a lelkesi állás betöltésével. A templom nélküli tervezett Dunaújvárosban az új evangélikus templom és az annak hatására meg-élénkült gyülekezeti élet is hozzájárulhatott ahhoz, hogy 1997-ben (sőt 1996-ban is) kétszer annyi keresztelesek volt, mint temetés. Szolnokon egy évek óta saját lelkes nélkül maradt gyülekezet élni akarását mutatja az elmúlt év öt keresztelese az egy temetéssel szemben. Bármilyen kicsi is ez a gyülekezet, az egyházkerület egészének felelősséget kell éreznie, és áldozat árán is gondoskodnia kell, hogy ne maradjanak lelkesi szolgálat nélkül. Helyben lakó lelkes talán a jelenlegi 60 nyilvántartott evangélikus helyett hamarosan annak kétszeresét kutathatná föl.

Az egyházközségi (választói névjegyzékben szereplő) tagok létszámát nézve Szolnok és a különleges helyzetű szlovák nyelvű gyülekezet mellett még kilenc olyan egyházközség van, ahol ez a szám száznál kisebb. Minden egyes esetben külön meg kellene vizsgálnia az illetékes egyházmegyének, hogyan lehetne erősíteni ezeken a helyeken a gyülekezetet, akár az egyház-községi határok újragondolásával is. Ez is újra és újra visszatérő kérdés, mégsem történik elmozdulás.

2. A lelkesi szolgálat az egyházkerületben

Ezekhez a feladatokhoz abban a reményességben kezdjük hozzá, hogy lesznek munkások az Ige szolgálatában. A realitásokat azonban itt is célszerű figyelembe venni. A legújabb, s remélhetőleg teljes lelkesi névtár szerint 458 lelkesze van ma a Magyarországi Evangélikus Egyháznak. Ebben benne van az a 117 nyugdíjas is, akik a törvény szerint szabályos nyugdíjba vonulásukkal nem vesznek el lelkesi jellegüket. Ennél több, 140 a nyugdíjas kort elért lelkesek száma, de közülük többen még teljes állásban vagy helyettesként szolgálnak. Amint az alábbi táblázat is mutatja, lelkesjeink közül a két kerületben összesen 282 áll közvetlenül gyülekezeti szolgálatban. Az országos szolgálathoz tartozók közé soroltam a

püspököket, a Hittudományi Egyetem tanárait, az országos munkahelyekben dolgozókat. Egyéb szolgálatban állóknak tekintetem az iskolákban hitoktatóként alkalmazott lelkészeket, az ösztöndíjasokat vagy külföldi gyülekezetekben szolgálókat. A „rendelkezési állományban” megjelölés félrevezető, hiszen ők 16-an éppen nem állnak a püspök rendelkezésére, hogy szolgálati beosztásukat megszabja, hanem tanulmányok, gyermek gondozás vagy egyéb okok miatt szolgálaton kívül vannak. Helyzetük tisztázása sürgős törvényi szabályozást igényel.

gyülekezeti szolgálatban:	282
országos szolgálatban:	22
egyéb szolgálatban:	21
rendelkezési állományban:	16
nyugdíjban:	117
összesen:	458

A közvetlenül a gyülekezetekben szolgáló lelkészek közül 170 a megválasztott parókus vagy másodlelkész a 256 önálló egyházközösség valamelyikében, 112 pedig helyettes, segéd- vagy kisegítő lelkész. A két egyházkerületen belüli megoszlásukat az alábbi táblázat mutatja.

	Déli Egyházkerület	Északi Egyházkerület
egyházközösségek száma:	110	146
parókus, másodlelkész:	86	84
helyettes, segédlelkész:	47	65
összesen:	133	149

Talán még jobban érzékeljük a jelenlegi helyzetet, ha a mellékletben található kor szerinti megoszlásra tekintünk. Ott születési év szerint látható a lelkészvizsgát tett, illetve a felavatott, de lelkészvizsgát még nem tett lelkészek száma. Az 1930 és 1950 között születetteknél tapasztalható völgy (ezt a korosztályt sújtotta az ötvenes és hatvanas években a Teológián olykor végigsöprő tisztogatás), majd az ez utáni évekre jellemző fluktuációk után ma inkább stabilizálódásról, mint folyamatos növekedésről beszélhetünk. Bár éppen egy viszonylag kis létszámú korosztály kerül az elkövetkező hat év alatt nyugdíjas korba, a már jelenleg a nyugdíjas kort elért, de még rendszeres szolgálatban álló lelkészekkel együtt addigra akár további 50 lelkésszel csökkenhet az aktívan szolgálók száma. A hat évet azért említettem, mert a Hit-tudományi Egyetem teológia szakára jelenleg az öt évfolyamra összesen beiratkozott 122 hallgató addig végezne, figyelembe véve, hogy akkor már hat éves képzés után történe a lelkésszé avatás. Hány lép vajon közülük lelkészi szolgálatba 2004-ig? Ha csak az utóbbi évek átlagának megfelelően évente mintegy 12 fő, az megint legfeljebb az aktív szolgálatból vissza-vonulók helyettesítésére lesz elég.

3. Az egyházfinanszírozás kérdései

A tömegtájékoztató eszközökben is sok szó esik manapság a református és evangélikus egyház és az állam között kötendő megállapodásról. Ez a megállapodás elsőrendűen azt szolgálja, hogy a katolikus egyházra vonatkozó vatikáni szerződés és a zsidó hitközségekkel már aláírt megállapodás után hasonló tartalommal, de a protestáns egyházak másféle szervezeti felépítéséből fakadó jellegzetességeket figyelembe véve, még az idei őszi folyamán tartósan rendezzék a két nagy történelmi protestáns egyház és az állam kapcsolatát. Ennek egyik, de nem egyedüli célja, hogy az egyházaknak évente juttatandó költségvetési támogatást stabilis alapokra fektessék,

kivonva a parlamenti politikai csatározásokból. A két egyháznak adandó éves támogatás mértékét nem egyszerűen az egykor államosított, s az ingatlanrendezés során sem természetben, sem készpénzben vissza nem kért ingatlan értéke szabná meg, hanem az éves járadék megállapításánál figyelembe vennék ezeknek az egyházaknak mai közszolgálati feladat-vállalását, hiszen az egyházakon keresztül az egész társadalom javára hasznosul ez az összeg. Amint egyebek mellett a miniszterelnök és a történelmi egyházak vezetőinek közös nyilatkozata is megfogalmazza, az állam elismeri és nagyra értékeli mindazt a kulturális, karitatív és szociális tevékenységet, melyet az egyházak a nemzet javára végeznek. Az új kormány nem az állam és egyház elválasztására, hanem az együttműködésre teszi a hangsúlyt. Az ezzel a megállapodással kapcsolatos tárgyalások jelenlegi állásának ismertetése külön napirendi pontja mai ülésünknek.

Itt most egy másik, az egyházfinanszírozással kapcsolatos kérdésről, az ún. 1% ügyéről szeretnék beszélni. Bár a leglényegesebb számokat az újságok közölték, érdemes újra elgondolkozni rajtuk. Az 1997. évi jövedelme után személyi jövedelemadót fizető négy és fél millió állampolgár közül mindössze 26.460 volt, aki adójának egyik 1%-ára a Magyarországi Evangélikus Egyházat nevezte meg kedvezményezettként. Lehetne sok mindennel szépíteni a dolgon, hogy tulajdonképpen az egyházak bázisául szolgáló fiatalok és a nyugdíjasok jelentős részben nem adófizetők, vagy hogy a valamilyen egyházat megjelölők között az evangélikusok aránya közel volt a 6%-hoz. Ez azonban nem feledtetheti el azt a tényt, hogy az adóbevallást tevők csak mintegy tizedének jutott eszébe, vagy vette azt a nem nagy fáradságot, hogy megnevezzen egy egyházat. Lehetséges az, hogy az egész országban egyházközösségi tagként számon tartott mintegy 130 ezer lélekből, akik a törvény megfogalmazása szerint anyagi erejükhöz képest részt vesznek az egyházközösség fenntartásában, csak minden ötödik fizetne személyi jövedelemadót? Alig gondolom. Lehet, hogy kényelmessé tett az a garancia, miszerint az előző évi támogatást minden egyház megkapta, s nem éreztük eléggé a megmérettetés súlyát?

4. Testvérgyülekezeti kapcsolatok az erdélyi magyar evangélikus egyházzal

Néhány hete a Déli Egyházkerület küldöttségével részt vehettem a sepsiszentgyörgyi új evangélikus templom felszentelésén. Ennek kapcsán meglátogattuk az olt-szakadati és a Brassó melletti hétfalusi gyülekezeteket. (Hétfaluban nyolc önálló magyar evangélikus gyülekezet él!) Bár ott is mindenhol az evangélikusság fogyásáról hallottunk, mégis bennünk, akik nemcsak anyagilag, hanem lelkileg is sokkal könnyebb körülmények között élhetünk, mély benyomást keltett az, ahogyan ez az etnikailag és vallásilag is kisebbségbe került nép igyekszik megőrizni evangélikus hitét és magyarságát. Székelyföldön ugyan nagy tömbben él a magyarság, az evangélikusok azonban törpe kisebbséget alkotnak. Ennek ellenére folyik a gyülekezetek szervezése. Csíkszeredán például, ahol a kiterjedt szóróánnyal együtt is csak mintegy 150 evangélikusról tudnak, nemrég önállósodott az egyházközösség. Elvileg minden erdélyi magyar evangélikus gyülekezetnek van itthoni testvérgyülekezete. Amint kiderült, ezek egy része valóban élő kapcsolatot jelent. Más esetekben viszont alig van találkozás a gyülekezetek között. Jó lenne a kapcsolatokat élénkebbé tenni, mert egy-egy gyülekezeti látogatás mindkét fél lelki erősödését szolgálhatja. Erre nekünk is nagy szükségünk van. Kérem jelentésem elfogadását.

Dr. Solyom Jenő

DÉLI EGYHÁZKERÜLET

Presbitériumi és közgyűlés 1998. november 17-én

PÜSPÖKI JELENTÉS

Tisztelt Egyházkerületi Presbitérium és Közgyűlés!

Franciaországból származik Émile de Girardi (1806-1881) találatos mondása: „Gouverner c'est prévoir!” azaz „Kormányozni annyit jelent, mint előrelátni!” Egyházunk felét, a Déli Egyházkerületet kormányzó Presbitérium és Közgyűlés számára ennek a mondásnak az értelmében ma az a kérdés, vajon az évszázad és évezred végén, óriási átélte változások után, amikor szinte egy csapásra léptünk át egyik társadalmi rendből a másikba, a szocializmusból a kapitalizmusba és tegyük hozzá hálaadással, mindezt a változást háború és vérontás nélkül élhette át hazánk, vajon mennyire tudunk bölcs előrelátással megfelelő döntéseket hozni. Lehet úgy is fogalmaznom, vajon milyen vízióknak, milyen álmaink vannak hazánk és benne az egyház jövőjéről.

Az elmúlt időszakban sajnos nem csökkent az a feszültség, ami egyházunkban a legutóbbi tíz évben kialakult. Gyülekezetek és egyházmegyéik, kisebb és nagyobb csoportok, egyházunk egésze keresik a választ arra a kérdésre, mi a jelen körülmények között az egyházi munkában a prioritás, mi a legfontosabb feladat, mit kell megújítanunk, mit kell változtatnunk és milyen egyházi keretek illelnek az új idők új feladataihoz.

Sajnálatos, hogy a zsinat előző hat éve alatt az illő új kereteket hátrafelé nézve keresték, az 1936-os zsinat alkotta rend összefüggésében. A mostani zsinati időszaknak lehetősége lenne mindezt kijavítani, megváltoztatni, újat keresni, ha valóban fel tudná mérni az igényeket. Olyan globális egyházismeretre és vízióra van szükségünk, amelyik túllát a saját templomtornyokon és egyházmegyei problémákon és mérlegelni tudja, milyenek a mai adott országos lehetőségek. Jóvátehetetlen hiba lenne azt gondolni, hogy a népegyházi keretek ugyanúgy élni fognak a következő évszázadban is. Párhuzamos nyugati vagy keleti példák mutatják, hogy megfelelő „káderek”, azaz minőségi munkára alkalmas munkások nélkül lehetetlen megújulást varázsolni szekularizálódó társadalmunkban élő egyházunkba.

Egyházunk óriási hátránya a változó világban a szórványhelyzet és a híveink nyilvántartásának a hiánya, tisztelet a kevés gyülekezeti kivételnek. Nagyobb városok, lakótelepek esetén azonban egyszerűen eltűnnek a hívek és esetleg csak temetésük alkalmával tudjuk meg, hogy évtizedek óta gyülekezetünk területén éltek.

Az egyházi kormányzási előrelátáshoz hozzátartozna, hogy megfelelő és gyülekezetekre lebontott egyházmegyei tervek születésenek fejlesztésről és fel- és leépítésről, intézmények alapításáról és a helyi-gyülekezeti munkán túllépő, de azt beölelő regionális-egyházmegyei missziói, ifjúsági, presbiterképző, kántorképző stb. tevékenységről.

Körvonalazódnak azok a nehézségek is, amelyekkel szembe kell néznünk. Így például területi és evangélizációs rendezvényeinken többé-kevésbé ugyanazok jelennek meg. Hogyan tudnánk megmozgítani az eddig kimaradó gyülekezeti és gyülekezeteken kívüli csoportokat? Gondoljunk arra is, hogy egyházunk intézményeiben kerekén 600 pedagógus, iskolai-nevelési körben tevékenykedő munkatársunk van. Mi történt és történik az ő misszionálásukkal kapcsolatban? Hol vannak ezek a tanárok, nevelők a sokfelé meghirdetett értelmiségi fórumok gyűléseiről? A Budapest-Deák téri iskolában meghirdetett rendszeres értelmiségi fórum résztvevői kö-

zött nem szoktak sokan megjelenni a helyi gimnázium nevelői közül. Különbön is a budapesti gyülekezeti értelmiségi fórumok inkább nyugdíjas klubokhoz hasonlóak, mint széleskörű egyházi alkalmakhoz.

Mindezzel azt szeretném aláhúzni, hogy a kormányzás, az előrelátás nem álmodozást, hanem gyakorlati tervezést kell, hogy jelentessen. Ehhez viszont alkalmas munkásokra van szükség, kellő tapasztalattal és talpraesettséggel. Ma és a jövőben nem lesz elég „túlélésre” berendezkedni, menteni azt, ami van és megpróbálni őrizni a hagyományokat és a népet, hanem ki kell lépni az ajándékba kapott nagyobb szabadság és függetlenség birtokában a társadalomba, ott kell lennünk a közélet területén (helyi önkormányzatok, kulturális rendezvények, helyi és állami ünnepek stb.). „Kormányozni annyit jelent, mint előrelátni!”

1. Egyházkormányzási távlatok

A bevezető kérdéseket aláhúzzák a legutóbbi hónapok programjai. Egyházi munkánk olyan tempóban halad előre, hogy alig győzzük a teendőket és az elmúlt 10 év alatt a kiépített szakági országos ügyintézés dacára is egyre nehezebb megbirkózni a feladatokkal. Két vonatkozásban látunk előre az egyházkormányzásban: egyrészt nagyobb felelősség jut az egyes gyülekezeteknek, hiszen helyi szinten intézmények, iskolák, óvodák, idősök napközi otthonai működnek. Sok függ attól, hogyan tud egy-egy lelkes segítőt kapni és itt nem csupán önkéntes munkásokra gondolunk, hanem fizetett alkalmazottakra is. Miért ne lehetne egyre inkább természetes, hogy egy-egy gyülekezetben adminisztrátor, titkár vagy titkárnő tevékenykedik a lelkes mellett és hitoktatókat, ifjúsági vezetőket alkalmaznak, mint sok külföldi egyházban.

A másik hangsúly az országos adminisztráció szerepét emeli ki. Szervezési és anyagi kérdésekben, ökumenikus vagy nemzetközi összefüggésekben az országos ügyintézés a hatásos és gyors. Olyan kicsi lett az ország a közlekedési és távközlési eszközök révén, hogy egyházmegyei vagy kerületi szinten külön-külön csak átfutnak a döntések és kérések. Egyedül a spirituális terület az, ahol a területi kisebb egységek megtartották és fokozták jelentőségüket, hiszen itt az embereknek ismerniük kell jobban egymást és ez csak személyesen és kisebb közösségekben történhet.

Mit jelent mindez a jövő egyházkormányzása számára? Mindenképpen az adminisztratív egyszerűsítés felé haladunk, akár akarjuk, akár nem. Ez a zsinati viták területén a háromszintes modell és az egykerületes változatot jelenti, egyházközösség – egyházmegye – országos egyház, egy központi adminisztrációval. A népegyházi lélekszám, az ország lakosságának 4-5%-a ma már nem jellemző, mert a gyülekezetek jelentése alapján mintegy 200-250 ezer evangélikussal lehet számolnunk.

Ebben a helyzetben nagy hangsúly esik az egyház munkásaira, a „káderek” alkalmas voltára. Itt kell említenem, hogy nem lehetünk meglegedve a Teológia legutóbbi évtizedekben tapasztalt „káderképzésével”. Igaz ugyan, hogy erre azt válaszolják, csak olyan emberállományból tudnak válogatni, amilyen van és ez évről évre több kívánnivalót hagy maga után. A gyermek- és ifjúsági munka területén nagyobb összefogás kellene, jobb szervezés, az egyház egészének kellene úgy kinéznie, hogy a legjobb képességű fiatalok kapjanak indítást a lelkesi hivatásra. Tudom, hogy a tompa kés is jobb, mintha semmi sem állna rendelkezésre, az éles késel viszont könnyebb dolgozni.

Ebben az összefüggésben kell újra megemlítenem, hogy a távlatok és tervek területén a kerületi és országos presbitériumoknak

jobban össze kellene hangolniuk a munkájukat. Az egyház vezetéseinek mandátumát a presbitériumok és a közgyűlések kapták és ezt a felelősséget, amelyik tervekészítési feladat spirituális és anyagi téren, számonkérési feladat a végrehajtás folyamatában, nem veheti át semmiféle más testület sem, még a törvényhozási feladatokkal megbízott zsinat sem.

A Déli Kerület Elnöksége kéri a Presbitériumot és Közgyűlést, nyilvánítsa ki egyet nem értését azzal, hogy újra sorra kerülhetett a zsinaton olyan törvényhozási procedúrára, amikor egyházmegyéket és kerületeket szabdalnak és helyeznek át egyik „kosárból” a másikba, de elfelejtették a megfelelő elnökségeket, presbitériumokat és közgyűléseket megkérdezni. Pedig a törvényben az áll, hogy az illető egyházkormányzási egységek vezetését meg kell kérdezni az átcsatolásokkal kapcsolatban (1997. II. törvény 99.§.). Ez a mód-szer zsinati diktatúrát jelent, amelyiknek nincs köze sem a régi sem az újabb törvényekhez, sem az írott, sem a szokásjoghoz.

A hamarosan üléselő Országos Presbitériumnak és Közgyűlésnek végre szót kell értenie a zsinati elnökséggel, mert a legutóbbi fejlemények mutatják, hogy egyrészt a létrehozott új törvények számos helyen javítást és változtatásokat igényelnek, másrészt pedig a XI. törvény nem oldotta meg, hanem csak bonyolította az át-

menet adminisztrációjára vonatkozó elképzeléseket a maga ellentmondásossága miatt. Így a jelenlegi helyzetet a bizonytalanság jellemzi.

A jövő irányába mutat, hogy a következő napokban aláírhatjuk a kormánnyal egyházunk megállapodását az anyagi kérdésekre nézve, volt államosított ingatlanjaink visszaadásával kapcsolatban. Az a reményünk, hogy végre nemcsak egy-egy évre, hanem négy-öt évre előre is tudunk tervezni anyagilag. A részletekről egyházi sajtónk útján értesítjük a presbitérium és a közgyűlés tagjait.

Öröm, hogy különösebb szervezés nélkül is megmozdultak gyülekezeteink az árvíz okozta károk enyhítése, a Kárpátalja katasztrófa sújtotta népének megsegítésére. Gyülekezeteink gyűjtését egyelőre tartálékolni kell, ha pénzösszegek, a természetben történő gyűjtést pedig az Ökumenikus Szeretetszolgálat elszállítja. Felajánlotta egyházunk a piliscsabai és gyenesdiási konferencia-központokat gyermekek elhelyezésére és ezekben az intézményekben az iskolai tanítás is megoldható lenne.

Isten áldása kísérje egyházunk életének eseményeit! „Az igazságosság felmagasztalja a népet, a bűn pedig gyalázatukra van a nemzeteknek!” (Péld 14,34)

D. Dr. Harmati Béla

ÉSZAKI EGYHÁZKERÜLET

Presbitériumi és közgyűlés 1998. november 20-án

FELÜGYELŐI JELENTÉS

**Tisztelt Egyházkerületi Presbitérium
(Közgyűlés)!**
Kedves Testvéreim!

Az elmúlt évben is megsegített az Úr, egészséget és erőt adott felügyelői tisztségem betöltéséhez, feladataim elvárt mértékű ellátásához. Ezért a kegyelemért mélyeségű hálát adok a Mindenhatónak, de köszönettel tartozom Szebik Imre püspök úrnak is megértő, segítő készségéért. Felügyelői tevékenységemben mindenkor számíthatam támogatására, őszinte, tárgyilagos tájékoztatásaira és minden esetben pártori véleményére.

Tisztelt Kerületi Presbitérium (Közgyűlés)!

Az 1992 – 1997 évek közötti – 6 éves – zsinatunk 1997. június hónapjában 11 törvény megalkotásával befejeződött, de nem ért véget, mivel az újonnan alkotott és hatályba léptetett törvénykönyvünk (VI. törvény 20 paragrafusára) a következő zsinatunk már 1998. február 28-án megkezdődött, és ez év novemberig két ülés-ciklust tartott. Ezek közül az utolsón – gyengélkedésem miatt – nem tudtam részt venni.

Az új törvénykönyvünk egyházunk szervezeti struktúráját érintő egyes rendelkezéseinek különböző időpontokban történő megvalósításának előkészítése az Országos Közgyűlés által kiküldött átalakulást előkészítő szervező bizottság létrehozását tette szükségessé. Erre valóban szükség is volt, mivel több megoldásra váró – törvényalkotó zsinatunk által nem véglegezett – püspöki székhelyi és egyéb kérdések tekintetében új zsinatunk határozata szükséges. Nem is szólva az időközben az új, februárban megkezdett zsinatunkon is felmerült törvénymódosító igényekről.

Tisztelt Egyházkerületi Presbitérium (Közgyűlés)

Az új törvénykönyvünk szerint az egyházkerületi elnökség (a püspök és a felügyelő) az egyházkerület képviselői és végrehajtó szerve – közös felelősséggel vezetik és képviselik az egyházkerületet, irányítják igazgatását, és annak ügyeit közösen intézik.

Közös feladatuk különösen:

- az egyházkerület közösségeinek és békéjének építése,
- az egyházi rend, egyházi törvények és az azokban megszabott kötelezettségek betartásának biztosítása,
- az egyházi szolgálat hűséges végzése,
- a kerületi presbitériumi ülések és közgyűlések összehívása és azokon történő elnöki feladatok ellátása,
- jelentéstétel az egyházkerületi közgyűlésen az egyházkerület életét meghatározó lelki és közösségi eseményekről, a kerület anyagi viszonyairól,
- felelősek a presbitériumi és közgyűlési határozatok végrehajtásáért.

Megosztható feladataik:

- felügyelet gyakorlása az egyházközségek és egyházmegyék felett, és az egyházkerületi tisztségviselők szolgálatának felügyelete
- látogatják az egyházközségeket és az egyházkerület területén lévő és működő intézményeket, a mindenre kiterjedő ellenőrzés (vizsgálat) igényével is,

– joguk az egyházközségek lelkészei, felügyelői és elnökségi értekezleteinek összehívása,

– feladatuk a köteleességüket mulasztó tisztségviselők testvéri intése, szükség esetén rendreutasítása, fegyelmi eljárás kezdeményezése. Mindezen elvárásoknak – konkrét feladatoknak – személyem részéről – lehetőségeimhez, koromhoz mérten igyekeztem eleget tenni. Természetesen püspöki kompetenciába tartozó lelkesi, hitéleti, közösségi szolgálatok, – feladatok ellátásában igen szolid mértékben tudtam segíteni, közreműködni, melyeket 79 éves korom mellett a távolságok is behatároltak. A Mindenható kegyelméből egyházkerületünk területén működő országos intézményeink felügyeletében, gazdasági irányításában és ellenőrzésében részt vettem, működésüket segítettem.

Minden egyházkerületi és országos presbitériumi ülésen részt vettem, de nem hiányoztam a szakbizottságok üléseiről sem, melynek tagja vagyok. Hálával és köszönettel tartozom Istennek, hogy a kerületünkben működő oktatási és szociális intézményeink igazgatótanács-ülésein minden esetben részt tudtam venni. A Mindenható kegyelméből a 2000-ben történő választásokig még szeretnék részt venni egyházkerületünk életében és a feladatok ellátásában.

Tisztelt Egyházkerületi Presbitérium (Közgyűlés)!

Az országos közgyűlés által kiküldött, a strukturális átalakulást szervező előkészítő bizottság szerint több igen jelentős, döntő fontosságú kérdést kell az Országos Egyháznak és az új zsinatnak rendezni az új törvénykönyvünk szerinti struktúra, szervezeti egységek és tisztségek működési feltételeinek biztosítására.

Ezek igen nagy körültekintést és megfontolást igényelnek, figyelemmel az ország evangélikusságának érdekeire és várakozására. Nem tisztem és nem feladatom az előbbieket értékelése és véleményezése, de feltétlenül szükségesnek tartom a még nyitott, nem véglegezett elhatározásokat, döntésre váró problémákat ismertetni.

Ezek: Az új három kerületi modellben a három kerület területének végleges kijelölése, kerületi székhelyek meghatározása, kijelölése. (Elvileg nem zárható ki a püspöki székhelyek áthelyezése.)

A Déli és az Északi Egyházkerületben a püspökválasztás, illetve a megválasztott püspökök működésének nyugdíjbamenetelig – jogfolytonosságának kimondása, megerősítése. Mindezek mellett már az új zsinatunkon is felmerült a törvényileg is elfogadott struktúra további korszerűsítése. A négyzintes regionális, egy püspök, egy püspökhelyettes, öt-hét szuperintendensi rendszer kialakítása is. Nem az Egyházkerületi Presbitérium (Közgyűlés) feladata ezekben a kérdésekben (ötletekben) való döntés, de véleményünk van, mivel kell, hogy legyen, – mely egyházunk további megerősödését, fejlődését, gyarapodását szolgálják.

Tisztelt Egyházkerületi Presbitérium (Közgyűlés)!

Egyházunk gazdasági helyzete stabilizálódott, de továbbra is megkívánja gyülekezeteink anyagi áldozatvállalását.

A megfontolt és tervszerű pénzgazdálkodás jellemzője egyházunk vezetésének. Ezt alátámasztják intézményeink zökkenőmentes és színvonalas működése mellett azok folyamatos – a valóságos igényekhez igazodó – fejlesztése (soproni gimnázium, kollégium, Sarepta nyugdíjas otthon, győri gimnázium, templomok építése, korszerűsítések, stb. Ezekről az örvendetes eseményekről az előterjesztett beszámoló részletes információkat adnak. A beszámoló tükrözik a Mindenható nagy kegyelmét és szerető gondoskodását, melyet mindenkor kérünk és megköszönünk.

Kérem felügyelői jelentésem elfogadását.

Farkasházi Ferenc

ÉSZAKI EGYHÁZKERÜLET

Presbitériumi és közgyűlés 1998. november 20-án

PÜSPÖKI JELENTÉS

Mélyen tisztelt Egyházkerületi Közgyűlés! Kedves Testvéreim!

Nehémiás könyve 9,20-ban így olvassuk: „Jóságos lelkedet adtad, hogy értelmessé tegye őket”. – Ez a kiragadott ige a nép bűnbánati imájából való részlet. Önmagában inkább hálaadás azért, hogy Isten a maga Lelkét ajándékozta a választott népnek, hogy azok értelmet, bölcsességet nyerjenek.

Az imádság teljes összefüggéséből azonban nyilvánvaló, hogy Izrael népe a kiválasztó Isten megannyi ajándékát elfogadta, a történelem nehéz időszakában nappal felhőoszlop, az éj sötétjében tűzoszlop vezérelte őket, manát kaptak ételül a Teremtő kegyelmes jeleként, mégis engedetlenekké váltak, fellázkodtak ellene, törvényének hátat fordítottak. Ezért méltán érte őket utol Isten haragja és ítélete.

Az imádság írója azután így folytatja: Te (Isten / igaz vagy mindazok ellenére, ami bennünket ért, mert Te híven / hűségesen bántál velünk, mi pedig hitszegők voltunk. Isten hűsége nem csorbul, még ha mi hitszegőnek bizonyulnánk is. Ezért is kérjük, hogy jóságos lelkét adja továbbra is nekünk, s általa tegyen értelmessé, bölcsé minket közgyűlésünkön éppúgy, mint szolgálatunkban.

I. Az egyházzól.

Miután a legkülönbözőbb elvárások és értelmezések látnak napvilágot az egyház önazonosságáról, ezért szükségesnek tűnik róla szólni.

Az egyház Krisztus teste, Ő a fő, mi tagjai, a szentek: Isten által megszentelt emberek közössége (congregatio sanctorum), Isten házanépe (családja), Isten szántóföldje, Krisztus jegyese, az igazi Izrael (Gal. 6,16), az igazság oszlopa és erőssége (I. Tim. 3,15), lelki háza (I. Péter 2,5) = oikos pneumatikos, az élő Isten temploma (II. Kor. 6,16) naos theou, magasságos Jeruzsálem (Gal. 4,26), szent város (Jel. 21,2).

A teljesség igénye nélküli felsorolás jelzi, hogy az eklezia jelenlenti az e világból kihívtak közösségét, akiknek nem e világ normái a mértékadók, másfelől elhívtak, hogy ebben a világban éljék és hirdessék Isten nagyságos tetteit.

Az Ágostai Hitvallás klasszikus megfogalmazása jól foglalja ezt egybe: „Az egyház a szentek gyülekezete, amelyben az evangélium tisztán tanítják és a szentségeket helyesen szolgálatják ki.”

Luther pedig így fogalmaz: Istennek hála, a hét éves gyermek is tudja, mi az egyház: A szent hívők és „azok a Báránycsok, akik hallgatják Pásztoruk hangját” (Jn. 10,3). A gyermekek ugyanis így imádkoznak: „Hiszek a szent keresztény egyházban.” (Schmalkaldeni Cikk: Az egyház c. fejezet 41. o.)

II. Az egyház küldetéséről.

Leggyakrabban Jézus missziói parancsára utalunk, amikor e kérdést tárgyaljuk. Benne határozott felszólítás hangzik: menjetek! Fenségterülete a teremtett világ. Cél: a tanítvánnyá tétel. Eszköz: a kereszttség gyakorlása és a tanítás. Bízató ígéret: Veletek vagyok mindennap.

Két megjegyzés: ebben az ígében nincs szó karitatív tevékenységre bízatrásról, nincs szó közösség építésről, de nem olvasunk önmegvalósításról és szerepvállalásról sem.

Mindez nem zárja ki sem a szeretet gyakorlását, hiszen erről ismerik meg Jézus tanítványait, sem a koinónia gyakorlását, t. i. részvétel a másik életében, gondjának felvétele, örömeiben való osztozás.

Küldetésünk azonban az evangélium hirdetésére, a látható és hallható ige megjelenítésére szól, s közben maga a küldő Úr építi egyházát, a közösséget s teszi képessé övéit e kiténtető feladatra.

III. Az egyház gyengeségéről

Nem szoktak róla szólni, pedig szükséges. Leginkább gyengíti széttöredezettége. Aki ma ezt nem ismeri fel, az nem látja, hogy a kivüálló előtt botránykó a sokféle felekezet és alig érthető a különféle hagyományok korhoz kötött tartalma. Ezért az összetartozásnak, az egymás mellett élés testvéri melegségének kifejezése naponta várt követelmény.

Az egyház gyengeségeihez tartozik emberi közösségből eredő árnyéka: feszültség a tagjai között, súrlódás a vezetők és beosztottak között.

Más szóval a szentek közösségének tagjai egyszerre megigazultak és esendő bűnösök. (simul justus et peccator).

Említést kell tennünk arról is, hogy az egyház munkájának hatékonysága nem mérhető, ezért alig értékelhető. Sok szubjektívizmus tapad szükségességének elismeréséhez vagy hatékonyságának kimutatásához.

IV. Az egyház tekintélyéről

Sem az Újszövetség, sem a Hitvallási Irataink nem szólnak e kérdéskörrel. Mégsem hallgathatunk róla. Az egyház tekintélye Urának létrehívó szándékában rejtőzik. Ahogy elküldi Szentlelkét, hogy a tömegekből gyülekezett, egyház szülessen az első pünkösdi napján, akként ismétli ezt mindenütt, ahol kiárasztja Lelkét és egyház verbuválódik és közösséggé érik az addigi publikum, a nézősereg.

Az egyház tekintélyéhez tartozik mondanivalójának tartalma: az ember földi és örökké tartó boldogságának meghirdetése és a hit gyümölcszeiként érlelt erkölcsi, szociális és kulturális tevékenysége. (Pest-Budán 1859-ben Protestáns Erkölcsnemesítő Egyesület működött).

Talán a szabadságharc 150. évfordulóján még a nemzet függetlenségéért vívott küzdelem tényét is említhetjük.

V. Mi már most a jelen nemzedék feladata?

– Az evangélium hirdetése és a szentségek közös ünneplése, korszerű nyelven és korszerű formában. Az az ige hirdetés, amely nem tesz kísérletet a kor jelenségeinek értelmezésére, elbeszél a hallgatóság feje fölött. Az a lelkes, aki nem ünnepli ifjúsági órában, meghitt körben, a megkonfirmáltakkal az úrvacsorát, elmulasztja e szentség hatásának kitenni a fiatal nemzedék tagjait. „Az egész világnak nincs más világossága, aki által megvilágított lehetne, mint egyedül Krisztus. Ez a hit és hitvallás az igazi alap, amelyre a keresztény egyház felépített.” (Luther)

– Szolgálatunkban az elvilágiasodás, a szekularizáció hatását feltétlenül ellentételeznünk szükséges. Ez egyfelől a spirituális értékek fontosságának hangsúlyozásával, másfelől az egyház Krisztustól kapott értékeinek a felmutatásával (performance) történik. Jelen kell lennünk a társadalomban, a közgondolkodásban, a történelem-értelmezésben, az irodalomban, a művészetben, a nevelésben éppúgy, mint a szociális munkában. „A keresztény ember szabad. Úr minden dolog felett, és senkinek nincs alávetve. Ugyanakkor minden ember szolgálja és mindenkinek alá van vetve.” (Luther)

– Erősíteniünk kell az egyház lelki-szellemi felkészültségét, finansziális hátterét, hogy korszerű szolgálatának minden egyes gyülekezet és az egyház egésze eleget tudjon tenni.

– Benne kell élnünk az egyházban! Olyan természetesen kell benne mozognunk, mint saját otthonunkban. Olyan természetesen kell érte imádkoznunk, mint a levegővétel magától értetődő számunkra. Annyira szabad szeretnünk, mint szülő édesanyánkat. Nem véletlenül beszélünk anyaszentegyházról, lelki édesanyáról. Annyit szabad tennünk érte, mint a magunk érdekében cselekszünk. Annyit szabad érte áldoznunk, amennyire fontosnak tartjuk Isten ügyét ebben a világban.

„Ha valakinek ebben a világban javai vannak, mondhatja: a földön ez az enyém. De Isten előtt szükséges, hogy így szóljon: Istennem, ez a Tied.” (Luther)

– Szükséges intézményhálózatunk kiépítése, óvodai és iskolai hálózatunk további szervezése. Szükséges a minőségileg magasabb színvonalú hitoktatás biztosítása és nagyvárosainkban a nagyobb arányú részvétel megszervezése. Erről még később részletesebben szövegek.

„Nincs nagyobb kár a kereszténységben, mintha gyermekeinket elhanyagoljuk. Ha a kereszténységnek segíteni akarunk, akkor minden időben a gyermekeknek kell kezdeni, ahogy a korábbi időkben is történt.” (Luther)

– Szükséges a modern tájékoztatási eszközökön keresztül még hatékonyabb és gyakoribb részvétel elérése.

– Szükséges a személyes kapcsolatok építése, a lelki gondozás szakszerű végzése. „Ahol nincs hit, ott hiúság, félelem, szorongás, szegény és szomorúság uralkodik.” (Luther)

E felsorolás korántsem teljes, magán hordozza a töredékesség jegyeit és az esetlegesség korlátját. De ha a fentiek adnak inspirációt szolgálatunk jobb és eredményesebb végzésére és az egyház létének helyesebb értelmezésére, akkor nem hiábavaló közös gondolkodásunk.

VI. Egyházkerületünk életéről

1996-ban tartottuk legutóbbi közgyűlésünket. Mind az 1996. és az 1997. esztendőről hangzott el a presbiteri gyűlésen beszámoló, itt most ez évi és jövő évi terveinket veszem számba.

a./ Óvodai és iskolahálózatunk kibővítése napirenden van. Óvodát kívánunk létesíteni Bp.-Kelenföldön, Sopronban, Nyíregyházán, Tatabányán.

Általános iskola nyitását fáradozunk: Bp.-Budaváran, Miskolcon, Sárváron, s később még két legnagyobb falusi gyülekezetünkben.

A kőszegi Mezőgazdasági Szakközépiskola átvételét is újra kell gondolnunk.

b./ Új templomaink épülnek: Bp.-Budahegyvidéken, a főváros XII. kerületében, Kemenespálán, Balatonfüreden és Budaörsön, valamint Pásztón.

c./ Új gyülekezeink önállósulnak: Bp.-Pesthidegkúton és Budaörsön. Istennek hála, nemcsak társítunk, hanem növekedünk is.

d./ Régi összevont gyülekezeteinkbe újra tudunk lelkészt, segédlelkészt küldeni. 1998-ban Bezi-Enesére, Ostffyasszonyfa-Csöngére és Nemeskoltára két évtizednyi szünet után küldhettünk fiatal szolgatársat.

e./ Három új templomot szentelhettünk fel: Sopronnémetiben, Kisfaludon és Nagycserkeszen. Három templomunknak tornya épült: Debrecenben, Jobaházán és Enesén.

A fenti események Isten iránti hálára indítanak és jelzik, hogy gyülekezeteink élni és szolgálni akarnak, tervezik a jövőt. Az ez év tavaszán lefolyt általános választások végkifejlete kedvező léghőmérsékletet biztosít az egyház szolgálatára számunkra.

VII. Az egyház és állam közti megállapodásról

A római katolikus egyház konkordátumához hasonló megállapodás megkötésének körvonalai rajzolódnak ki előttünk. Egy alkalommal volt megbeszélés a kormány képviselői és egyházunk ve-

zetősége között. Amint azt a tömegkommunikációs eszközök is közzétették, kedvezőbb körülmények feltételrendszerében lehet tárgyalni és a hitoktatás állami finanszírozása egyházi kiadásainkat csökkenti. Ahogy a megállapodás elfogadásra kerül, ismertetjük egyházunk hívó népével. Miután a feltételeket nem mi szabjuk meg, hanem állami részről történik jó szándékú, az egyház szolgálatát segítő kezdeményezés, így annak egyházi jelentősége az elfogadás magatartásában rejlik.

VIII. A zsinatról.

Külön jelentést készített zsinati gazdánk mai kerületi közgyűlésünkre, mégis két megjegyzést kívánok tenni az egyházkerület közgyűlésének nyilvánossága előtt.

Az egyik, a Zsinat Elnökségének törvényben biztosított hatásköri bővítésére vonatkozik. Most, a jelenlegi törvények szerint annyira kicsi a mozgásteret a Zsinat Elnökségének, hogy az érdembeli irányító munkát nem tud végezni. Olyan testület pedig nem tud hatékonyan működni, amelynek nincs szakszerű vezetést biztosító elnöksége megfelelő hatáskörrel.

A másik megjegyzésem a Zsinat Elnöksége és az Országos Elnökség szükségszerű és jogilag is körülhatárolt együttműködésének biztosítására vonatkozik. Meggyőződésem ugyanis, hogy amíg e két testület Elnöksége nem tud kompromisszumok árán közös előterjesztést adni Zsinatunk elé, a törvényhozó Zsinat működésében hatékonyság aligha várható.

Érdemes megfontolás tárgyává tenni, hogy az osztrák testvéregyház zsinatának tagsága 42 fő, ugyanakkora létszámú evangélikus egyház reprezentánsaiként.

A jelenleg hozott határozat szerint Északi Egyházkerületünk az igazi vesztes a területrendezés során, mivel négy egyházmegyéjét csatolnák el és csak az Észak-pesti egyházmegye növelné megcsapant hívei és lelkészei létszámát. Ily módon 54 564 lélek, 76 lelkész, 64 gyülekezet, 4 oktatási- és 8 szeretetintézmény alkotná a megcsontított egyházkerületet. (A déli egyházkerület létszáma: 78 gyülekezet, 137.894 fő, a dunántúli egyházkerület 115 gyülekezet, 67.458 fő)

IX. Diakóniai munkánkról.

Örvendetes esemény számunkra a Nyugdíjas Lelkész Otthon megnyitásának ténye. Az Otthon megtelt, ha nem is kizárólag lelkészek népesítették be.

A Budai Szeretetotthon élére Sztojanovics András személyében új igazgató került, aki korábban kondorosi lelkész volt és szeretetotthon-igazgató.

Itt kell szólnunk Révfülöpi Konferencia Központunk építéséről és 1999. április 24.-én történő átadásáról. Egy több célt szolgáló nagy intézmény kezd meg munkáját 100-120 férőhellyel. Fontos lesz, hogy gyülekezeteink igénybe vegyék a különböző felnőtt továbbképzési konferenciák lehetőségeit, küldve gondnokokat, felügyelőket, ifjakat és felnőtteket, a különböző rendezvényekre.

Külföldi testvéreink számára is biztosít majd tudományos munka elmélyült végzésére lehetőséget, és esetleges üres időszakban kívülállóknak is igénybe vehetik megfelelő dotáció mellett, konferenciák rendezésére.

Örömmel jelentem, hogy a szombathelyi gyülekezetünk szeretetotthonának alapkövetésére ez év november 28.-án délelőtt került sor.

Látásom szerint, kívánatos volna két leányanyaotthon létesítése, mivel szükségben vannak országunkban az ilyen jellegű intézmények. Talán ily módon is csökkenne a csecsemőgyilkosságok száma hazánkban.

X. OLMK-munkánkról

Mint országos vezetője a lelkészi továbbképzés ügyének, jelentem, hogy mind egyházkerületünkben, mind a déli egyházkerületben a lelkészek egyházmegyéenként rendszeresen összejönnek. Úrvacsoravétel, közös készülés a soron következő vasárnapra és egy-

egy tudományos dolgozat megbeszélése alkotja az ülés programját.

Az új törvény értelmében megválasztották az egyházmegyékben az LMK vezetőjét, az északi egyházkerületben egy esettől eltekintve, az esperes személyében. A veszprémi egyházmegyében Ördög Endre lelkész az LMK vezetője.

Ez évben volt egyházkerületi lelkész-csendesnap a Hittudományi Egyetemen, ahova hazánk minden lelkésze hivatalos volt.

Az évente kétszer tartott gyenesdiási lelkészkonferenciák szervezése rendszeresen történik és a német nyelvet beszélő lelkészek Neuendettelsauban vehetnek részt a Pastorkolleg együttlétein.

XI. Ökumenikus kapcsolatainkról azért szólok, mert mindig időszerű feladatot állítanak elénk.

Nemzetközi viszonylatban a Vatikán és az LVSZ külön bizottsága közt folytatott párbeszéd eredményeként úgy tűnt, hogy a megígazulásról szóló dialógus eredménnyel lezárul. Hideg zuhanyként hatott a nemzetközi egyházi életben a Vatikán retiráló magatartása, amellyel láthatóan, saját magának okozta a legnagyobb nehézséget.

Egyháztörténeti jelentőségű eredmény lehet, ha e központi, a reformáció idején felmerült fontos kérdésben oly mértékig közelednénk az álláspontok, hogy közös nyilatkozattételre kerülhetne sor.

Az EVT, amely ez évben 50 éves, az afrikai Harrare-ban tartja nagygyűlését. Némely ortodox egyház kilépésével a világszervezet gyengül ugyan, de a szorosabb együttműködés a helyi egyházak feladata.

A hazai ökumenének is vannak zavaró jelenségei.

Ezen a területen őszintén meg kell vallanunk, hogy egyre több lelkész panaszkodik más felekezetek lelkipásztorainak merevebb magatartására.

Mégis erről a helyről biztatok minden lelkész-, felügyelő-testvért a kapcsolatok ápolására, a hídépítés szolgálatára. Jézus azért imádkozik, hogy mindnyájan egyik legyünk, hogy elhiggye a világ, hogy az Atya küldte őt.

Az ökumené során szolgálatunk hitelessége forog kockán. „Mindnyájan egységet keresünk, de az egységhez szükséges eszközt senki sem keresi, ami a kölcsönös szeretet lenne.” (Luther)

XII. A 2000. év megünnepléséről.

Az évezred-váltás a keresztyénség nagy jubileuma is. Kívánatos, hogy már most végig gondoljuk egyházközségi, egyházmegyei, kerületi és országos szinten, miként ünnepeljük Urunk, Jézus 2000. születésnapját.

Korunk embere alig tud ünnepelni. Nem talál tartalmat ünnepének. Nagy lehetőség, hogy igazi keresztyén tartalommal töltsük meg az ünnepet.

Javaslom kerületi és egyházmegyei szinten is szervező bizottságok létrehozását, akik a gyülekezeteknek is programajánlattal élhetnek.

Őszintén bízom abban, hogy e páratlan ünnep újabb esély Jézus személye nagyságának felmutatására és a keresztyén hit megélésének elkezdésére.

1998-ban felavatott, végzett teológiai hallgatók az Északi Egyházkerületben:

Ernst Cecília, Farkas Ervin, Gabnai Sándor, Garas Krisztina,

Lampért Gábor, Lénárt Viktor, Orosz Gábor Viktor, Percze Sándor, Solymár Péter, Szebik Károly, Takács Eszter.

1998-ban lelkészvizsgát tett segédlelkészek:

Molnár József segédlelkész, Oroszlány; Polgárdi Sándor segédlelkész, Somlószőlős; Endreffy Géza segédlelkész, Budaörs; Ferenczy Andrea segédlelkész, Nagyveleg; Gregersen-Labossa György segédlelkész, Szombathely; Herzog Csaba segédlelkész, FÉBÉ; Mesterházy Zsuzsanna segédlelkész, Lovászpataona; Selmeczi Lajos Péter segédlelkész, Sámsonháza, Kisterenyepásztó; Solymár Mónika segédlelkész, Sopron, Berzsenyi D. Gimnázium; Szarka Éva segédlelkész, Meszlen-Acsád-Nemescső; Szarka István segédlelkész, Meszlen-Acsád-Nemescső; Tubán József segédlelkész, Csorna, Rábcakapi, Tárnokréti; Weltler Rezső lelkész, Győr.

1998.-ban elhunyt szolgatársaink:

Bálint László budai esperes, óbudai lelkész 1998. április 8.-án, 48 éves korában, Budapesten; Garam Zoltán ny. bobai lelkész 1998. május 1-jén, életének 90. évében, Budakeszin; Gerhát Sándor ny. galgautai lelkész 1998. június 9.-én, életének 93. évében, Kistarcsán; Hvizsgyalka György ny. ipolyvecei lelkész 1998. július 22.-én, 31 évesen, Vácott; D. Koren Emil ny. budavári lelkész, ny. budai esperes 1998. február 25.-én, 83 évesen Budapesten; Dr. Lehel László ny. lelkész (Budai Szeretetotthon) 1998. szeptemberében, 87 éves korában, Budapesten; Terei Endre ny. salgótarjáni lelkész 1998. augusztus 29.-én, Budapesten, 85 évesen; Weltler Ödön ny. ágfalvai lelkész 1998. július 18.-án, 86 évesen, Sopronban elhunyt.

Isten áldása legyen elvégzett szolgálatukon!

A köszönet szava

E helyen is köszönöm az Országos Elnökség, D. dr. Harmati Béla püspök és dr. Frenkl Róbert országos felügyelő, valamint Farkasházi Ferenc északi egyházkerületi felügyelő testvérem szeretét és szolgálatkészségét.

Labossa Lajos püspök-helyettes többször végzett helyettem szolgálatot vagy képviselt akadályoztatásom esetén.

A püspöki hivatal munkatársainak lelkiismeretes és pontos munkája nélkül nem tudtam volna szolgálatomat végezni. Köszönet illesse mindnyájukat!

Szemerei Zoltán főtitkár-helyettes – főosztályvezető – szakmai tanácsai és megbecsülő szeretete nagy segítséget jelent számomra. Tartó oszlop a kerület életében.

Hasonlóan köszönöm dr. Török Gábor ügyész testvérem jogi tanácsait.

Köszönöm valamennyi esperes és egyházmegyei felügyelő testvérem hűséges, odaadó munkáját. Mindnyájuknak, minden lelkész és felügyelő testvérünknek, a tisztas helytállást és a keresztyén lelkületet.

A reménység Istene pedig töltsön be titeket a hitben teljes örömmel és békességgel, hogy bővölködjetek a reménységben a Szentlélek ereje által. (Rm. 15,13)

Bizalommal kérem jelentésem elfogadását.

D. Szebik Imre

ORSZÁGOS KÖZGYŰLÉS

1998. december 2-án

ORSZÁGOS FELÜGYELŐ JELENTÉSE

Tisztelt Országos Közgyűlés!

Lassan egy évtizeddel a társadalmi-politikai-gazdasági rendszerváltást követően egyházunkban is erősödik a felismerés, hogy továbbra is megbecsülve mindazt, ami múltunkban érték, építve rá, fokozatosan a jövő felé kell fordulnunk, az értékmentő, értékőrző defenzív túlélési stratégiák helyét el kell foglalják az offenzív, dinamikus egyházépítő programok. Azok a programok, amelyek alkalmasak arra, hogy megállítsák és megfordítsák a zsugorodás trendjét, friss levegőt és új nemzedékeket hozzanak az egyházba.

Hiszük és valljuk, hogy nem egy gazdag történelemmel rendelkező halódó intézményrendszerhez tartozunk, hanem ahhoz az egyházhoz, amelynek feladata az örök evangélium mai üzenetének a tolmácsolása a társadalom számára. Túlélünk a szocializmus egyházkorlátozó évtizedeit, visszanyerve szabadságunkat szembesültünk a szekularizációval. Kitérhetünk előle, most már nem a külső korlátozás miatt, hanem saját döntéseink alapján behúzóva templomainkba, gondozva híveinket, örködve a népegyház maradék értékein.

És vállalhatjuk a kihívást. Ebben is benne van a ma is élő népegyházi értékek védelme, az intézmények, az iskolák, a szakemberképzés működtetése, a belső és külső kapcsolatok ápolása, de benne van a misszió, a jó értelemben vett mozgalmi egyház képe is. Nem alternatíva a népegyház, vagy missziói egyház, hanem egy alulról építkező, családcentrikus és ökumenikus gyülekezeti központú egyházmodell karaktereit együtt fejezik ki. Nemcsak a szembeállítás, az a szemlélet is meghaladott, amely csak e fogalmakban gondolkodik.

A jövő egyházáról alkotott, programunkat, teendőinket is meghatározó vízióink a krisztusi evangélium mai időszerűségére épít. Ebben az evangélium mellett a krisztusi magatartás kap igen nagy hangsúlyt. Az egyháznak jelen kell lenni a társadalomban, ma igen kevésbé van jelen. Gyülekezeteiben életformát, közösséget kell kínálnia és a gyülekezetre építve kell végeznie társadalmi szolgálatát. Minőségi színvonalon, az elitet is elérve, de nem elitegyházként, hanem nagy társadalmi érzékenységgel.

Csak így vehet részt a társadalmi bajok valós orvoslásában, szolgálhatja a közjót, a népességfogyás megállítását, az egészségi állapot, a testi-lelki egészség javítását, a szegénység leküzdését, a kriminalitás fékezését. Jelen kell lenni a médiában, hozzá kell járulni a kommunikációs kultúra fejlesztéséhez. Mindehhez szükséges az a program, amellyel ma még nem rendelkezünk. Természetesen ettől még igen tisztességes és jelentős az egyházi tevékenység, amelyet jól tükröznek a munkaági jelentések, mindez azonban nem válasz a ma és a holnap kihívására.

A kilencvenes évek társadalmi és egyházi élete, az előttünk álló század és ezredforduló, a milleneumi év közeledte egy irányba mutatnak. Döntenünk kell arról, hogy éljük tovább máról-holnapra, minél színvonalasabban, életünket, jó értelemben véve sodródva, úszva az árral, vagy megpróbáljunk befolyást gyakorolni a folyamatokra, irányítani, formálni is azokat. Már csak rövid idővel rendelkezünk a döntésre, a következő közgyűlések már az egyház új arcát, új formáját lesznek hivatottak formálni.

Egy irányba mutatnak a társadalmi-politikai változások következményei és a belső egyházi élet eseményei, látszólag igen távol egymástól, mégis éppen egybecsengésükkel igazolva a program, a változtatás szükségességét.

Egyház és állam, egyház és társadalom. A rendszerváltás óta minden kormány igyekezett elősegíteni az egyházak regeneráció-

ját, megerősödését. A jelenlegi kormány, ez az eddigi tapasztalat, jelentősen túllépett a korábbi megközelítéseken, magatartása teljesen megfelel az egyházi szemléletnek. Nevezetesen helyesli és megtartja természetesen állam és egyház szétválasztását, de nem ezt, hanem állam és egyház együttműködését hangsúlyozza a társadalom szolgálatában. Ennek megfelelően a protestáns egyházakkal is küszöbön áll a vatikáni egyezményhez hasonló megállapodás aláírása. Ennek két lényeges eleme minőségileg javít az egyház működési feltételrendszerén. A kormány a hitoktatást a közoktatás részének tekinti és vállalja finanszírozását. A megállapodás fontos része annak a járadékalapnak a megállapítása, amely után az egyház évi 4,5, majd 5 százalékot kap feladatai ellátáshoz. Ez az összeg jelentősen emelkedik, az eredeti számításához képest, mert a kormány egyetértett azzal, hogy a protestáns egyházak sajátos tulajdonszerkezete – gyülekezeti, országos egyházi stb. tulajdon – valamint közszolgálati tevékenysége indokolja a fokozott támogatást.

Az elmúlt években a különböző változásokat, fejlesztéseket szorgalmazók törekvéseivel kapcsolatban, – az érdemi vitát is többnyire mellőzve, – többször elhangzott, hogy nincs fedezet, nincs anyagi erő. Ez ilyen nyersen sohasem volt igaz, mutatják azok a jelentések is, amelyek az elmúlt években végrehajtott építkezésekről, beruházásokról számolnak be. Ezeknek is köszönhetően van tárgyi alapja az igényelt programnak. Csak az illusztráció kedvéért emlitem a révfülöpi oktatási központot, amely színvonalával, lehetőségeivel, a jövőről, a minőségről üzen.

Kétségtelen azonban, hogy az a megállapodás, amelynek aláírása a kormánnyal küszöbön áll, jelentős többletforrást nyújt a további programokhoz.

De ezek szükségességéhez érkezünk el az egyházi élet belső fejlődésének is az útján. Májusi jelentésem mottója, az Országos Presbitérium előtt, az „új bort sem töltenek ó tomlóba” igevers volt. Azóta, összefüggésben az új Zsinat munkájával is, sürgetővé vált az új bor következményeinek a vállalása. Munkastílusban, működési mechanizmusokban és a struktúrában is meg kell újuljunk, talán ma már mindenki számára nyilvánvaló, hogy ez nem egyházpolitikai vitakérdés, hanem a jelen és a jövő igénye. A milleneumi évben az egyházak is nagyobb figyelmet kapnak majd. Lehet, több szó esik majd a múlttól, de a közvéleményt a mai üzenet, – van-e mai üzenet? – fogja elsősorban érdekelni. Ezért is, no meg azért is, mert valóban a sorrendet illetően a szervezeti változások a kevésbé lényegesek, bár csöppet sem becsülhetők le, javasoltam a szervezeti átalakulás feladatait előkészítő bizottságban és javasolom az Országos Közgyűlésnek, hogy kezdeményezze az új struktúra 6-12 hónappal későbbi bevezetését 2001-ben, hogy a 2000-es milleneumi évben a tartalomra összpontosíthassunk. Ezen javaslatom csak része annak az alapjavaslatnak, amely abból a felismerésből indul ki, hogy ha nem találjuk meg az egyházkormányzás és a permanens Zsinat együttműködésének a megfelelő módját, akkor nemkívánatos feszültségekkel, konfliktusokkal kell számolnunk. Erre figyelemzettett annak az egyházmegyei fórumnak a levele, amelyben lelkesek és nem lelkesek – köztük a Zsinat lelkes és nem lelkes elnöke – hívják fel az országos elnökség figyelmét az 1991-97-es törvények bevezetésére, betartására. Nem jelölték meg, mely törvényekre gondolnak.

Magam minden jelzést értékesnek tartva, súlyos válságjelként értékelem a levelet, pontosabban a beadványt, az említett vonatkozásokkal, zsinati vezetők közreműködésével, súlyosabb válságot tükröz, mint ami a valóságban van. Magam többször, több jelentésben felhívtam arra a figyelmet, hogy működésünk sok tekintetben nem törvényes, nem felel meg formailag és gyakran tartalmilag a hatályos jogszabályoknak. Arra is rámutattam, hogy az új tör-

vények szerinti élet kialakítása azért is nehéz, mert a régít, a 66-os törvényeket, sem mindig vettük figyelembe. Nem törvénytelenül működünk, hanem informálisan, ami laza összefüggésben volt és van a törvényekkel. A munkaági jelentések is tükrözik a munka értékeit, elsősorban tehát nem a teljesítménnyel van baj, hanem a törvényességgel. nem lehet kétséges azonban, hogy eddig is okozott teljesítményvesztéséget az informális működés, a javuló feltételek, a jelentősen megnőtt intézményrendszer pedig kötelezővé teszik a törvényi előírásoknak megfelelő működést.

Már a korábbi Zsinaton is felmerült, a 98-as év eseményei pedig nyilvánvalóvá teszik, hogy egyes törvényekben, a strukturális átalakítás kérdésében van valóságosan elrejtve az egyházkormányzás ügye. Mindig ide jutunk vissza. Nem lehet rossznéven venni az egyházban a konfliktuskerülő, békességre törekvő magatartást. De károsá válik ez, ha következményesen nagyobb feszültségeket gerjeszt.

Az evangélikus egyházban mindig a testületi vezetés, a lelkes és a laikus elem paritása kapott hangsúlyt. Az elmúlt negyedszázadban, a püspök-elnöki funkció előtérbe állításával változott ez meg, felerősítve a protestantizmustól idegen klerikalizmust és hierarchizmust. A szocializmusban ez a forma szolgálta az egyház kézbe tartását. A 90-es IV.-es törvény, az állam és az egyház szétválasztása után ez nem csak anakronisztikussá, hanem veszélyessé is vált. Ha nem testületi a vezetés, ha nem formálódnak egyszéleszűre az egyházkormányzásban a centralizáció és a decentralizáció elemei, ha nincs hatalom, - és feladatmegosztás, akkor a hierarchia csúcán álló, vagy állók kontroll nélkül maradnak. Csaknem ez a helyzet ma nálunk, vélem erre akar utalni az említett beadvány. Nem kerülhető meg a katarzis. Nem személyi kérdéssről, kérdésekről van szó, hanem stílusról, bár természetesen mindig a személyi vonatkozások a kényesek. De minél tovább megyünk a rossz úton, annál nehezebb lesz a kibontakozás, annál több áldozatot kíván. Vezetéstudományi alapelv, hogy minden vezetőknek olyan hatásköre van amelyet magának tulajdonít és mások nem vonnak kétségbe. Ennek jegyében alakult ki a Magyarországi Evangélikus Egyházban a püspök-elnök első számú vezető helyzete. Most tekintünk is el attól, hogy ennek eleve nincs törvényi háttere, maradjunk a gyakorlatnál, amely - elsősorban az egyre nagyobb egyházi intézményrendszer révén - folyamatosan ütközik az informális vezetési stílussal. Ismételten hangsúlyozni kell, hogy ennek ellenére, vagy az informális rendszer előnyeiére is építve, jelentősen fejlődöttünk a kilencvenes években, de immár kritikus a helyzet és nem kívánatos, hogy a zsinati strukturális vitákban burkoljuk az egész más természetű konfliktusokat.

Azért nem személyi kérdés ez elsősorban, mert a püspök-elnök elvileg is jónak tartja a jelenlegi egyházkormányzási gyakorlatot és a mögötte lévő struktúrát és működést.

Javasolom, hogy az Országos Közgyűlés kezdeményezze egy közös zsinati-közgyűlési bizottság felállítását, a törvények bevezetésével, illetve az egyházkormányzással kapcsolatban felmerült kérdések megvitatására, rendezésére. Már májusi jelentésemben utaltam arra, hogy sokan hívei egy egyszerűbb, korszerűbb, decentralizáltabb egyházszervezetnek, mint amit a jelenleg hatályos, bevezetendő háromkerületes modell jelent. Azóta a Zsinat által elfogadott jelenleg érvényes szervezet, mely az eredetnél sokkal szerényebb változást jelent, ugyanakkor újabb feszültségeket gerjeszt, ismételten felszólítja a felelős személyiségeket arra a konszenzusra, ami a jövőről alkotott víziókat szolgálja. Még mindig van időnk, ha kevés is, hogy a legjobb útra lépünk és ne napi taktikai csatákkal vesztegensük el a lehetőségeket.

Nem kívánok az egyházkormányzás anomáliáival kapcsolatban konkrét ügyekre hivatkozni, mert ezek elterelik a lényegről a figyelmet és mert az esetek többségében ma is jól együtt tudunk működni a püspök-elnökkel, építve sokévtizedes barátságunkra és mert az ügyek többségében jó döntések születtek. Mégsem fogadható el a működési mechanizmus, csak ennek illusztrálására említve a két püspök között ismételten kialakuló csaknem főnök-beosztotti viszonyt. Éppen, mert most már többedszer, különböző társadalmi rendszerekben tapasztaljuk ezt, állíthatjuk, hogy meghatáro-

zóan nem személyi kérdéssről, hanem a szervezetből a rendszerből adódó torzulásról van szó.

A törvényességet helyre kell állítani. Többször felhívtam már a figyelmet arra, hogy jogellenes, hogy az országos elnökség tagjai iskolák, intézmények igazgató tanácsában is tagok, szavazati joggal bírnak. Senki nem vehet részt több szinten egyazon ügy elbírálásában. Hasonló a helyzet az országos egyházi bizottságokkal, ezért is formális a működésük, néhány kivételtől eltekintve. A feladat adott. Valódi bizottsági munkát teremteni, bevonnai az egyház minél teljesebb szellemi kapacitását a döntés-előkészítésbe.

Kérem az Országos Ügyészt vizsgálja meg a jogszabályokat és a gyakorlatot és tegye meg javaslatát a törvénytől elterelő helyzetek megszüntetésére. Jól tudom, nem megy minden egyszerre. A túl gyors változtatás is zavarokhoz vezethet. De ez nem lehet mentség a további késlekedésre.

Ide tartozik a Gazdasági Bizottság felállításának a szükségessége. Ez sem halogatható tovább. Meggyőződésem, hogy az állammal kötendő egyezmény aláírása után azonnal neki kell látnunk egy program elkészítésének. Ebben bizonyára szerepel majd egy gyűlékezeti-fejlesztési vonulat és egy intézményfejlesztési vonulat. A gazdasági elemzések igen lényegesek lesznek a prioritások meghatározásánál. És ez az útja annak is, hogy minden pénz az asztal fölött legyen.

Mint az Oktatási Bizottság elnöke utalok az Oktatási Osztály tartalma, informatív jelentésére. Magam belső életünkéből az Oktatási Bizottság érdemi tevékenységét emelném ki, amely jelzi, hogy lehet tere a valódi bizottsági munkának is az egyházban. Ide tartozik, hogy sikerült több iskolában is megoldani a feszültségekkel terhes vezetőváltást, de szembesültünk azzal, hogy jelentős, növekvő feladat iskolarendszerünk működtetése. Pozitívum, hogy az Oktatási Minisztériummal igen jó a kapcsolatunk, számíthatunk rájuk és mi is számíthatunk rájuk. Ezért is reméljük, hogy a főként továbbképzési teendőket ellátó Evangélikus Pedagógiai Központ működése is szakmailag és anyagilag egyaránt rendezett lesz.

Szeretném felhívni a figyelmet a munkaági jelentések magas színvonalára, informatív voltára, ami egyben újabb hangsúlyt ad lehetőségeinknek.

Kiemelem az Evangélikus Hittudományi Egyetem rektori jelentését. Az egyetem megindult a képzési központ funkció mellett, a vélem joggal elvárt szellemi központ funkció teljesítése irányában. Ebben támogatnunk kell.

Ugyancsak kiemelem a média munkát, az írott és az elektronikus sajtót, amely minden gond ellenére prioritás és elő kell segítsen az egyházban, illetve egyház és társadalom között azt a kommunikációt, ami nélkül nincs fejlődés. Ide tartozik, hogy a közeljövőben megindul az Evangélikus Közlöny kiadása, ez is összhangban van az új törvénnyel.

Tisztelt Országos Közgyűlés! A kitűnő munkaági jelentések is segítettek eredeti szándékom megvalósításában, nevezetesen, hogy nem foglalkozom epikusan az egyházi élet és munka részleteivel, hanem néhány fő kérdésre, így állam és egyház együttműködésére, illetve az egyházkormányzás korszerűsítésére, egyházvezetés és Zsinat kapcsolatára, a múlt lehetséges lezárására koncentrálok. Kérem megértésüket.

Ebben a folyamatban örvendetes, hogy az új törvény szerint számos egyesület kérte az evangélikus egyházi egyesület jellegét. Kötelezettségünk ebben a folyamatban megteremteni a dialógust az Ordass Lajos Baráti Körrel, oldani a meglévő göröcsöket, hogy számukra se jelentsen gondot e törvény tisztelete.

Azt hiszem deklaráció nélkül is nyilvánvaló volt miről szeretnék üzenni jelentésemben. Személyes életünket tekintve a jézusi példa igényéről, a feltétel nélküli szeretetről, a segítő attitűdről, az egyház egészét tekintve pedig arról a kötelezettségünkről, hogy készek legyünk szolgálni a Magyarországi Evangélikus Egyház megújulását, útját a jövő évezredbe.

Engedtesse meg, hogy végül köszönetemet fejezzem ki az Országos Elnökségnek és az Országos Iroda munkatársainak, mindazoknak, akik munkám tisztességes végzéséhez hozzájárultak.

Dr. Frenkl Róbert

ORSZÁGOS KÖZGYŰLÉS

1998. december 2-án

PÜSPÖKI-ELNÖKI JELENTÉS

Tisztelt Presbitérium és Közgyűlés!

Quo vadis Evangélikus Egyház? Merre haladsz Evangélikus Egyház? – kell feltennem a kérdést ma a Presbitérium és a Közgyűlés előtt. Az elmúlt évtized sok eredménye, megújulási folyamata, az egyház életének és munkaterületeinek megszervezése, az intézmények újr alapítása, benne különösen is az iskoláink visszatérése ugyanis nem tudta kialakítani azt a „consensus magnus” állapotot, amikor egyetértésben és együttműködésben lehetne készülnünk a következő évezred küszöbén az előttünk álló feladatok megoldására. Különösen is sok felesleges vitát hozott a zsinati törvényalkotással összefüggő bizonytalanság az egyházi struktúráról. Mi sem mutatja jobban a nehézségeket, mint éppen az, hogy az előző zsinat törvényeiről kiderült, hogy változtatásra, kiegészítésre szorulnak, ezen munkálkodik az új zsinati ülészak, mert egyes rendelkezéseket egyszerűen nem lehet a megszövegezett formában végrehajtani (lásd a XI. törvényt vagy a bírósági törvényt). A zsinat 1998. februárjában indult, második szakasza megkezdte ugyan az előző törvények változtatását, de ez sem a „consensus magnus” irányában halad.

1. Az Országos Presbitérium és Közgyűlés jogosítványai és feladatai:

A mai tanácskozásnak nagy jelentősége lehet jövőnk szempontjából, ha komolyan vesszük feladatainkat és jogosítványainkat, mint Országos Presbitérium és Országos Közgyűlés. Ugyanis a törvények szerint „az országos közgyűlés az egyház legszélesebb körű döntéshozó, legfőbb önkormányzati képviselői testülete” és az országos közgyűlés „irányítja, segíti és felügyeli a Magyarországi Evangélikus Egyház lelki, szellemi és anyagi életét” (1997. IV. 103-104.§.). Az országos presbitérium pedig „a közgyűlés döntéselőkészítő és meghatározott hatáskörben döntéshozó szerve” (IV. 116.§.). Az országos szervezeti szinten pedig „a vezetést az országos elnökség gyakorolja” az önkormányzati testületek döntései alapján (IV. 127.§.). A vezetés, irányítás és felügyelet jogosítványával megbízott Országos Közgyűlésnek, Országos Presbitériumnak és Országos Elnökségnek kezébe kell végre vennie az egyház strukturális kérdéseinek intézését, világos határozatokat kell hoznia és ezt a zsinat számára tovább kell küldeni, hogy ott a javaslatok törvényi formát öltsenek.

A Zsinat ugyanis „törvényhozó és jogszabályok összhangját felügyelő” szerve az egyháznak (VI. 5.§.) és határozottan kimondott formában el van választva az egyházkormányzástól és a bíraskodástól (I. 17.§.). Az elmúlt években a zsinati munkában azért is nehéz volt az előrehaladás, mert egyházpolitikai vagy kegyességi-tradicionális különbségek adta indítékokból a zsinaton nemcsak törvényhozási, hanem egyházkormányzási célok is befolyásolták a munkát.

Mіндеzen kérdésekkel már foglalkoztunk legutóbbi országos presbitériumi ülésünkön is és bőven tárgyalták a jövő adminisztrációs beosztásának problémáit az egyházmegyei presbitériumok és közgyűlések és előkerültek ezek a kerületi adminisztratív üléseken is. Abban mutatkozott és mutatkozik meg a zsinati munka törvényességi okokból való megkérdőjelezése, hogy a saját maga által hozott törvényeket nem igyekszik betartani, amikor a területi változtatások esetében nem kérdezte meg az egyházmegyét, az egyházkerületeket és az országos egyház presbitériumát és közgyűlését. A törvényi rendelkezés ugyanis a következőképpen szól: 1997. II. 95.§.:

„...Az egyházmegyék területének megváltoztatását, egyházközségeknek egyik egyházmegyéből másikba való csatolását az illetékes egyházmegyékkel egyetértésben az egyházkerületi közgyűlés határozhatja el. Vitás esetben, vagy ha különböző kerületekhez tartozó egyházmegyéről van szó, az országos egyházi közgyűlés illetékes a döntésre. Ugyanígy szól az egyházkerületekről is a törvény, 1997. II. 99. §.: Az egyházkerületek területének megváltoztatását, egyházmegyéknek egyik kerületből a másikba csatolását az illetékes egyházkerületekkel egyetértve a Zsinat határozhatja el. Sajnos elmaradt a mindkét törvényünk által előírt „az illetékesekkel” való egyeztetés. Ez az ügyintézés, amit kénytelenek voltunk megcsinálni a szocialista korszakban a „rólunk, de nélkülünk történő döntések formájában.” Szomorú, hogy hasonló diktatórikus határozatokra ragadtatta magát a zsinati törvényhozás.

Kérem az Országos Presbitériumot és Közgyűlést, hogy határozat formájában fejezze ki tiltakozását a zsinat fenti rendelkezéseivel kapcsolatban.

Az Országos Presbitérium és Közgyűlés az Elnökségnek címezve kapott 24 aláírással egy levelet a Budai Egyházmegye fórumán résztvevőktől. Az aláírók között látjuk a Zsinat két elnökét és más zsinati tagokat is. A szöveg a következő: „A Budai Egyházmegye által szervezett fórum résztvevői (1998. november 7.) aggodalommal szemlélik az 1997. évi zsinati törvények végrehajtásának késedelmét és hiányát. Kérjük a törvények végrehajtására kötelezett vezetőket és testületeket, hogy törvényeinket tartsák és tartassák meg, és ezek hatályosulása iránt legjobb tudásuk szerint tegyék meg a szükséges intézkedéseket.”

Bár bizonyára az aláírók legtöbbje nem kifejezetten erre a törvényi helyre gondolt, amikor megfogalmazta és aláírta a levelet, szabad ma az Országos Presbitériumnak és Közgyűlésnek komolyan venni a felszólítást és mint az egyház adminisztratív, azaz a törvények végrehajtására kötelezett testületei, „megtartani” és még a Zsinat által is „megtartatni” a hozott zsinati rendelkezéseket.

Egy másik összefüggésben is lépünk kell a mai tanácskozáson. A teológiai képzéssel kapcsolatban az ötéves helyett a hatéves képzést kívánja bevezetni az új törvény. (Lásd 1997. VIII. 13.§. és II. 5-7.§.). Az 1997. évi törvények ezen rendelkezései joghézagok miatt nem értelmezhetők világosan és szükséges a Hittudományi Egyetem Szervezeti és Működési Szabályzata és az országos egyházi vonatkozó szabályrendeletek megváltoztatása illetve megalkotása. Mivel mostani ülésünkön a Presbitérium tárgyalni fogja a napirend szerint a Hittudományi Egyetem SZMSZ tervezetét, de felsőoktatási törvényértelmezés, valamint egyházi egyeztetés szükséges, javaslok a kérdésben bizottság kiküldését.

A gond az, hova tartozzanak a hatodéves hallgatók, vajon felügyeletileg az ötödév végén kapott végbizonyítvány birtokában mennyiben számítanak egyetemi hallgatónak és így jogosultak az egyetemi hallgatói kedvezményekre vagy pedig segédlelkész-kaplanok már, ezért az egyház felügyelete és anyagi felelőssége alá tartoznak. Mindkét esetben gond a lakás, a fizetés, a beosztási és ellenőrzési felelősség.

Javaslok a kérdés tisztázására egy héttagú bizottság kiküldését, két-két taggal a Hittudományi Egyetem és az Országos Egyház részéről és három taggal a kerületi és országos elnökségekből. A bizottság feladata lenne az is, hogy tisztázza a Hittudományi Egyetem és a Teológus Otthon viszonyát, mert ebben a kérdésben a törvények joghézagosak. A bizottság előterjesztését a következő tavaszi ülésen tárgyalhatja meg a Presbitérium szabályrendeleti javaslat formájában.

Végül még egy kérdésben kérem az Országos Presbitérium és Közgyűlés határozatát. Hívjuk fel határozatban a Zsinatot, hogy vizsgálja meg az 1997. évi törvénykönyvet abból a szempontból, hogyan lehetne egyszerűbb, takarékosabb és gyorsabb egyházi adminisztrációt szervezni. Javaslatom lényeges elemeit beterjesztetem a Zsinat bizottságainak is, de itt röviden megismétlem (lásd az 1998. augusztus 14-én D-99/98. sz. alatti zsinati beadványomat).

Az Országos Közgyűlés 110-120 tagot számlálna az új törvény szerint, ha az majd hatályba lép (lásd 1997. IV. 103-115.§.). Egy ilyen nagyságú testület nem munkaképes a megadott feladatok összefüggésében. A tagok fele, 64 fő, egyházmegyei küldött. Ezt a számot kellene a felére csökkenteni, azaz egy-egy egyházmegye nem négy, hanem csak 2-2 képviselőt küldene. Egy további javaslat, hogy általában és az országos szinten is a presbitériumok jogosítványait bővíteni és a közgyűlések jogosítványait pedig szűkíteni kellene.

Az országos adminisztratív egyszerűsítés lényege tekintetében azt javaslom, hogy a négyzetes struktúra helyett térjünk át a háromszintes struktúrára (egyházközösség-egyházmegye-országos egyház). Akár egy-kettő-három-négy vagy több egyházkerület, azaz püspökség esetén is megvalósítható az egyházmegyei adminisztráció után az országos szint működtetése.

Egyházunk szervezete eddig is úgy élt, hogy az egyházközösségi és egyházmegyei szintek a spirituális élet letéteményesei voltak: istentiszteletek, evangélizáció, misszió, hittanoktatás, kántorképző- és ifjúsági táborok, egyházmegyei csendesnapok, stb. Egy-egy egyházmegyében az is nagyszerű, hogy ott még ismerik egymást a gyülekezetek és az emberek. Az anyagi, általános képzési-teológiai, országos ökumenikus és külügyi, oktatási, diakóniai, intézményes ügyek az országos ügyintézés igénylik már most is. Egyházunk kicsinysége, a közlekedés és adatátvitel-kommunikáció gyorsasága miatt a kerületi adminisztrációnak nincs az országos mellett jelentős funkciója.

Mindezek azt jelentik, hogy az Országos Presbitériumnak és Közgyűlésnek egyeztetnie kell határozathozatalai során a zsinati elnökséggel. Javaslom, hogy a Presbitérium és Közgyűlés határozata bízva meg az Országos Elnökséget a zsinati elnökségi tárgyalás megkezdésével a fenti kérdésekben. Ugyanis az a furcsa helyzet keletkezett az 1997. VI. 5-30.§. törvénye szerint, hogy a Zsinat Elnökségének semmiféle adminisztratív kapcsolata, egyeztetési feladata sincs az Országos Elnökséggel, Országos Presbitériummal és Országos Közgyűléssel, az Országos Elnökség egyik tagja sem tagja a zsinati elnökségnek, tehát nincs adminisztratív kapcsolat. Egy egészen más téma lenne a szerintem ebben a kérdésben is feltűnően rossz zsinati Tanácskozási és Ügyrend módosítása, amelyek tulajdonképpen nem teszi lehetővé a Zsinat munkájának gyorsítását és vezetését, de erről közvetlenül a Zsinat számára kell változtatási javaslatot tennem, amint az már meg is történt számtalan alkalommal, de eddig nem vezetett eredményre.

2. Ökumenikus kapcsolatainkról

Az előző felsorolásból világossá vált már számunkra, hogy a mögöttünk álló kerek hét hónapban számos ökumenikus esemény történt és milyen belföldi és külföldi ökumenikus kötelezettségek terhelték egyházunkat. Hadd emeljek ki ezekből néhányat.

1998. november 30-án a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa közgyűlésén hat évről, két választási ciklusról mondtam beszámolót és adhattam át az elnöki tisztséget dr. Márkus Mihály református püspöknek, akit 1999. január 1-től kezdődően a Tanács három évre elnökévé választott. A közgyűlés dr. Görög Tibor személyében új főtitkárt is választott, akinek most erről a helyről is gratulálunk. D. Szabik Imre püspököt alelnökké választották. Kérjük szolgálatukra az egyház Urának áldását. Mivel Szemerei Zoltán az Ökumenikus Tanácsnál is pénzügyi vezető, Evangelikus Egyházunk ökumenikus elkötelezettsége is jól látható.

Az elmúlt évek különösen a katolikus egyházzal történő együttműködésben jelentettek sokat, ha nem is sikerült megoldani min-

den egymás közötti problémát. Az együttesen rendezett nemzetközi egyházi konferenciák sora (1995. augusztus 21-27. Kecskemét, „A keresztyén hit és az emberi ellenségeskedés”; 1997. szeptember 21-25. Dobogókő, „Vallásszabadság és az új vallási mozgalmak”, stb.) és a konferenciái anyag magyarázó, német és angol nyelven történő dokumentálása jelentős előadások, elemzések és teológiai viták közreadását jelenti.

A jövő egyértelmű ökumenikus prioritása a januári szokásos ökumenikus imaheti alkalmak megrendezése. Az istentiszteleti keretek aláhúzzák, hogy az ökumené hazánkban „coram Deo”, Isten színe előtt kíván elsősorban találkozni a testvéregyházakkal. A másik jelentős rendezvénysorozat a belső protestáns ökumené irányában 1993 óta felelevenített őszi, október végi Protestáns Napok rendezvénysorozata.

Őszintén kell szólnom ökumenikus kudarcainkról is. Beszámolók figyelmeztetnek arra, hogy erősödnek a fundamentalista egyházi mozgalmak, amelyek nem akarnak tudni semmiféle másról, csak a saját hasonlószerű bárnyaikkal gyakorolt ökumenéről. A legutóbbi hetek feszültsége a Protestáns Tábort Püspökségnél robbant ki az evangélikus és református szolgálati ágak között. Ennek lényege, hogy a Honvédelmi Minisztérium és az Evangelikus Egyház, és a Minisztérium és a Református Egyház között megkötött egyezmény nem minden kérdésben szabályozzák egyformán a püspökség vezetését. A másik problémát az jelentette, hogy a református szolgálati ág három esere 1998. október 12-én egy olyan nyilatkozatot közölt, amelyben szó szerint ez áll: „...négy éven át súlyos feszültségeket gerjesztett és visszaélésekre adott lehetőséget a református és evangélikus felekezet egybeolvasztása a Protestáns Tábort Lelkeszi Szolgálaton belül. A református táborti lelkészek számára ez az állapot elviselhetetlen és elfogadhatatlan. ...a viszony megoldását a felekezeti önállóság kialakításában látjuk...”

Már a zsinati törvény kialakításakor jeleztem, hogy az elfogadott törvény és a Honvédelmi Minisztériummal megkötött megállapodásunk nem felel meg egymásnak, ezért változtatást kell eszközölnünk vagy a megállapodásban vagy a törvényben. A probléma azonban nem a szabályozás, hanem a református táborti lelkészek magatartása, amelyik a régi kifejezést használva, „nem tudja elviselni Krisztus másfajta juhainak birkaszagát”. A tárgyalások megkezdődtek. Bármilyen eredményre is jutunk, az ökumenikus megértés és szeretet terén van még feladat előttünk.

Vallom, hogy a jövő magyar krisztushívó csapata csak ökumenikus közösség, egymást segítő, együttműködő, együtt imádkozó és a misszió munkáját együtt végző egyházak közössége lehet. Partikuláris „gettók” helyett ki kell lépünk a közélet piacterére is, a tömegtájékoztatási eszközök lehetőségein keresztül és ezt könnyebb ökumenikusan végezni.

3. Megállapodás a kormány és egyházunk között

Amint arról előzetesen beszámoltunk a Presbitériumnak, a kormány és a katolikus egyház között korábban, az előző kormány által aláírt megegyezés mintájára mostani kormányunk megállapodást kívánt kötni egyházunkkal és a református egyházzal is, valamint megkötötték a zsidó felekezettel. A katolikus megállapodás mintájára a megállapodás rögzíti, hogy az oktatási és szociális-diakóniai területen az egyházi intézmények ugyanazt a támogatást kapják, mint az állami intézmények, beleértve az ún. kiegészítő támogatásokat is. Fontos számunkra, hogy a kormány fedezetet nyújt a hitoktatás végzéséhez 1999-től kezdve és vállalja az egyházi kulturális örökség (levéltárak, könyvtárak, múzeumok, gyűjtemények, stb.) felújítása és megőrzése segítését. A volt egyházi államosított ingatlanok visszaadása területén a természetben történő és pénzügyi egyeztetés kártalanítás 2011-ig végrehajtandó folyamata mellett lehetővé válik, hogy bizonyos ingatlanjainkról kölcsönösen elfogadott értéken alapuló járadék fejében lemondjunk. Ezen örökjáradék valorizálható és a megállapított érték 4,5%-a, majd 2001-től kezdve 5%-a lesz. Még annyit a megállapodási részletekről, hogy a magánszemélyek progresszív személyi jövedelemadójuk 1% - aról az

általuk megjelölt egyház számára lemondhatnak és a kormány 2002-ig az SZJA bevétel 0,5%-át garantálja az egyházaknak és a befolyt összeget az állampolgári rendelkezések számarányában osztják fel.

A változó gazdasági körülmények elsősorban azt jelentik, hogy hosszú idő után először nemcsak egy-egy évre tudunk egyházunkban anyagilag tervezni a beruházások területén, hanem 4-5 évre előre is. A távlati tervek előkészítésére gazdasági Bizottságot kell választanunk a törvényeink szerint (1997. IV. 141.§.).

Befejezésül vissza kell térnem jövőre vonatkozó elképzeléseink és álmaink területére, amikor idézem azokat a véleményeket, amelyek egy-egy intézkedést vagy még inkább egy-egy személyt, vezetőt vagy testületeket akarnak felelőssé tenni a bizonyos meglévő sikertelenségek, gondok és problémák láttán. Nem igaz, hogy a Zsinat vagy a presbitériumok vagy az Országos Elnökség felelős egymagában. Nekünk, akik ma itt vagyunk, együtt mint Országos

Presbitérium és Közgyűlés, együttes a felelősségünk a közelmúlt mulasztásaiért, a jövő megtervezéséért és elfogadott törvényeink végrehajtásáért. Ebben a munkában mérlegre kell tenni életünket és tevékenységünket és együtt kell keresnünk a megoldásokat. Quo vadis, Magyarországi Evangélikus Egyház?

Csatoltuk a jelentéshez dr. Sólyom Jenő felügyelő igen szemléletes grafikonját lelkészeink életkoráról. A kép mutatja, hogy elsőrendű feladatunk, hogy több lelkészünk, egyházi munkásunk és több képzett és sokoldalú egyházi munkásunk legyen. Ez aláhúzza az oktatási és nevelési intézmények, programok jelentőségét. Úgy látszik, hogy a következő években valamivel könnyebb lesz tervezni hitoktatás, iskolák, teológiai és diakóniai képzés területén, mert biztosabbnak látszanak az anyagi keretek. Az a reménységem, hogy rátalálunk a biztosabb keretek mellett a biztosabb és állandóbb struktúrára is.

D. Dr. Harmati Béla

PÜSPÖKI JELENTÉS

Országos felügyelőnk kérése alapján rövid jelentést teszek az általam felügyelt országos munkaágak tevékenységéről. Meggyőződésem, hogy az Egyház Ura olyan korszakon vezet magyar lutherániánkat, amelyért nem tudunk eleget hálát adni. Gyülekezeteink lelki megerősödése, nevelő tevékenységünk szervezeti kiépítése, ingatlanaink visszanyerése, lelkeszi létszámunk növekedése, az anyagi támogatottság biztosítása által a lelkeszi munka társadalmi presztízisének emelkedése – hálára indító jelenségek.

Ebben a helyzetben méltán bíztat Bonhoeffer szava: „A hit egyháza, amely nem a tiszta és mindeneket átölelő szeretet egyháza, nem használ senkinek.” Ha tehát lelki-szellemi energiáinkat nem egymás építésére, támogatására, hanem egymás ellen fordítjuk, saját tekintélyünket veszítjük, és emberi hitelességünket ássuk alá.

I. Az LMK-munkáról.

Külön jelentés részletesen ismerteti ezen szolgálati ág három éves tevékenységét. Itt kiemelem, hogy a rendszeres havi együttléteken kívül osztrák lelkészekkel két alkalommal, finn és észt testvéreinkkel egy közös lelkészkonferenciát tartottunk. A kapcsolatok erősödtek, egymás tapasztalatai által gazdagodtunk. Különösen figyelemre méltó a bécsi gyülekezet szervezési kezdeményezése új lakótelepen.

Németül beszélő lelkészeink közül rendszeresen részt vesznek a bajorországi Neuendettelsauban lelkésztovábbképző kurzusokon.

Tervezzük 1999-ben nagygyülekezetekben folyó szervezési és lelkigondozói konferencia tartását. Ennek időszerűségét többen kifejezésre juttatták.

Révfülöpi konferencia-központunk jó környezetet biztosít lelkészeinknek.

További átgondolásra méltó feladat Hittudományi Egyetemünkkel közösen a lelkészek szakirányú képzése. Börtönlelkészség, kórházi lelkeszi munka, tábort lelkészség, egyetemi, ifjúsági lelkeszi speciális feladatai, munka a tömegkommunikációs szolgálatban (rádió, TV, újságok), stb.

Nem közömbös a misszió aspektusából, hogy az egyház hogyan jelenik meg (performance) a társadalomban. Írásai, nyilatkozatai, könyvkiadása jelzi szellemi szintjét, nyitottságát. Vonzása, hatékonysága döntően itt dől el – immanens síkon szemlélve most az egyház tevékenységét.

Szabad Gerhard Gloege 20. századi teológus szavaira figyelünk: „Krisztus egyházának nemcsak Isten mellett kell kitartania, hanem a világ mellett is. Harcba lelkülete ellen, küzdelemben érte, versenyben a győzelemért.”

II. A diakónia munkáról.

Kendeh György diakóniai ügyvivő jelentése a közgyűlés tagjainak rendelkezésére áll. A benne foglaltakat ismertnek tételezem fel. Egyházunknak ez a tevékenysége a rendszerváltást követő években a Protestáns Segélyszolgálat keretében zajlik. Egyfelől anyagilag támogatjuk, másfelől híveink közül többen aktív dolgozói a Lehel László vezette intézménynek. Így korábban a menekültek fogadásában, majd a koszovói, csecsenföldi rászorulókat támogatásában mutatkozott a legnagyobb segítség igénye. Most az árvíz-károsultak felé fordul a közfigyelem.

Hagyományosan az idős, magukra maradt embereknek adunk otthont, gondozzuk a testi és szellemi sérültek két csoportját Budán és Nyíregyházán. Megállapodásunk volt a kaposvári GYIVI igazgatójával árva gyermekek elhelyezéséről. Ilyen jellegű igény – hálá Isten – évek óta nem jelentkezett egyházunkban.

Feladataink között tartjuk számon a helyi gyülekezetekben az ambuláns házhoz menő gondozás kiszélesítését az önkormányzatokkal karöltve. Fontos missziói és lelkigondozói lehetőség rejlik a személyes gondozás megszervezése mögött. Néhány gyülekezetünkben már felismerték ezt.

Kívánatosnak tartom leányanya otthon létrehozását Nyíregyháza vagy Békéscsaba körzetében, ahol nagyszámú evangélikusság él. Egyfelől döbbenetes az ország lakosságának – benne egyházunknak a fogyása – másfelől magas a gyermek-, ill. csecsemő kriminalitás és a művi abortuszok száma. Luther vallja: A hit aktív, tevékeny dolog, mielőtt kérdezné, már meg is cselekszi.

Ugyancsak el kell gondolkoznunk azon, hogy fővárosunkban, ahol az evangélikusság mintegy egyharmada él, családgondozó központot kívánatos létrehozni. A válások magas száma, az együtélők növekedése, a kábítószer élvezői számának növekedése indokolja ezt különösen. Föl kell kínálnunk szervezett formában is ezt a segítséget híveinknek és mindenkinek, aki bekopogtat hozzánk. Közel kell jönni az emberekhez.

III. Kántorképzés, egyházzenei munka, Agenda bizottság, hittankönyv kiadás

Bence Gábor és Hafenscher Károly jelentései elkészültek. Nevelésükkel e munka fontosságát kívánom kiemelni, mint amely feladatkörök felett rálátással rendelkezem. Kántorképzésünk állami elismertetésére érdemes volna újabb kísérletet tenni az új kormány illetékeseinél, másfelől örvendetes a Zeneakadémián folyó prototans egyházzenei képzés lehetősége.

Istentiszteleti életünk megelevenítését szolgálja az Agenda bizottság munkája, amely a gyülekezet megszólíthatóságát, jó légkörének kialakítását gazdagodó liturgiai hagyomány bevezetését tartja szem előtt. Az elképzelésekről a Lelkipásztor hasábjain ad számot a bizottság. Egy kísérleti alkalmat mintegy 30 lelkész megtárgyalt.

Hittankönyvkiadásunk jó irányt vett az új egyháztörténeti könyv megjelentetésével, mely Sárkány Tiborné és Trajtler Gáborné munkája. Újabb kéziratok készülnek örvendetes módon. Ezen a területen sok a bepótolni való és kevés a vállalkozó könyvíró. Reményeink azonban biztatóak.

Korántsem jelenthetem a tisztelt Országos Közgyűlésnek, hogy egyházunk szolgálata bármely területén tökéletesen tudna tevékenykedni, de a társadalmi és gazdasági átalakulás e lassított ütemében növekedő lelkészlétszámával, új anyaggyülekezetek létesítésével, iskoláiban végzett nevelő munkájával, diakóniai szolgálattal, az egyházi zene ismertté tételével végezte Urától kapott megbízatását legjobb tudása, lelkiismerete és lehetőségei szerint.

„Ha az egyház éppolyan külsődleges szervezet volna, mint más intézmény, senki sem ismerné fel benne Krisztus lelki uralmát. Ez azonban mégis valóság, úgy, ahogy Krisztus a szíveket kormányozza, erősíti és vigasztalja.” (Melanchthon Fülöp). Mivel Krisztus él, hat és uralkodik, ezért érdemes és lehet egyházában szolgálni.

Bizalommal kérem jelentésem megvitatását és szíves elfogadását.

D. Szebik Imre

MAGYARORSZÁGI EVANGÉLIKUS EGYHÁZ ZSINATA

Hatálybaléptetett törvények

1998. évi I. törvény A MAGYARORSZÁGI EVANGÉLIKUS EGYHÁZ TÖRVÉNYEINEK HATÁLYBALÉPTETÉSÉRŐL ÉS AZ ÁTMENETI RENDELKEZÉSEKRŐL

szóló

1997. évi XI. törvény módosításáról

1. § A törvény jelenlegi 7. §-ának szövege – ugyanezen §-on belül – az (1) bekezdésbe kerül változtatás nélkül.

2. § A törvény 7. §-a kiegészül az alábbi (2) és (3) bekezdéssel:
(2) Az egyházmegyei és annál magasabb szinten választással betöltött tisztségek vonatkozásában a jelenlegi mandátumok 2000. december 31-ig meghosszabbodnak. Minden ilyen tisztségre csak rendkívüli választás írható ki ezen határidőig, a külön feltételek megléte esetén.

(3) Egyházközségek vonatkozásában 2000. december 31-ig lejáró mandátumok esetében csak akkor írható ki választás a presbitérium határozata alapján a 2000. december 31-ig terjedő időre, ha az ilyen tartalmú presbitériumi határozat az illetékes esperesi hivatalhoz – jogvesztés terhével – legkésőbb 1998. június 30-ig írásban beérkezik. Ellenkező esetben a (2) bekezdésben foglaltak az irányadók az egyházközségek vonatkozásában is.

3. § Ezen törvény a kihirdetése napján lép hatályba.

Budapest, 1998. március 14. napján

(Dr. Novák Éva) (Dr. Reuss András) (Thurnay Béla)
jegyző lelkész elnök nemlelkész elnök

(A Zsinat 1998. március 14-én – I. ülészak, 6. ülés – 54 igen, 0 nem és 3 tartózkodó szavazattal elfogadta.)

*

1998. évi II. törvény AZ EGYHÁZ INTÉZMÉNYEIRŐL ÉS EGYESÜLETEIRŐL

szóló

1997. évi VIII. törvény módosításáról

1. § Az 1997. évi VIII. törvény 48. § (1) bekezdése az alábbiak szerint módosul: Az intézményvezetői munkakört nyilvános pályázat útján kell betölteni. A pályázat szabályait e törvény melléklete tartalmazza.

2. § Ezen törvény a kihirdetése napján lép hatályba és a folyamatban lévő ügyekre is alkalmazni kell.

MELLÉKLET

Az intézményvezetői pályázati eljárás szabályai a

Magyarországi Evangélikus Egyház közoktatási intézményeiben

I. A pályázat kiírása

1. Az intézményvezetői nyilvános pályázat kiírása, az intézményvezető megválasztása az intézményt fenntartó egyházi önkormányzati testület presbitériumának feladata és hatásköre.

2. A pályázati eljárást a fenntartó által megbízott igazgatótanács bonyolítja le.

3. Az intézményvezetői állásra vonatkozó pályázati felhívást közzé kell tenni a Művelődési Közlönyben és az egyházi sajtóban.

4. A pályázati eljárásnak tartalmaznia kell

- a munkahely és munkakör pontos megjelölését,
- az állás betöltésének feltételeit /48. § (2) és (4)/,
- az állás betöltéséhez kapcsolódó juttatásokat,
- a megbízás kezdő időpontját,
- a pályázat benyújtásának helyét és határidejét.

5. A pályázat benyújtására meghatározott idő a Művelődési Közlönyben való megjelenéstől számított 30 napnál rövidebb nem lehet.

6. A pályázat kiírójának biztosítania kell, hogy a pályázat iránt érdeklődők a pályázat elkészítéséhez szükséges tájékoztatást megkapják, betekintést nyerhessenek az intézmény munkájába.

II. A pályázat tartalma

A pályázatnak tartalmaznia kell

- a pályázó önéletrajzát és részletes szakmai életrajzát,
- a pályázó legmagasabb iskolai végzettségét igazoló okiratot vagy annak hitelesített másolatát,
- az intézmény vezetésére vonatkozó szakmai programot,
- szakmai helyzetelemzésre épülő fejlesztési elképzeléseket,
- lelkesítő ajánlást gyülekezeti lelkészétől.

III. A pályázat elbírálása

1. Az igazgatótanács a pályázatok beérkezése után megvizsgálja, hogy a pályázó megfelel-e az adott intézménytípusra előírt képesítési és egyéb feltételeknek.

2. Személyesen meghallgatja a pályázókat.

3. Pedagógiai szempontból minősíti a pályázat szakmai és fejlesztési elképzeléseit.

4. A pályázatokat átadja véleményezésre a nevelőtestületnek.

A nevelőtestület véleményezési jogkörét az alábbiak szerint gyakorolja:

(1) Az igazgatótanács tájékoztatja a nevelőtestületet a beérkezett pályáza(tok)ról. Gondoskodnak arról, hogy a pedagógusok előre megismerhessék a pályázato(ka)t.

(2) Az igazgatótanács összehívja a nevelőtestületi értekezletet, ahová meghívja a pályázókat is személyes meghallgatásra.

(3) A nevelőtestület személyenkénti titkos szavazással nyilvánítja véleményét a pályázók személyével kapcsolatban, az eredményt jegyzőkönyvbe foglalja, és továbbítja az igazgatótanácsnak.

5. Az igazgatótanács az előzetes vizsgálatot, valamint a nevelőtestület véleményét figyelembe véve alakítja ki állásfoglalását az intézményvezető személyével kapcsolatban. A javaslatot előterjeszti döntésre a fenntartó önkormányzat presbitériuma elé. Amennyiben a fenntartó nem az országos egyház, középfokú intézmény esetében jóváhagyásra az országos presbitérium elé terjeszti a javaslatot. Az igazgatótanács a döntés, illetve a jóváhagyás után kinevezi a vezetőt az e törvényben foglalt rendelkezések szerint /48. § (3) és (5)/.

6. Sikertelen pályázati eljárás esetén a pályázatot egy éven belül meg kell ismételni. A megismételt vagy rendkívüli pályázati eljárás idejére az intézmény vezetését a fenntartó egyházi önkormányzati testület presbitériuma által megbízott vezető látja el.

Budapest, 1998. május 23. napján

(Dr. Novák Éva) (Dr. Reuss András) (Thurnay Béla)
jegyző lelkész elnök nemlelkész elnök

(A Zsinat 1998. május 23-án – 2. ülés, 3. ülés – 59 igen, 1 nem és 1 tartózkodó szavazattal elfogadta.)

*

1998. évi III. törvény AZ EGYHÁZ JOGALKOTÁSÁRÓL

szóló

1997. évi VI. törvény módosításáról

1. § Az 1997. évi VI. törvény 19. § (2) bekezdése a következő b) ponttal egészül ki, és a korábbi b) pont c) pontra, a korábbi c) pont d) pontra módosul:

b) a zsinati ügyrendi bizottság, amely a Zsinat ügyrendjére, illetve annak módosítására javaslatokat készít, és állást foglal a zsinati ügyrend kérdéseiben.

2. § Ezen törvény a kihirdetése napján lép hatályba.

Budapest, 1998. május 23. napján

(Dr. Novák Éva) (Dr. Reuss András) (Thurnay Béla)
jegyző lelkész elnök nemlelkész elnök

(A Zsinat 1998. május 23-án – 2. ülés, 3. ülés – 54 igen, 0 nem és 0 tartózkodó szavazattal elfogadta.)

*

1998. évi IV. törvény AZ EGYHÁZ JOGALKOTÁSÁRÓL

szóló

1997. évi VI. törvény módosításáról

1. § Az 1997. évi VI. törvény 19. § (2) bekezdése az alábbi e) ponttal egészül ki:

e) a gazdasági bizottság, amely vizsgálja és figyelemmel kíséri az egyházi jogszabályok gazdasági vetületét, valamint azok és az egyházat érintő állami és önkormányzati jogszabályok összhangját, előkészíti az egyház gazdasági kérdéseivel kapcsolatos jogszabályokat.

2. § Ezen törvény a kihirdetése napján lép hatályba.

Budapest, 1998. szeptember 26. napján

(Dr. Novák Éva) (Dr. Reuss András) (Thurnay Béla)
jegyző lelkész elnök nemlelkész elnök

(A Zsinat 1998. szeptember 26-án – 3. ülés, 6. ülés – 65 igen, 2 nem és 1 tartózkodó szavazattal elfogadta.)

*

1998. évi V. törvény AZ EGYHÁZ JOGALKOTÁSÁRÓL

szóló

1997. évi VI. törvény módosításáról

1. § Az 1997. évi VI. törvény 19. § (1) bekezdése helyébe az alábbi szöveg kerül:

A Zsinat szakbizottságokban készíti elő a törvénytervezeteket és az üléseken hozandó döntéseket. A zsinati szakbizottságok munkájuk során támaszkodnak az Országos Egyházi Iroda információira és az országos bizottságok, illetve munkaági csoportok szakvéleményére, figyelemmel kísérik az országos elnökség intézkedéseit, az országos presbitérium és országos közgyűlés határozatait. Vizsgálataikat a Zsinat által elfogadott programok és szempontok alapján végzik. A Zsinat minden tagja részt vehet a Zsinat valamennyi állandó szakbizottságának munkájában. A szakbizottságok vezetőit a Zsinat választja.

2. § Ezen törvény a kihirdetése napján lép hatályba.

Budapest, 1998. szeptember 26. napján

(Dr. Novák Éva) (Dr. Reuss András) (Thurnay Béla)
jegyző lelkész elnök nemlelkész elnök

(A Zsinat 1998. szeptember 26-án – 3. ülés, 7. ülés – 74 igen, 0 nem és 0 tartózkodó szavazattal elfogadta.)

*

1998. évi VI. törvény AZ EGYHÁZ JOGALKOTÁSÁRÓL

szóló

1997. évi VI. törvény módosításáról

1. § Az 1997. évi VI. törvény 29. §-a helyébe az alábbi szöveg kerül:

(1) A Zsinat által alkotott törvények és határozatok – ellenkező rendelkezés hiányában – a kihirdetésükkel lépnek hatályba.

(2) A törvényeket az elfogadás évszámával és évenként újra kezdődő római sorszámmal kell megjelölni.

(3) A Zsinat által alkotott határozatokat évenként újra kezdődő arab sorszámmal és az elfogadás évszámával kell megjelölni.

(4) A kihirdetésre kerülő jogszabályokat a Zsinat lelkészi és nemlelkészi elnöke aláírásával hitelesíti.

(5) A jogszabályokat – a Zsinat elnöksége útján – az egyház hivatalos közlönyében való közzététellel kell kihirdetni.

2. § Ezen törvény a kihirdetése napján lép hatályba.

Budapest, 1998. szeptember 26. napján

(Dr. Novák Éva) (Dr. Reuss András) (Thurnay Béla)
jegyző lelkész elnök nemlelkész elnök

(A Zsinat 1998. szeptember 26-án – 3. ülés, 7. ülés – 71 igen, 1 nem és 0 tartózkodó szavazattal elfogadta.)

*

1998. évi VII. törvény A EGYHÁZI SZOLGÁLATRÓL ÉS AZ EGYHÁZ SZERVEZETÉRŐL

szóló

1997. évi II. törvény módosításáról

1. § Az 1997. évi II. törvény 99. §-ához tartozó 1. számú melléklet az alábbiak szerint módosul:

A Magyarországi Evangélikus Egyház egyházkerületei 2001. január 1-től:

Északi egyházkerület, amelyhez a Borsod-Hevesi, a Budai, az Észak-Pest megyei, a Hajdú-Szabolcsi és a Nógrádi egyházmege tartozik.

Déli egyházkerület, amelyhez a Bács-Kiskun megyei, a Dél-Pest megyei, a Kelet-Békési, a Nyugat-Békési, a Pesti és a Tolna-Baranyai egyházmege tartozik.

Dunántúli egyházkerület, amelyhez a Fejér-Komáromi, a Győr-Soproni, a Somogy-Zalai, a Vasi és a Veszprémi egyházmege tartozik.

2. § Ezen törvény a kihirdetése napján lép hatályba.

Budapest, 1998. szeptember 26. napján

(Dr. Novák Éva) (Dr. Reuss András) (Thurnay Béla)
jegyző lelkész elnök nemlelkész elnök

(A Zsinat 1998. szeptember 26-án – 3. ülés, 9. ülés – 49 igen, 17 nem és 1 tartózkodó szavazattal elfogadta.)

*

1998. évi VIII. törvény AZ EGYHÁZI BÍRÁSKODÁSÁRÓL

szóló

1997. évi X. törvény módosításáról

1. § Az 1997. évi X. törvény 43. §-ának a) pontja helyébe az alábbi szöveg kerül:

a) A Magyarországi Evangélikus Egyház Zsinati Hitvallásában felsorolt hitvallási iratoktól eltérő tanok hirdetése és terjesztése.

2. § Ezen törvény a kihirdetése napján lép hatályba.

Budapest, 1998. szeptember 26. napján

(Dr. Novák Éva) (Dr. Reuss András) (Thurnay Béla)
jegyző lelkész elnök nemlelkész elnök

(A Zsinat 1998. szeptember 26-án – 3. ülés, 10. ülés – 60 igen, 1 nem és 0 tartózkodó szavazattal elfogadta.)

MEGÁLLAPODÁS

A Magyar Köztársaság Kormánya és a Magyarországi Evangélikus Egyház között

Preambulum

A Magyar Köztársaság Kormánya (továbbiakban: Kormány) és a Magyarországi Evangélikus Egyház (továbbiakban: Egyház) attól az óhajtól vezérelve, hogy tartós megoldást találjanak az Egyház közszolgálati és hitéleti tevékenységének finanszírozására, valamint néhány vagyoni természetű kérdésre, szem előtt tartva a lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházakról szóló 1990. évi IV. törvényt, a volt egyházi ingatlanok tulajdoni helyzetének rendezéséről szóló 1991. évi XXXII. törvényt, illetve az egyházak hitéleti és közcélú tevékenységének anyagi feltételeiről szóló 1997. évi CXXIV. törvényt, megállapodást kötnek egymással.

A Kormány a Megállapodás megkötésével elismeri és értékeli az Egyháznak a magyar történelemben megmutatkozott erkölcsi és szellemi értékteremtő és közösségteremtő hagyományait. Támogatni kívánja az Egyháznak az elmúlt években a hitélet körében végzett tevékenysége mellett kifejlesztett oktatási-nevelési, szociális és kulturális tevékenységét.

Az Egyház az Állam és az egyházak szétválasztásának elve érvényesülése mellett feladatának tekinti a közjó szolgálatát hazánk valamennyi polgára számára és elősegíteni igyekszik a Magyar Köztársaság és más államok együttműködését, valamint a határon túl élő magyarság kultúrájának megőrzését.

1. Cikk

Az 1990. évi IV. törvényben felsorolt egyházi közszolgálati tevékenységek finanszírozására az állami és önkormányzati intézményekre vonatkozó általános szabályok érvényesek ugyanezen törvény, valamint a jelen Megállapodás (továbbiakban: „Megállapodás”) rendelkezései szerint.

2. Cikk

(1) Az Egyház az általa fenntartott közoktatási feladatot ellátó intézményeiben, valamint a szociális, gyermekjóléti és -védelmi intézményeiben végzett feladatellátás után ugyanolyan mértékű állami költségvetési támogatásban részesül, mint amekkora összeget e célra átlagosan fordíthat a hasonló intézményeket működtető állami és önkormányzati fenntartó. A támogatás normatív támogatásból és kiegészítő támogatásból áll.

(2) A kiegészítő támogatás tárgyévi összegének megállapításához az egyházak hitéleti és közcélú tevékenységének anyagi feltételeiről szóló 1997. évi CXXIV. törvény 6.§-a irányadó. A kiegészítő támogatás összegét az Egyház központi szerve jogosult felosztani.

(3) A Kormány és az Egyház fenntartásában működő közoktatási, felsőoktatási és szociális-egészségügyi intézmények beruházási, felújítási feladataihoz az állami költségvetés keretében támogatást nyújt.

(4) A Kormány az Egyház felsőoktatási intézményeinek a mindenkor hatályos törvények szerint biztosítja az állami költségvetési támogatást.

(5) A Kormány az Egyház felsőoktatási intézményeiben tanuló államilag finanszírozott hallgatók számára az állami felsőoktatási intézményben tanuló államilag finanszírozott hallgatókkal azonos jogcímenek és azonos mértékben biztosítja az állami költségvetési támogatást.

(6) Az államilag finanszírozott hallgatói létszám keret – amelyről évente történik megállapodás – nem lehet kevesebb, mint az 1998/99-es tanévben államilag finanszírozott hallgatók száma.

(7) A Kormány vállalja, hogy az Egyház által fenntartott felső-

oktatási kollégiumok támogatását az állami felsőoktatási kollégiumokkal azonos mértékben biztosítja.

3. Cikk

(1) A Kormány az állami költségvetés keretében fedezetet nyújt az egyházi hitoktatás támogatására az átlagos pedagógus óradíj figyelembevételével.

(2) A Kormány az egyházi hitoktatást mind az iskolai, mind az egyházközi (gyülekezeti) csoportokban támogatja.

4. Cikk

(1) Az Egyház kulturális öröksége, ezen belül az egyházi levéltárakban, könyvtárakban múzeumokban és más gyűjteményekben őrzött értékek és dokumentumok a magyar kulturális örökség egészének fontos részét képezik. Az Egyház és a Kormány vállalja, hogy együttműködik ezen örökség megőrzésében, gyarapításában és közhasználatának biztosításában.

(2) A Kormány részt vállal az egyházi kulturális örökség emlékeinek és az egyházi szervek és intézmények tulajdonában lévő műemlékek és művészi alkotások felújításában és megőrzésében, az ugyanolyan állami kézben lévő kulturális örökségnek nyújtott támogatáshoz hasonló mértékben. Anyagilag ugyancsak támogatja az Egyház szervezetei és intézményei tulajdonában lévő levéltárak, könyvtárak és múzeumok működését.

(3) Az Egyház szervezetei és intézményei tulajdonában levő gyűjtemények beruházásfejlesztésére az Egyház rendkívüli céltámogatást igényelhet.

5. Cikk

A Kormány jelen Megállapodás mellékletében nem szereplő, nem járadék alapjaul szolgáló volt egyházi ingatlanok tulajdoni helyzetének rendezését az Egyház javára a volt egyházi ingatlanok tulajdoni helyzetének rendezéséről szóló 1991. évi XXXII. törvény (továbbiakban: Etv.) rendelkezéseinek megfelelően, 1999. és 2011. között évenkénti egyenletes, értékarányos ütemezésben hajtja végre.

6. Cikk

(1) A Kormány a mellékletben felsorolt ingatlanok ellenértékét a járadék induló mértéke alapján tekinti.

A mellékletben szereplő ingatlanok kölcsönösen elfogadott értékben alapuló járadék induló összege 1998. évre az 1997. évi CXXIV. törvény 3. §-a szerint 4, 2702 milliárd Ft 4,5%-a (1998-ban: 192,159 millió Ft), 2001-től 5%-a, amely összeget a Kormány – figyelembe véve a valorizációt – 1999. január 1-től a járadék kiegészítésével együtt mindösszesen: 700 millió Ft-ban állapítja meg. A Kormány 1999 után garantálja a járadék reálértékét oly módon, hogy 2000. január 1-től a vonatkozó törvényi előírás figyelembevételével az előzőekben meghatározott járadék összegét évente – a forint átlagos leértékelésének az állami költségvetés éves tervezésekor számított ütemének megfelelő mértékben – növelni, és az állami költségvetés végrehajtásáról szóló törvény elfogadását követően a tényleges leértékelés mértékének megfelelően módosítani kell. Az Egyház a járadékot, az 1998. évi összeget tekintve, az ingatlanok korábbi tulajdonosainak történő járadék folyósításra, az 1999. évtől esedékes járadék kiegészítést közszolgálati és közegyházi célokra használhatja fel. A járadék folyósítása 1998. évre ezen Megállapodás aláírását követő 30 napon belül, 1999. évtől negyedévenként előre esedékes.

(2) Az Egyház a járadékra jogutód nélküli megszűnéséig jogosult.

(3) Az Egyház az Etv.-n alapuló a hivatkozott törvény 2.§ (5) bekezdése alapján rendezendő – a mellékletben megnevezett – ingatlanigényeiért járó kártalanítást jelen Megállapodásban foglaltak teljesítésével kielégítettnek tekinti.

7. Cikk

A Kormány törvényi lehetőséget biztosít arra, hogy 1998. január 1-től a magánszemélyek progresszív személyi jövedelemadójuk (a továbbiakban: SZJA) 1%-áról az általuk megjelölt Egyház vagy egy külön állami alap javára rendelkezzenek. A Kormány 2002-ig garantálja az egyes egyházaknak az előző évi progresszív SZJA bevétel 0,5%-át úgy, hogy, ha a rendelkező által juttatott összeg nem éri el ezt a szintet, a Kormány azt kiegészíti, az egyes egyházak között a kiegészítés összegét az állampolgári rendelkezések számarányában osztja fel. Az Egyház részére garantált összeg azonban 2002-ig nem lehet 293 millió forintnál kevesebb. A Kormány továbbra is rendkívüli támogatást adhat az Egyház által jelzett konkrét célokra. A támogatási igényét az Egyház minden év augusztus 31. napjáig jelenti be a Kormány illetékes szervénél. A jelenleg ér-

vényben lévő, kifejezetten az Egyházat, az egyházi személyeket és az egyházi tevékenységet megillető, mind a személyi jövedelemadó, mind a társasági adó, mind az általános forgalmi adó terén biztosított kedvezmények, illetve adómentességek körének szűkítését az Egyház beleegyezése nélkül a Kormány nem kezdeményezi.

8. Cikk

Felek rögzítik, hogy a Megállapodás módosítására vagy megszüntetésére csak írásba foglalt közös megegyezéssel kerülhet sor.

9. Cikk

Felek kijelentik, hogy a jelen Megállapodás 6. Cikk (2) bekezdésének a járadék alapjául szolgáló ingatlanok értékén túlmenően meghatározott, járadék kiegészítéséről szóló rendelkezései az 1997. évi CXXIV. törvény vonatkozó előírásainak értelemszerű módosításával egyidejűleg lépnek hatályba. A Kormány kötelezettséget vállal arra, hogy e módosításokat kezdeményezi a Magyar Köztársaság Országgyűlésénél. A Megállapodás egyéb részei az aláírást követően hatályosak és végrehajthatóak.

Budapest, 1998. december 7.

MEGÁLLAPODÁS

pedagógiai szakmai szolgáltatások országos megszervezésére

amely létrejött egyrészről a Magyar Köztársaság oktatási minisztere (a továbbiakban: miniszter), továbbá a Magyarországi Evangélikus Egyház püspök-elnöke és országos felügyelője (a továbbiakban: fenntartó) között az evangélikus nevelési-oktatási intézmények nevelő és oktató munkáját segítő pedagógiai-szakmai szolgáltatások megszervezése és működtetése tárgyában:

1. A megállapodó felek abból a meggyőződésből kiindulva, hogy az önkormányzati fenntartású nevelési-oktatási intézményekkel azonos szakmai feltételeket kell teremteni az evangélikus egyház által fenntartott nevelési-oktatási intézményekben folyó nevelő és oktató munka megszervezéséhez, és ez csak akkor valósítható meg, ha megállapodnak abban, hogy az egyház fenntartásában lévő nevelési-oktatási intézmények részére a közoktatásról szóló törvény 36.§-ának (2) bekezdésében felsorolt pedagógiai-szakmai szolgáltatásokat országosan, a világnézeti sajátosságokat figyelembe véve szervezik meg.

2. A miniszter tudomásul veszi, hogy fenntartó 1997. július 30-án megállapította az egész országra kiterjedő hatáskörű, önálló jogi személyiségű Evangélikus Pedagógiai Központot (1085 Budapest, Üllői út 24.) (a továbbiakban: intézet). A miniszter az intézet fenntartó egyetértésével a pedagógiai-szakmai szolgáltatások ellátására – a közoktatásról szóló törvény 36.§-ának (5) bekezdése alapján – kijelöli.

3. Az intézet a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokat a nevelési-oktatási intézmények fenntartói, az ott dolgozó pedagógusok és az ott tanulók igényeinek megfelelően szervezi meg.

4. A fenntartó vállalja, hogy az evangélikus egyház által fenntartott nevelési-oktatási intézményekben folyó pedagógiai tevékenység segítése, nevelő és oktató munka értékelése színvonalának biztosítása megfelelő szaktanácsadói hálózatot működtet.

5. A fenntartó vállalja, hogy az intézet dolgozói részére mindazokat a jogokat, munkafeltételeket, juttatásokat és kedvezményeket biztosítja, amelyek a közalkalmazottakat megilletik, oly mó-

don, mintha a munkavállalók a Közalkalmazottak jogállásáról szóló törvény hatálya alá tartoznának.

6. A miniszter vállalja, hogy 1999. január 1-től kezdődően évente az intézet működéséhez – az éves költségvetésről szóló törvényben – az Oktatási Minisztérium számára biztosított nem önkormányzati fenntartású közoktatási intézmények központi előirányzata terhére negyedévenként előre – az első negyedévben február hó 10-ig, ezt követően a negyedév első hónapjának tizedik napjáig – támogatást biztosít. Az évenkénti támogatás számításának alapja az evangélikus egyház által fenntartott közoktatási intézményekben a tanév első napján tanulói jogviszonyban állók létszáma – 1999-es évben – szorozva 500.-, azaz ötszáz forinttal. A felek megállapodnak abban, hogy ezt az összeget évente fölülvizsgálják úgy, hogy az összeg reálértéke nem csökkenhet. A tanulói létszám – a humán szolgáltatások igényléséhez a közigazgatási hivatalokhoz minden év szeptember 15-ig benyújtott igénylőlapok – alapján kerül meghatározásra.

7. Az intézet e megállapodással megkapja azt a jogot, hogy – egyenlő elbírálás elve alapján – minden, az Oktatási Minisztérium által meghirdetett pályázatban részt vegyen, amelyekben az önkormányzati fenntartású szakmai szolgáltatók részt vesznek.

8. A fenntartó vállalja, hogy a rendelkezésre álló támogatást elkülönítetten kezeli, azt kizárólagosan a pedagógiai-szakmai szolgáltatásához megszervezéséhez használja fel és felhasználásáról a tárgyévét követő év február 28-ig írásban elszámol.

9. Jelen megállapodás tíz évig érvényes, azonban a felek közös akarattal, több alkalommal is meghosszabbíthatják. A megállapodást a felek közös egyetértéssel felmondhatják, a felmondás ideje a közlés napját követő hónap első napjától számított hat hónap.

10. A felek megállapodnak abban, hogy a megállapodást – érvényessé válását követően aláírásukkal látják el, mert az akaratukkal megegyezik. A felek a megállapodással kapcsolatos vitás kérdéseket egymás közötti egyeztetés útján próbálják megoldani. Sikertelen egyeztetés esetére kikötik a Fővárosi Bíróság illetékességét.

Budapest, 1999. január 14.